

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DUYGUSAL ZEKANIN BOŞANMA GÖSTERGELERİ VE
ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUYLA İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Handan TÜYSÜZ DOĞAN

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı: Psikoloji

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Eyyüb Ensari CİCERALİ

TEMMUZ-2021

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**DUYGUSAL ZEKANIN BOŞANMA GÖSTERGELERİ VE
ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMUYLA İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Handan TÜYSÜZ DOĞAN

ORCID ID: 0000-0001-6964-2122

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı: Psikoloji

**“Bu tez 14/07/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği
ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Dr. Öğretim Üyesi Eyyüb Ensari Cicerale	Başarılı	
Dr. Öğretim Üyesi Selçuk Aslan	Başarılı	
Doç.Dr. Zafer Durdu	Başarılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygu olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Handan TÜYSÜZ DOĞAN

14/07/2021

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sürecinde yardımlarını ve desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Eyyüb Ensari Cicerali'ye teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam sürecinde yardımlarını ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Selçuk Aslan'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tezimin şekillenmesine destek olan benden önceki akademik çalışmaları yapan tüm akademi camiasına ve ölçeklerini kullandığım saygıdeğer hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecime destek olan arkadaşım Ferhat Dinçer ve Yasin Yuyucu'ya teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni hep destekleyen, cesaretlendiren, zorlandığım durumlarda beni yalnız bırakmayan, kendi tez yoğunluğuna rağmen bana sınırsız destek olan, varlığından güç aldığım sevgili eşim Adem Doğan'a çok teşekkür ederim.

Handan TÜYSÜZ DOĞAN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	ii
TABLO LİSTESİ.....	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
1.1. Duygusal Zeka.....	9
1.1.1. Duygusal Zeka kavramı.....	9
1.1.2. Duygusal Zekayı Etkileyen Etmenler.....	10
1.1.3. Duygusal Zeka ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	13
1.1.4. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları.....	22
1.2. Boşanma.....	27
1.2.1. Boşanma Kavramı.....	27
1.2.2. Boşanmayı Etkileyen Etmenler.....	29
1.2.3. Boşanma ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	33
1.2.4. Boşanma ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları.....	41
1.3. Romantik İlişki Doyumu.....	44
1.3.1. Romantik İlişki Kavramı.....	44
1.3.2. Romantik İlişkiyi Etkileyen Etmenler.....	47
1.3.3. Romantik İlişki ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar.....	50
1.3.4. Romantik İlişki ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları.....	53
1.4. Duygusal Zeka Boşanma ve Romantik İlişki Doyumu Arasındaki İlişkisi.....	58
BÖLÜM 2: YÖNTEM.....	63
2.1. Araştırma Modeli.....	63
2.2. Evren ve Örneklem.....	63
2.3. Veri Toplama Araçları.....	63
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	63
2.3.2. Duygusal Zeka Ölçeği (DZÖ).....	64
2.3.3. Boşanma Göstergeleri Ölçeği (BGÖ).....	65
2.3.4. Romantik İlişki Doyumu Ölçeği (RİDÖ).....	66
2.4. Verilerin Toplanması.....	67
2.5. Verilerin Analizi.....	67
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	69
3.1. Betimsel İstatistikler.....	69
3.2. Korelasyon Çözümlemesi Bulguları.....	74
3.3. Gruplar Arası Karşılaştırmalar.....	78
3.4. Regresyon Analizi Bulguları.....	96
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	101
KAYNAKÇA.....	115
EKLER.....	147
EK 1. Kişisel Bilgi Formu.....	147
EK 2. Duygusal Zeka Ölçeği (DZÖ).....	148
EK 3. Boşanma Göstergeleri Ölçeği (BGÖ).....	149
EK 4. Romantik İlişki Doyumu Ölçeği (RİDÖ).....	149

KISALTMALAR

DZ	: Duygusal Zeka
RİD	: Romantik İlişki Doyumu
BG	: Boşanma Göstergeleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Duygusal Zeka Ölçeğinin Puan Sınırları	65
Tablo 2: Boşanma Göstergesi Ölçeğinin Puan Sınırları.....	66
Tablo 3: Romantik İlişki Doyumu Ölçeğinin Puan Sınırları.....	67
Tablo 4: Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Aylık Gelir Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	69
Tablo 5: Evlilik Yılı, Çocuk Sayısı, Kardeş Sayısı Değişkenleri için Frekans ve Yüzde Değerleri	70
Tablo 6: Aile Türü, Aileden Sevgi Görme, Çocukluğunda Büyüdüğü Yer, Ebeveyn İlişkisi, Alın Eğitimler Değişkenleri için Frekans ve Yüzde Değerleri	71
Tablo 7: Duygusal Zeka Ölçeği Puanları için Betimleyici İstatistik Değerleri.....	72
Tablo 8: Boşanma Göstergeleri Ölçeği Puanları İçin Betimleyici İstatistik Değerleri.....	72
Tablo 9: Romantik İlişki Doyumu Ölçeği Puanları için Betimleyici İstatistik Değerleri.....	73
Tablo 10: Sosyo-Demografik Değişkenlerle Bağımlı Değişkenler Arasında İlişkiler	74
Tablo 11: Bağımlı Değişkenler ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları	76
Tablo 12: Katılımcıların Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	78
Tablo 13: Katılımcıların Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Yaşadığı Aile Türü Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	79
Tablo 14: Katılımcıların Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Aile Sevgisi Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları	80

Tablo 15: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	81
Tablo 16: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	82
Tablo 17: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Çocukluğunda Büyüdüğü Yere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	84
Tablo 18: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Alınan Eğitimlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	85
Tablo 19: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Evlilik Yılına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	87
Tablo 20: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Aylık Gelir Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	89
Tablo 21: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Çocuk sayısı Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	91
Tablo 22: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Kardeş Sayısı Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	93
Tablo 23: Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Ebeveyn İlişkisi Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını	

Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)	
Sonuçları.....	95
Tablo 24: Katılımcıların Duygusal Zeka Düzeyinin Boşanma Göstergelerini	
Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları ...	96
Tablo 25: Katılımcıların Duygusal Zeka Düzeyinin Romantik İlişki Doyumunu	
Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları ...	97
Tablo 26: Katılımcıların Boşanma Göstergeleri Romantik İlişki Doyumunu	
Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları ...	98
Tablo 27: Katılımcıların Duygusal Zeka Alt Boyutları Düzeyinin Boşanma	
Göstergelerini Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi	
Sonuçları.....	98
Tablo 28: Katılımcıların Duygusal Zeka Alt Boyutları Düzeyinin Romantik İlişki	
Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi	
Sonuçları.....	99
Tablo 29: Katılımcıların Boşanma Göstergeleri Alt Boyutları Düzeyinin Romantik	
İlişki Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon	
Analizi Sonuçları.....	100

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Cooper ve Sawaf Dört Temel Köşe Taşı Modeli	18
Şekil 2: Gottman Güçlü İlişki Evi Modeli	40

Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Duygusal Zekanın Boşanma Göstergeleri ve Romantik İlişki Doyumuyla İlişkisi	
Tezin Yazarı: Handan Tüysüz Doğan	Danışman: Dr. Öğr. Eyyüb Ensari Cicalali
Kabul Tarihi: 14/07/ 2021	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) +145(tez) +3(ekler)
Anabilim dalı: Psikoloji	Bilim dalı: Psikoloji
Bu araştırmanın amacı; Duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ele alınan demografik değişkenlerle (Evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, yaş, aylık geliri vb.) bağımlı değişkenler (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu) arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılacak, demografik değişkenler (Katılımcıların, aile türü, aile sevgisi, yaş, evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, ebeveyn ilişkisi, eğitim durumu, gelir durumu vb.) temelinde oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken düzeyleri bakımından anlamlı fark olup olmadığı incelenecektir. Ayrıca duygusal zeka ve alt boyutlarının boşanma göstergeleri ve alt boyutları düzeyinde, duygusal zeka ve alt boyutlarının ilişki doyumu düzeyinde, boşanma göstergeleri ve alt boyutlarının ilişki doyumu düzeyinde yordayıcı etkileri incelenecektir. Araştırmada, amaca uygun olarak ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye geneli evli katılımcılar, örneklemi ise uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen tesadüfi olarak seçilen 1702 kadın ve erkekten katılımcılardan oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ile evli katılımcıların algıladıkları duygusal zeka düzeylerini ölçmek için Saltukoğlu, Tok ve Tatar tarafından Türkçeye uyarlanan Duygusal Zeka Ölçeği, katılımcıların evliliklerindeki boşanma riskini görmek için Yöntem ve İlhan tarafından geliştirilen Boşanma Göstergeleri Ölçeği ve ilişki doyumunu ölçmek için Hendrick tarafından geliştirilen Curun tarafından Türkçeye uyarlanan Romantik İlişki Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre evli katılımcıların duygusal zeka ile boşanma göstergeleri düzeyleri arasında, duygusal zeka ile ilişki doyumu arasında ve boşanma göstergeleri ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırma sonuçlarına göre evli katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve ilişki doyumunun aile sevgisi, kardeş sayısı, ebeveyn ilişkisi, eğitim düzeyi, alınan eğitim ve gelir durumuna göre farklılaştığı, boşanma göstergeleri ve ilişki doyumunun evlilik yılı ve çocuk sayısına göre farklılaştığı, duygusal zeka ve ilişki doyumunun yaş değişkenine göre farklılaştığı ve duygusal zekanın cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğrusal basit regresyon analizi sonucunda duygusal zekanın boşanma göstergelerini ve romantik ilişki doyumunu anlamlı olarak yordadığı ve boşanma göstergelerinin romantik ilişki doyumunu yordadığı bulunmuştur. Elde edilen veriler ilgili alan yazın çerçevesinde tartışılmıştır.	
Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka, Boşanma, Boşanma Göstergeleri, Güçlü İlişki Evi, Romantik ilişki Doyumu	

Nişantaşı University, Graduate Education Institute Abstract of Master's Thesis

The Title of Thesis: The Relationship Between Emotional Intelligence and Divorce Indicators and Romantic Relationship Satisfaction	
Author: Handan Tüysüz Doğan	Supervisor: Assist. Prof. Dr. Eyyüb Ensari Cicerali
Date: 14/07/ 2021	Nu. of Pages: vii (pre text) +145(main body) +3(appendices)
Department: Psychology	Subfield: Psychology
The purpose of this research; It is the examination of the relationships between emotional intelligence, divorce indicators and romantic relationship satisfaction. For this purpose, it will be investigated whether there is a significant relationship between the demographic variables (marriage year, number of children, number of siblings, age, monthly income, etc.) and dependent variables (emotional intelligence, divorce indicators and romantic relationship satisfaction). type, family love, age, marriage year, number of children, number of siblings, parental relationship, education level, income level, etc.). In addition, the predictive effects of emotional intelligence and its sub-dimensions on the level of divorce indicators and sub-dimensions, emotional intelligence and its sub-dimensions on the level of relationship satisfaction, divorce indicators and its sub-dimensions on the level of relationship satisfaction will be examined. In the research, the relational screening method was used in accordance with the purpose. The population of the study consists of married participants throughout Turkey, and the sample is comprised of 1702 women and men randomly selected with the appropriate sampling method. The "Personal Information Form" developed by the researcher to collect data in the study, the Emotional Intelligence Scale adapted to Turkish by Saltukoğlu, Tok and Tatar to measure the emotional intelligence levels of the married participants, the Divorce Indicators Scale developed by the Method and İlhan to see the divorce risk in the marriage of the participants and the relationship satisfaction. Romantic Relationship Satisfaction Scale, which was developed by Hendrick and adapted into Turkish by Curun, was used to measure it. The data obtained were analyzed with the SPSS program. According to the findings obtained as a result of the statistical analysis, a significant relationship was found between the emotional intelligence and divorce indicator levels of married participants, between emotional intelligence and relationship satisfaction, and between divorce indicators and relationship satisfaction. According to the results of the comparison between groups, emotional intelligence of married participants, divorce indicators and relationship satisfaction differ according to family love, number of siblings, parental relationship, education level, education and income, divorce indicators and relationship satisfaction differ according to the year of marriage and the number of children, emotional intelligence and it was concluded that relationship satisfaction differed according to the age variable and emotional intelligence differed in favor of women according to the gender variable. As a result of linear simple regression analysis, it was found that emotional intelligence significantly predicted divorce indicators and romantic relationship satisfaction, and divorce indicators predicted romantic relationship satisfaction. The data obtained were discussed within the framework of the relevant literature.	
Keywords: Emotional Intelligence, Divorce, Divorce Indicators, Strong Relationship House, Romantic Relationship Satisfaction	

GİRİŞ

Zihinsel yeteneğin ölçüsü olan yüksek Zeka Katsayısı (IQ), yaşamdaki büyük başarılar ile eşitlendiğinden, dünya çapında, bir bireyin akademik yeteneğinde ve eğitiminde genellikle birincil sırada yer almıştır. Ancak 90'lı yıllardan bu yana, çeşitli araştırmacılar, ortalama zeka katsayısı olan kişilerin işyerinde genellikle daha “zeki” meslektaşlarına göre daha iyi performans gösterdiğini belirlediler. Çeşitli çalışmaların gözden geçirilmesine dayanarak, zeka testi performansındaki bireysel farklılıklar, yaşam başarısı faktörlerinin (Sternberg, Wagner, Williams ve Hovarth, 1995) en fazla %25'ini oluşturmuş ve sonuç olarak, 75'in yani geri kalan faktörlerin yüzdesi açıklanamamıştır.

Son yirmi yılda çok sayıda yapılan araştırmaların sonucunda Duygusal zeka (EQ) bireylerin hem kişisel hem de mesleki olarak performans ve hayatlarındaki başarılarında önemli bir faktör olarak tanımlanmıştır. Duygusal zeka, duygusal bilgiyi işleme ve duyguları düzenleme yeteneği olarak görülmektedir (Mayer ve Salovey, 1993). Bar-On gibi bazı psikologlar (Grubb III ve McDaniel, 2007) duygusal zekayı bilişsel olmayan zeka olarak görürler ve onu bir kişinin çevrenin talepleriyle etkili bir şekilde başa çıkma yeteneğini etkileyen bir dizi duygusal ve sosyal yeterlilik ve beceri olarak tanımlarlar.

Kavramsal olarak Duygusal zeka, kendini değerlendirme, öz düzenleme, motivasyon, empati ve sosyal beceriler bileşenleri aracılığıyla üstün performansı tahmin etmek için bilişsel zekayı etkili bir şekilde tamamlar. Üstün bir performansa yol açan, kendisi ve diğerleri hakkındaki duygusal bilgileri tanımlamak, anlamak ve kullanmak bu yeterliliğin uygulanmasında yer alır (Boyatzis, 2008). Duygusal zeka yeterliliği, bir bireyin sosyal olarak etkili olma yeteneği için giderek daha önemli bir hale gelmektedir (Kerr, Garvin, Heaton ve Boyle, 2006).

Duygusal zekayı ilginç ve önemli kılan yönü, öğrenilebilir bir özellik veya yetkinlik olmasıdır. Araştırmacılar, bu özelliğin/yetkinliğin eğitimle geliştirilebileceğini bildirmektedir (Goleman, 1995; Cooper, 1997).

Duygusal zekanın tanımından da anlaşılacağı üzere kişinin kendisi ve diğerleri hakkındaki duygusal bilgileri tanımlamasının, anlamasının ve kullanmasının çift ilişkilerinde de önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Aile, sosyologların bakış açısından sosyal sistemin ilk tutarlı birimini oluşturan, sosyal birliği ve dayanışmayı sağlayan, sosyal bir yapı, organizasyon, grup ve toplumun en küçük yapısıdır. Aile, tüm toplumlarda mevcut olan, akrabalık veya evlilik bağlarıyla birleşen temel sosyal gruptur. İdeal olarak aile, üyelerine koruma, arkadaşlık, güvenlik ve sosyalleşme sağlar (Simpson, 2008). Boşanma, aile içi ve sosyal krizlerden biridir. Çoğu durumda ailede dengesizliklere neden olan stresli bir faktör olarak, ailenin istikrarını bozmakta ve aile fertlerinin psikolojik sağlığına zarar vermektedir (Zrvfchyn, 2006). Araştırmacıların çoğu, bu üzücü krizin yetersiz yansımalarının giderek büyüdüğüne ve bireysel ve sosyal hayata saldırdığına inanmaktadır (Ali Ismaili, 1995). Boşanma kesinlikle üzücüdür ve çiftler için farklı zarar ve kayıpları da beraberinde getirmektedir. Boşanma, sadece bireysel ve karmaşık bir olgu değil, aynı zamanda sosyal bir fenomen olarak da görüldüğü için çeşitli toplumsal krizlerin de temeli olabilir (Bayati, 1982). Boşanmada istatistiklerin yüksek olması, evlilik uyumsuzluğunun yıkıcı etkilerini ve boşanma oranını azaltmak için psikolojik müdahale programlamasının önemini ve gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu tür müdahalelere, özellikle çiftin mutlak memnuniyetsizlik hissetmediği ve uyumsuzluğun ön aşamalarında iken başlamanın başarmak için önemli bir etken olduğu kabul edilir (Tirgari, 2007).

Yakın ilişkiler, zaman, kültür ve disiplinler boyunca bilim insanlarının çok ilgi duyduğu bir konu olmuştur. Yakın ilişkilerin kalitesi, insan yaşamının çeşitli yönlerini etkiler ve toplumun birçok alanını kapsar. Çiftin ilişkisinin kalitesi, çocuklarını (Gottman, 1998), ailelerini ve sosyal ağlarındaki diğer kişileri de etkiler. Dahası, psikolojik ve fiziksel rahatsızlıkları içeren çok sayıda sorun, ilişkisel sıkıntıyla ilişkilendirilebilir (Gottman, 1998; Levenson, Carstensen ve Gottman, 1993). Bu nedenle, psikologlar yakın ilişkileri anlamanın yollarını aradılar. John Gottman gibi bazı araştırmacılar, yakın ilişkilerde işe yarayan ve yaramayan yani boşanmayı yordayan nedenleri anlamaya çalışmak için onlarca yıl çalışma yaptılar bu çalışmaların sonucunda Gottman ve meslektaşları boşanmayı %93 doğrulukla tahmin edebilen bir model geliştirmiş ve kalıcı evlilik doyumu için kritik becerileri tanımlamışlardır (Gottman ve Levenson, 2000).

Romantik ilişki doyumu, bir ilişki içindeki duyguları, düşünceleri veya davranışları ifade eder (Hendrick, 1988). Amato, Johnson ve Rogers (2003) evlilik kalitesini, bir eşin evlilikteki memnuniyet düzeyine ilişkin öznel değerlendirmesi yerine, çok boyutlu bir yapı olarak tanımlamaktadır. Evlilik kalitesini üç boyuta ayırırlar; eşin evlilik içindeki mutluluk durumu, birlikte paylaşımda bulunma sıklığı (evlilik etkileşimi) ve boşanmaya

yol açabilecek düşünceler veya eylemler (boşanma eğilimi) (Amato ve diğerleri, 2003, s5). Gottman'ın evlilik konusundaki kapsamlı çalışması, kişilerarası ilişkilerde duyguların önemini vurgulamaktadır. Başka araştırmacılar da ilişkilerde duygusal işleyişin önemine dikkat çekmiş ve ilişki tatmini üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Örneğin Kirby ve Baucom (2007), eşlerden biri duygu düzenlemede güçlük yaşadığında, çift terapisinin ilişki tatmini üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, terapötik müdahalenin başlangıcında, çiftler aşırı büyük sıkıntılar yaşamaları bile, duygularını düzenlemelerine yardım edildiğinde ilişki memnuniyetinin arttığını buldular. Ayrıca, Waldinger ve arkadaşları (2004) duygu ifadesinin evlilik uyumu ve evlilik içi istikrarla bağlantılı olduğunu bulmuşlardır.

İlişkilerde duygusal farkındalık ve denge, ilişki tatmini araştırmalarında ortak bir tema olarak ortaya çıkmıştır. Croyle ve Waltz (2002), duygusal farkındalığın ilişki memnuniyetinde anahtar bir rol oynadığını bulmuşlar. Daha spesifik olarak, çiftlerin farkındalık seviyeleri arasındaki tutarsızlık arttıkça, ilişki memnuniyeti seviyesinin azaldığını bulmuşlardır. Çiftler eşit düzeyde "duygu çalışması" ile meşgul olduklarında duygusallıklarını geliştirmek ve partnerlerine duygusal destek sağlamak için sarf ettikleri çaba, memnuniyet seviyeleri artmıştır (Holm, Werner-Wilson, Cook ve Berger, 2001). Ayrıca Gonzaga, Campos ve Bradbury (2007), duygusal benzerliğin evli ve flört eden çiftler arasındaki ilişki kalitesini yordadığını bulmuşlardır. Eşlerin zaman içinde duygular açısından benzer hale geldiklerinde, memnuniyetlerini sürdürdükleri, duyguları farklı hale geldiğinde ise memnuniyetlerinin azaldığı görülmüştür.

Bu temelde araştırmada, duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu ilişkileri ele alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu doğrultuda ele alınan demografik değişkenlerle (evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, yaş, anne baba çift ilişkisi, eğitim durumu, ailenin aylık geliri vb.) bağımlı değişkenler (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu) arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılacak, demografik değişkenler (Katılımcıların çocukluğunu geçirdiği yerleşim yeri, içinde bulunduğu aile türü, ailesinden gördüğü ebeveyn ilgisi, yaş, evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, ebeveyn çift ilişkisi, eğitim durumu, gelir durumu, kişisel gelişim ile ilgili alınan eğitimler)

temelinde oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken düzeyleri bakımından anlamlı fark olup olmadığı incelenecektir. Ayrıca duygusal zekanın boşanma göstergeleri ve alt boyutları düzeyinde, duygusal zekanın alt boyutlarının boşanma göstergeleri düzeyinde, duygusal zeka ve alt boyutlarının ilişki doyumu düzeyinde, ilişki doyumunun boşanma göstergeleri ve alt boyutları düzeyinde, boşanma göstergeleri ve alt boyutlarının ilişki doyumu düzeyinde yordayıcı etkileri incelenecektir.

Araştırmanın Amacı Doğrultusunda Belirlenen Alt Problemler

1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri (evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, yaş, anne baba çift ilişkisi değerlendirme, eğitim durumu, ailenin aylık geliri) ile duygusal zeka düzeyi, boşanma göstergeleri ve ilişki doyumu arasında bir ilişki var mıdır?
2. Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Evli kadın ve evli erkek bireylerin arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Katılımcıların çocukluğunu geçirdiği yerleşim yerlerine (il, ilçe, köy) göre oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Katılımcıların içinde bulunduğu aile türü (çekirdek, geleneksel) temelinde oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Katılımcıların ailesinden gördüğü ebeveyn ilgisi (evet, hayır) temelinde oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Yaş temelinde oluşturulan gruplar (18-25 yaşlar, 26-30 yaşlar, 31-40 yaşlar 41-50 yaşlar- 51 ve üzeri yaşlar) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Evlilik yılı temelinde oluşturulan gruplar (1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 15 ve üzeri yıl) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?

9. Çocuk sayısı temelinde oluşturulan gruplar (0, 1-2, 3-4, 5 ve üzeri) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
10. Kardeş sayısı temelinde oluşturulan gruplar (0, 1-3, 4-6, 7 ve üzeri) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
11. Anne baba çift ilişkisi değerlendirme temelinde oluşturulan gruplar (çok kötü, kötü, orta, iyi, çok iyi) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
12. Eğitim durumu temelinde oluşturulan gruplar (ilk öğretim, lise, ön lisans, lisans, lisans üstü) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
13. Gelir durumu temelinde oluşturulan gruplar (3.000 TL ve altı, 3.000-5.000 TL, 5.000-7.000 TL, 7.000-10.000 TL, 10.000 TL ve üstü) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
14. Kişisel gelişim ile ilgili eğitimler temelinde oluşturulan gruplar (Eğitim aldı, eğitim almadı, sadece kitap okudu, kitap okudu ve eğitim aldı) arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları, ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?
15. Duygusal zeka boşanma göstergelerini ve alt boyutlarını yordamakta mıdır?
16. Duygusal zekanın alt boyutları boşanma göstergelerini yordamakta mıdır?
17. Duygusal zeka ve alt boyutları ilişki doyumunu yordamakta mıdır?
18. İlişki doyumu boşanma göstergeleri ve alt boyutlarını yordamakta mıdır?
19. Boşanma göstergeleri ve alt boyutları ilişki doyumunu yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Günümüzde kadınların çalışma hayatında ve sosyal hayatta varlığının her geçen gün artması kadınların klasik ev kadını, çocuk annesi rollerinin dışında başka rolleri de üstlenmesine neden oldu. Günümüzdeki evli erkek rolü ile bundan kırk sene önceki evli

erkek rolleri de farklılık göstermeye başladı. Eskiden evine ve karısına bakmakla yükümlü mutlaka çalışması gereken erkek figüründen, kadının çalıştığı erkeğin evde çocuk baktığı birçok örneğin olduğu aile biçimlerini görür olduk. Eskiden kadının ev işlerinde daha etkin, erkeğin daha pasif olduğu bir dönem yaşanırken günümüzde eşit iş bölümü gündemde. Bu değişiklikler sonucunda evliliklerde uyum sorunları ve çatışmaların arttığı görülmektedir. Bu çatışmaların yönetilememesi ilişkilere ciddi hasarlar verip boşanmaların artmasına da neden olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar incelendiğinde, çiftlerin çatışma ve anlaşmazlıkları çözme becerileri ile ilişki örüntülerinin evlilik uyumunda önemli bir yordayıcı olduğu görülmektedir. (Firestone ve Catlett, 1999; Karney ve Bradbury, 1995; Gottman, 1994; Malkoç, 2001; Levenson, Carstensen ve Gottman, 4 1993; Prado ve Markman, 1999).

Bu çalışma toplum sağlığı açısından önemli bir yere sahip olan aile kurumuna odaklanmaktadır. Toplumun en önemli ve en küçük birimi olan ailenin korunması ve iyileştirilmesi toplum sağlığı açısından önemli bir yere sahiptir. Aile içi anlaşmazlıkların konuşulabilmesi ve ortak bir zemine oturtulabilmesi için çift terapileri olumlu sonuçlar vermektedir. Fakat her ne kadar devletin desteği olsa bile terapi ülkemizde tüm tabana yayılmış bir seçenek haline henüz gelmemiştir. Burada kişilerin terapiye karşı olan irrasyonel inançlarının da etkisi büyüktür. Terapiler aynı zamanda ciddi bir maliyeti de beraberinde getirmekte buda ulaşılabilirliğini de kısıtlığa neden olmaktadır. Terapiler iyi bir seçenek olmakla beraber, kişilere kendilerinin ve etraflarındaki duygularını fark etmeyi, o duyguları anlamayı ve yorumlamayı öğretebilirsek evliliklere olumlu bir katkı sağlanacağı düşünülmekte. Evli çiftlerin EQ seviyesi arttıkça, birbirlerini dinleme, anlama, saygı gösterme, değer verme ve mutlu olma olasılıkları artar (Gottman ve Silver, 2017). Duyguların farkına varılabilmesi aynı zamanda terapi ihtiyacı doğması halinde terapi sürecine de olumlu bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmaya geliştirilebilen bir zeka türü olan duygusal zekanın güçlü bir ilişki için önemli bir zemin olduğu ve bunun geliştirilmesi ile birlikte evliliklerde doyumun artacağı, boşanma olasılığının azalacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonucunda evli bireyler ve yeni evlenecek bireyler için öneriler ve uygulamalar konusunda farkındalık yaratmak amaçlanmıştır. Yapılan alan yazın taramasında duygusal zekanın birçok alanda incelendiği fakat evliliklerde boşanma ile ilgili alanlarda incelenmediği görülmüştür. Araştırmadan elde edilecek bilgiler hem alan yazına hem de çift çalışmalarında bulunan bireysel ve kamusal alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu tez çalışmasında ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Duygusal zeka, boşanma, romantik ilişki doyumu ile ilgili çalışmalar taranarak incelenmiş, bu kavramlara etki eden etmenler ele alınmış ve kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Literatür taraması yapılarak elde edilen bilgiler ışığında Kişisel Bilgi Formu, Duygusal Zeka Ölçeği, Boşanma Göstergeleri Ölçeği ve Romantik İlişki Doyumu Ölçekleri örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye genelinde yaşanan evli bireyler, örnekleme ise 1702 evli birey olarak kabul edilerek gerçekleştirilmiştir.

Pearson Korelasyon Testi, T Testi, ANOVA ve basit regresyon testi kullanılarak SPSS programıyla ölçülüp değerlendirme yapılmıştır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi "Evli çiftlerde duygusal zeka boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu arasında ilişki var mıdır?" şeklindedir.

Araştırmanın Sayıtları

Araştırma için yapılan anketlerde, anketleri dolduran kişilerin doğru ve samimi yanıtlar verdiği varsayılmıştır. Ayrıca araştırma için kullanılan ölçeklerin, ölçülmek istenilen değişkenleri ölçebilecek yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sırasında elde edilen bulgular, veri toplamak için kullanılan “Duygusal Zeka Ölçeği”, “Boşanma Göstergeleri Ölçeği”, "Romantik İlişki Doyumu Ölçeği” ve “Sosyodemografik formda yer alan sorularla sınırlıdır. Araştırmadan elde edilen veriler 2020 Aralık ve 2021 Şubat döneminde Türkiye’de yaşayan evli 1702 katılımcı ile sınırlıdır.

Tanımlar

Duygusal Zeka: Duyguları anlama, tanıma, ifade etme, yönetme, kontrol etme ve başkalarının ne hissettiğini anlayabilme kapasitesidir (Bar-On, 2006).

Evlilik: Bireylerin, geçmişteki yaşam deneyimleri ile oluşturdukları ruhsal, duygusal, fiziki umut ve ihtiyaçlarının giderilmesi doğrultusunda yaşamın belli bir zamanında tercih yaptıkları eşler bakımından birlikte bir hayat sürdürme, toplumdaki evliliğin getirdiği rolleri ve gereksinimleri gidermeyi de içine alan bir paylaşım sürecidir (Şener ve Terzioğlu, 2008).

İlişki Doyumu: İlişkideki duygu, düşünce ve davranışları ifade eder (Hendrick, 1988).

Boşanma: kanunlar nezdinde başlamış olan bir evliliğin, tarafların eş olarak bir bağlantısının kalmaması, çocukların olması halinde onların haklarını koruyacak şekilde kanunlar nezdinde bitirilmesi ve tarafların artık başka kişiler ile tekrardan evlenmelerine olanak sağlayan hukuksal bir işlemdir (Arıkan, 1992).

Boşanma Göstergeleri: Gottman Çift Terapisi kavramları dahilinde boşanma riskini ortaya koyan davranış kalıpları (Yöntem, 2017).

BÖLÜM 1

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Duygusal Zeka

1.1.1. Duygusal Zeka Kavramı

Duygusal zeka, bilişsel zeka kavramını tamamlayan nispeten yeni bir yapıdır. Duygusal zeka, insanların kendileriyle ve başkalarıyla nasıl etkileşimde bulunduğunu ve başarı potansiyellerinin bilişsel zeka seviyelerinin ötesinde ne olduğunu belirleyen zeka olarak görülebilir. Genel olarak, duygusal zeka kavramı zekanın duygusal, kişisel sosyal ve hayatta varlığını devam ettirme boyutlarıyla ilgilenir ve bunlar genellikle günlük performans için zekanın bilişsel yönlerinden daha önemlidir (Bar-On, 1997). Bununla birlikte, temel bir sorun ve eleştiri noktası, duygusal zeka tanımlarının genellikle aşırı kapsayıcı görünmesi ve çok çeşitli teorik fikirleri yansıtan mevcut yapılara dokunmasıdır (Matthews ve diğerleri, 2002).

Duygusal zeka, erken zeka kuramlarından doğmuştur. Genel zeka, “bir kişinin etkili biliş ve bilgi işleme yoluyla genel uyum kapasitesi” anlamına gelir (Matthews ve diğerleri, 2002). Zihnin evrensel bir yetkinliği veya yeteneği olarak özellikle çok yönlü materyalleri anlama, akıl yürütme, problem çözme ve öğrenme gibi üst düzey durumlar olarak görülebilir. Genel zeka kavramı zekayı oluşturan spesifik yetkinlikler hakkında çok az bilgi vermektedir. Bu nedenle, psikologlar zekayı, daha dar zeka kategorileri veya daha spesifik yetenekler dahil olmak üzere yönetilebilir bölümlere ayırmaya çalışmışlardır (Gardner, Akt. Stanford, 2003). Psikologlar zeka hakkında yazmaya başladıklarında daha çok zekanın bilişsel yönlerine odaklandılar. Bununla birlikte, bilişsel olmayan yönlerin de dikkate değer olduğunu erken fark eden bazı araştırmacılar oldu. 1940 gibi erken bir tarihte, David Wechsler duygusal, kişilerarası ve kişisel faktörleri kastettiği "düşünsel olmayan" unsurlardan bahsetmişti. Bu entelektüel olmayan yeteneklerin, kişinin hayatta başarılı olma yeteneğini tahmin etmek için hayati önem taşıdığını öne sürdü. Robert Thorndike, otuzlu yılların sonlarında “sosyal zeka” olarak adlandırdığı entelektüel olmayan yetenekleri araştırdı (Akt. Ravi, 2001). 1983'te Howard Gardner “çoklu zeka” hakkında yazmaya başladığında bu araştırma yeniden ilgi gördü (Gardner, 1983). Gardner, zekanın nesnel olarak ölçülebilen ve tek bir bölüme indirgenebilen bir şey olduğu fikrine meydan okudu (Akt. Stanford, 2003). Zekanın çok dar bir şekilde

tanımladığında ısrar etti ve en az yedi temel zekanın varlığını öne sürdü ve o zamandan beri sekizinci zeka türünü eklendi. Gardner'ın inandığı ve savunduğu zeka türleri bedensel yani kinestetik zeka, mantıksal yani matematiksel zeka, müziksel yani ritmik zeka, sözel yani dilsel zeka, görsel yani uzamsal zeka, doğal yani varoluşsal zeka ve kişiler arası yani sosyal zekadır (Gardner, 1983; Gardner, 1993). Gardner, kişilerarası ve sosyal zekanın tipik olarak IQ ile ölçülen geleneksel zeka kadar önemli olduğunu belirtti. İnsanların yaşamlarında ve işyerlerinde başarılı olmalarına yardımcı olmada bilişsel olmayan faktörlerin rolü üzerine uzun araştırmalar yapılmıştır. Duygusal zeka üzerine yapılan çalışmalar bu temellere dayanmaktadır (Ravi, 2001).

1.1.2. Duygusal Zekayı Etkileyen Etmenler

Çeşitli faktörlerden etkilenen çocuklarda duygusal zeka gelişimi için kritik olan, çocuğun karakteri, nörofizyolojisi, bilişsel gelişimi, aile ve arkadaşlar gibi sosyal ilişkileridir. Aile ortamı bunlardan en önemli olanıdır (Cole, Martin ve Denis, 2004). Amerika ve Kanada'da, Multi-Health Systems Inc. tarafından yapılan araştırmada duygusal zekanın bebeklik döneminden başlayıp elli yaşına kadar artarak ilerlediği sonucuna ulaşılmıştır (Topşar, 2015). Bilim insanları duygusal zekayı her yaşta ve zamanda geliştirilebilen, öğrenilebilen zekanın bir alanı olarak tanımlamıştır (Weisinger 1998; Shapiro 1998; Goleman 2000). Uzmanlar, duygusal zekanın kalıtsal olmadığı gibi, gelişiminin de sadece çocukluğun ilk dönemlerinde gerçekleşmediğini belirtirler. Genel olarak, duygusal zekanın, 13-19 yaşlarından sonra fazla gelişim göstermeyen IQ'nin tersine öğrenilme olası daha fazladır. Bu özelliği nedeniyle hayat boyu gelişmeye devam eder ve yeterli düzeye ulaşabilir (Shapiro, 1998).

Duygusal öğrenme ailede başlar ve çocukluk dönemi boyunca ailede devam eder, aile dışında çocuk fiziksel çevre ile nasıl başa çıkacağını öğrenir ve onu anlamaya ve farklı yeteneklerini nasıl kullanacağını öğrenmeye başlar (Turculet ve Tulbure, 2014). Çocuk, aile içinde duygularla ilgili birçok bilgi öğrenir. Bu sırada ebeveynlerin onlar için ne yaptıklarını, onlara ne söylediklerini ve kendi duygularıyla nasıl başa çıktığını gözlemlerler (Jinfu ve Xiaoyan, 2004). Aile, çocukların, sosyalleşmeler sırasında, hediye alışverişinde, sevgi ve anlayışın ifade edilmesi sırasında ebeveynleri, büyükanne ve büyükbabaları, kardeşleri ve yetişkinleri model olarak ve gözlemleyerek birbirleriyle nasıl ilişki kurduklarını öğrendikleri yerdir. Çocuklar duygu ve hisleri kolay öğrenir ve hayatlarında kolay uygularlar (Bhatia, 2012). Çocuğun yetiştirildiği aile ortamı duygusal

zekanın gelişimi açısından çok önemli bir yere sahiptir. Aile, duygusal eğitimin verildiği ilk yerdir. Bu eğitim ebeveynlerin çocuklarına direk olarak sözselsel olarak ifade ettikleri ve eylemsel olarak yaptıkları ile sınırlı değildir. Ebeveynlerin kendi hislerini ifade etmeleriyle ve aralarındaki etkileşim şekliyle de ilgili bir süreçtir (Goleman, 1996). Duygusal anlamda yeterli olmayan ebeveyn stillerinde en fazla görünen özellikleri; duyguları yok saymak, çok sert disiplin uygulamak çok fazla rahat bırakmak ve tutarlı olmayan davranışlar sergilemektir (Field 1993, Wolf 1986, Goleman 1996, Wilson ve Gottman 1994).

Çocukların duygusal zeka yönlerini inceleyen araştırmacıların tümü, ebeveynlerin çocuğun duygusal becerileri kazanılmasında etkili olduğu konusunda hemfikirdir (Turculet ve Tulbure, 2014). Duygusal zekayı eğitme yöntemlerine atıfta bulunan araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarının duygusal yetkinliklerinin etkisinin hayatın ilk aylarından itibaren kendini göstermeye başladığına işaret ediyor. Duygusal zeka unsurlarını geliştirmek için ilk fırsat çocuğun yaşamının ilk yıllarında ortaya çıkar ve bu kapasite okul eğitimi süresince büyümeye devam eder. Sonradan kazanılacak duygusal yetenekler, yaşamın ilk yıllarında oluşana bağlıdır ve bu yetenekler öğrenmenin temelini oluşturur (Berk, 2002). Ebeveynler çocuklarda duygusal zekanın ilk gelişimini başlatırlar ve çocuğun hayatında kalıcı ve derin izler bırakırlar. Doğumla birlikte başlayan bu süreçte çocuklar çevrelerinden kendileri ve başkaları ile ilgili düşünceler ve tepkileri öğrenirler zaman geçtikçe de bu öğrendikleri çocukların, davranış ve tutumlarını şekillendirir. Çocukların yaşı ilerledikçe bu öğrenmelerin alanı genişler ve çocuklar arkadaşlarından, öğretmenlerinden ve sosyal çevrelerinden etkilenerek duygusal zekalarını şekillendirmeye devam ederler (Maboçoğlu, 2006).

Yaşamın ilk yılları, duygusal zeka oluşturmak için kritik öneme sahip olsa da, okul çağı, bunu yapmak için mükemmel bir şansın örneğidir. En erken yıllar, çocukların daha sonra edindikleri duygusal yetenekleri öğrenmenin temelini oluşturur (Gottman, Katz ve Hooven, 1997). Bazı araştırmalar ebeveynlik ile çocukların duygusal zeka seviyeleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Gottman, Katz ve Hooven (1997), ebeveynlerin tutumlarının, inançlarının ve çocuklarının duygusal ifadelerine tepkilerinin çocukların duygusal yetenekleriyle ilişkili olduğunu bulmuştur. Alegre (2012) de annelerin çocukları ile harcadıkları zaman ve alışverişlerin nitelik ve niceliğinin duygusal zekalarını etkilediğini ortaya koymaktadır. Tsujino ve Oyama-Higa'nın (2007) belirttiği gibi, "çocuklar doğal olarak en çok annelerinden etkilenir çünkü onlarla uzun süre yakın temas

halindedirler". Mirza ve Redzuan (2011) babaların ve çocuklarının duygusal zeka becerileri arasındaki ilişkiyi değerlendirmeye çalışır. Duygusal zeka düzeyi daha yüksek olan çocukların çoğunun, aynı zamanda üst düzeyde duygusal zekaya sahip babaları olduğuna dikkat çekildi. Sonuç olarak, ebeveyn ile çocukları arasındaki tüm bu küçük alışverişler, sonraki yıllar için duygusal bir bağlam oluşturur ve bu, çocuğun duygusal perspektifinin ve duygusal yeteneğinin temeli olur.

Maboçoğlu (2006), duygusal zekanın gelişiminde katkı sağlayan unsurları tespit etmek için yaptığı çalışmada, doğuştan getirilen zeminin önemli olduğunu, bu zemin müsaitse duygusal zekanın kolayca artırılabilirliğini, ailenin ortamının ve ebeveynlerin kişilik özelliklerinin çocukların duygusal zekalarının gelişiminde mühim bir rolü oynadığı sonucuna varmıştır. Ayrıca duygusal zekanın gelişim süreciyle ilgili çalışmalarda, psikolojinin ve değerlerin, öneminin göz önünde bulundurulmadan yapıldığı vurgulanmıştır.

ABD’ de yoksul ve varlıklı ailelerden gelen çocuklar üzerine yapılan bir araştırmada, yoksul aileden gelen çocukların istediklerinin ikinci planda olmasından dolayı zihinsel gelişimlerinin etkilendiği görülmüştür. Yoksul aileden gelen çocukların varlıklı aileden gelen çocuklara göre, zihinsel gelişimlerinin daha yavaş olduğu görülmüştür. Türkiye’de buna benzer bir çalışma yapılmış ve Cüceloğlu annesi çalışmayan ve geniş ailede ortamında sevgi ve ilgi ile büyüyen çocukların, anaokuluna bırakılan ve annesi çalışan çocuklara göre gelişimlerinin daha iyi olduğu görülmüştür. Ailenin ekonomik durumunun çocuğun gelişimiyle doğrudan bir ilişki içinde olmadığı görüşü savunulmuştur. Vermont Üniversitesi’nden psikolog Thamos Achenbach ve Stenhouse ailenin gelir düzeyinin çocukların gelişimini etkilediğini bildirmişlerdir (Yurdakavuştu, 2012). Harrod ve Scheer (2005) te 16-19 yaş grubunda yaptığı bir araştırmada, ailenin ekonomik seviyesi ile, duygusal zekânın doğru orantılı olarak arttığı görülmüştür. Göçet (2006)’nın yaptığı çalışmada ise ekonomik seviyeyle duygusal zeka arasında ilişki görülmemiştir. Ayrıca Balcı ve ark (2003) ‘nın yönetici adayları örneklemiyle yaptığı araştırmada duygusal zeka ve ekonomik düzey arasında bir ilişki bulunamamıştır (Uzuner, 2012).

Kız ve erkek çocukları aileler tarafından farklı duygusal yaklaşımlarla eğitilmektedir (Brody ve Hall 1993). Ebeveynlerin çocuklarına severken çıkarttıkları sesler ve kullandıkları kelimelerde çocuklarının cinsiyetlerine göre farklılık göstermektedir. Anneler masal anlatırken kız çocuklarına erkek çocuklarına oranla daha fazla duygu içeren terimler kullanmaktadır. Duygularla baş etme konusunda kız çocuklarına ve erkek

çocuklarına verilen derslerde farklılık göstermektedir. Örneğin Brody ve Hall (1993) araştırmalarında ebeveynlerin kızgınlık hariç duygularını oğullarına göre kız çocuklarıyla daha çok paylaştıkları bulunmuş. Ayrıca ebeveynlerin erkek çocuklarıyla daha çok kızgınlık hislerinin sonuç ve nedenleri için konuştukları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı yazarlar kız çocuklarının dil gelişiminin erkek çocuklarına göre daha erken geliştiğini, bunun sonucunda ise kız çocuklarının duygularını ifade etme ve başka insanların hislerini algılamakta erkeklere oranla hızlı beceri kazanmalarına neden olduğunu belirtmişlerdir. Duygularını açığa vurma noktasında desteklenmeyen erkek çocuklar kendilerinin ve başkalarının duygularını anlamakta zorlanmaktadırlar. Duygusal zeka ve cinsiyet ile ilgili çalışmalar incelendiğinde kadın ve erkekte eşit duygusal zeka olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Fakat bazı değişiklikler olduğu da öne sürülmüştür. Kanadalı ve Amerikalılardan oluşan denek grubunda kadın ve erkeklerin duygusal zekaları paralel giderken alt boyutlarında farklılıklar bulunmuştur (Yurdakavuştu, 2012). Ergen öğrencilerde, karar verme stratejileri ve duygusal zeka arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada ise, duygusal zekanın erkeklere göre kızlarda daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür (Köksal, 2003).

1.1.3. Duygusal Zeka ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Literatürde, duygusal zeka alanını neyin oluşturduğu, yapıyı tanımlamak için kullanılan terminoloji ve yapının ölçülmesi hakkında pek çok tartışma olduğu görülmektedir. Ayrıca yapının teorik çerçevesi hakkında da güçlü bir tartışma vardır (Dulewicz ve Higgs, 2004). Salovey ve Mayer (1990) duygusal zekayı yetenek şeklinde tanımlar, Goleman (1998a) yapıyı yetkinlik temelli olarak görür ve Bar-On yapıyı bir özellik olarak tanımlar (Bar-On ve Parker, 2000). Cooper ve Sawaf (1997) duygusal zekayı "insan enerjisinin, iletişiminin, bilgisinin ve etkisinin kökü olarak duyuların gücünü ve zekasını anlama, algılama ve etkili bir şekilde uygulama yeteneği" olarak tanımlamaktadır.

Salovey ve Mayer Modeli: Duygusal zekanın kökleri “sosyal zeka”nın önceki araştırmalarına dayansa da (Thorndike, 1920), yapıyı ilk kez duygusal zeka olarak adlandıran Salovey ve Mayer (1990) idi. Duygusal zeka, duyguları daha uyumlu bir şekilde anlamak ve deneyimlemek için gereken becerileri belirlememizi sağlayan genel bir çerçeve olarak önerildi. Duygusal zeka ilk olarak “Kişinin kendine ve başkalarına ait duygularını fark etme, izleme, aralarında ayırım yapma ve bunun sonucunda elde edilen bilgiyi düşüncelerine ve eylemlerine yönelik kullanma yeteneğini” içeren sosyal zeka biçimi şeklinde tanımlamıştır (Salovey ve Mayer, 1990). Bu tanım daha sonra revize

edildi ve duygusal zeka tanımı, bir duyguyu algılayabilmek ve ifade edebilmek, düşünce ve duyguyu bir araya getirebilmek, duyguyu anlayabilmek ve bu algılama sonrası çözümleme yapabilmek ve hisleri kontrol altına alabilme yetenekleri ile açıklanmıştır (Salovey ve Mayer, 1997).

Mayer ve Salovey 'in duygusal zeka kavramsallaştırması dört ana bileşeni içerir: duygunun değerlendirilmesi ve ifadesi, düşünmenin duygusal kolaylaştırılması, bilişsel süreçleri ve karar vermeyi geliştirmek için duygunun kullanılması, duygular hakkında bilgi ve büyümeyi teşvik etmek için duygunun düzenlenmesi.

Duygunun değerlendirmesi ve ifadesi, kişinin fiziksel durumlarında, hislerinde ve düşüncelerinde duyguyu tanıma yeteneğini içerir. Diğer insanlardaki duyguları tanımlama yeteneği, duyguları uygun şekilde ifade etme yeteneği ve ayrıca duyguların doğru ve yanlış ifadeleri arasında ayırım yapma yeteneğidir. Düşünmenin duygusal kolaylaştırılması, bir bireyin duygularının temel gerçeklere dikkat çekerek düşüncesine öncelik verme şeklini ifade eder. Aynı zamanda duygusal durumların belirli problem yaklaşımlarını farklı şekilde uyarma şeklini de ifade eder. Duyguları anlamak ve analiz etmek; duygusal bilgiyi kullanmak, bir bireyin duyguları etiketleme, kelimeler ve duyguların kendisi arasındaki ilişkileri tanıma yeteneğini gösterir. Öfkeden tatmine veya öfkeden utanca geçiş gibi duygular arasındaki olası geçişleri tanıma yeteneğini de ifade eder. Duygusal ve entelektüel büyümeyi teşvik etmek için duyguların yansıtıcı düzenlenmesi, bir bireyin hem hoş olan hem de hoş olmayan duygulara açık kalma yeteneğini ifade eder. Bu aynı zamanda, olumsuz duyguların moderatörlüğünü yaparak ve hoş olanları geliştirerek, bu duygular tarafından aktarılabilecek bilgileri geri tutmadan veya abartmadan, kendi ve diğerlerinin duyguları yönetme yeteneğini ifade eder (Mayer ve Salovey, 1997).

Baron Modeli: Klinik psikolog Bar-On, akıllı davranışın duygusal, kişisel ve sosyal bileşenlerini tanımlamak, ölçmek ve kültürler arası bir yaklaşım geliştirmek için 1980'den beri 12'den fazla ülkede araştırma yaptı. Araştırmasına, neden bazı bireylerin diğerlerinden daha fazla duygusal sağlığa ve daha başarılı olduğuna bakarak başladı. Ayrıca kanıtlanmış üstün entelektüel yeteneklere sahip bazı bireylerin neden hayatta başarısız görüldüğüyle de ilgileniyordu. Genel zekanın bu yönünü değerlendirme yaklaşımını tanımlamak için 1985 yılında 'EQ' (Duygusal Zeka) terimini icat etti. Duygusal zekayı tanımlarken Bar-On, bu tür zekayı, yaşamla etkili bir şekilde başa çıkmak için kullanılan bilgi koleksiyonunu temsil eden yetenekler, yeterlilikler ve

becerilerin toplamı olarak tanımladı. Bu modelin kişinin başarısını değil, profesyonel veya kişisel başarı potansiyelini belirlediğini belirtti (Dann, 2001).

Bar-On, duygusal zekayı beş ana bölüme ve 15 alt bölüme ayırarak tanımlar. Beş ana bölüm; içsel alan, kişiler arası alan, uyarlanabilirlik alanı, stres yönetimi alanı, genel ruh hali ve motivasyon alanı olarak tanımlanır. Bunların kısa açıklamaları aşağıdaki gibidir.

İçsel Alan, bir bireyin duygularını bilme ve tanımlama yeterliliğini belirler. Kendi imajının ne kadar iyi olduğunu ve hayatta ne yaptığı hakkında ne hissettiğini belirler. Bu alanda başarılı olan birey, duygularını ifade edebilir, bağımsız yaşayabilir ve çalışabilir, güçlü hissedebilir ve fikirlerini veya değerlerini ifade etme konusunda kendine güvenir (Stein, 2001). İçsel alan duygusal öz saygı, öz farkındalık, bağımsızlık, girişkenlik ve kendini gerçekleştirme alt boyutlarını içerir. Duygusal öz farkındalık, bir bireyin duyguları tanıma ve aralarında ayırım yapma yeteneğini gösterir. Aynı zamanda bireyin ne hissettiğini ne ölçüde bildiğini, neden hissettiğini ve bu duyguya neyin sebep olduğunu bilmesini gösterir (Stein, 2001). Girişkenlik, bireyin duygularını, düşüncelerini ve inançlarını ifade etme ve haklarını yıkıcı olmayan bir şekilde savunma yeteneğini gösterir (Bar-On, 1996). Girişkenlik üç temel bileşenden oluşur bunlar, duyguları ifade etme yeteneği, inançları ve düşünceleri açıkça ifade etme yeteneği ve kişisel hakları savunabilme yeteneğidir. Girişken insanlar aşırı kontrollü ya da utangaç, saldırgan ya da istismarcı değildirler, ancak duygularını ifade edebilirler (Stein, 2001). Bağımsızlık, bireyin duygusal bağımlılıktan özgür ve düşüncelerinde ve eylemlerinde kendi kendini yönetebilir ve kendi kendini kontrol edebilir olmasıdır. Bağımsız bireyler özerk olarak işlev görebilirler ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için başkalarına ihtiyaç duymazlar (Stein, 2001). Öz saygı, kendinizi temelde iyi olarak kabul etme ve saygı duyma yeteneğini gösterir. Kendinize saygı duymak, aslında olduğunuz gibi olmaktır. Öz saygı, görünen olumlu özelliklerinizi ve potansiyelinizi takdir etme, olumsuz özelliklerinizi ve engellerinizi kabul etme ve kendiniz hakkında iyi hissetme yeteneğini ifade eder. Kendine saygısı olan insanlar kendilerinden tatmin olur ve bunu hissederler (Stein, 2001). Kendini gerçekleştirme, potansiyel yeteneklerinizin gerçekleştirilmesi yeteneğidir. Anlamlı ve zengin bir yaşama götüren arayışlara dahil olmak olarak belirtilir. Yeteneklerinizi maksimum şekilde geliştirmek için çabalamaya, ısrarla elinizden gelenin en iyisini yapmaya ve kendinizi geliştirmeye çalışmaya devam ettiğiniz, dinamik bir süreci ifade eder (Stein, 2001).

Kişilerarası alan, insani becerilerle ilgilidir. Bu alanda iyi işlev gören bireyler sorumlu ve güvenilir olma eğilimindedir ve farklı durumlarda başkalarını anlar ve onlarla iyi etkileşim kurarlar. Bu bireyler güven verir ve iyi takım oyuncularıdır (Stein, 2001). Kişiler arası ilişkiler, sosyal sorumluluk ve empati alt boyutları vardır. Empati, başka kişilerin düşüncelerini ve duygularını fark edebilme, anlama ve takdir etme yeteneğini ifade eder. Empati, insanların neyi, nasıl ve neden hissettikleri ve yaptıkları gibi alanlarda düşünmeleri konusunda duyarlı olmaktır. Empatik bireyler diğer insanları önemserler ve onlara ilgi gösterirler (Stein, 2001). Sosyal sorumluluk, sosyal grubunuzun veya ekibinizin iş birlikçi, katkıda bulunan ve yardımcı bir üyesi olduğunuzu gösterme eğilimini gösterir. Kişisel olarak fayda sağlamıyor olsanız bile sorumlu bir şekilde hareket etmeyi, başkalarıyla ve başkaları için bir şeyler yapmayı, başkalarını kabul etmeyi, vicdanınıza uygun davranmayı ve sosyal kuralları korumayı içerir (Stein, 2001). Kişilerarası ilişkiler, tatmin edici ilişkiler kurma ve sürdürme becerisini içerir. Bu ilişkiler, yakınlık, sevgi verme ve alma ve başkalarına karşı duyarlılıkla karakterize edilir ve sosyal ilişkilerde rahat olma ve rahat hissetme yeteneği ile ilişkilidir (Stein, 2001).

Uyarlanabilirlik alanı, bir bireyin çok çeşitli zor durumları değerlendirme ve bunlara yanıt verme becerisiyle ilgilidir. Bu alandaki başarı, bireyin sorunları yakalayabileceği ve etkili çözümler geliştirebileceği, ailevi sorunları çözebileceği ve sosyal grubu içinde ve işyerinde çatışmalarla karşılaşabileceği anlamına gelir (Stein, 2001). Problem çözme, gerçeklik testi ve esneklik alt alanları vardır. Problem çözme, problemleri tanımlama ve tanıma ve potansiyel olarak etkili çözümler üreterek ve uygulayarak bu problemleri ele alma becerisidir. Aynı zamanda sorunlara sebat etme ve yaklaşma konusunda vicdanlı, disiplinli, metodik ve sistematik olmakla da ilişkilidir. Problem çözme aynı zamanda elinizden gelenin en iyisini yapma ve sorunlarınızdan kaçınmak yerine onlarla yüzleşme arzusuyla da ilgilidir (Stein, 2001). Gerçeklik Testi, deneyimlenen ile nesnel olarak var olan arasındaki ilişkiyi değerlendirme yeteneğini ifade eder. Acil duruma "uyum sağlamayı" içerir. Aynı zamanda olayları, olmasını istediğimiz veya onlardan korktuğumuz şekilde değil, nesnel olarak, oldukları gibi görme kapasitesine de atıfta bulunur. Bu bileşen, dış dünyadan geri çekilme eksikliği, anlık duruma uyum sağlama ve algılama ve düşünce süreçlerinde netlik ile ilişkilidir (Stein, 2001). Esneklik, duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını değişen koşullara göre ayarlayabilme yeteneğidir. Esnek bireyler katı değillerdir, çevik, sinerjik ve değişime tepki verme yeteneğine sahiptirler. Bu bireyler farklı fikirlere, yönelimlere, yollara ve uygulamalara açık ve hoşgörülüdür (Stein, 2001).

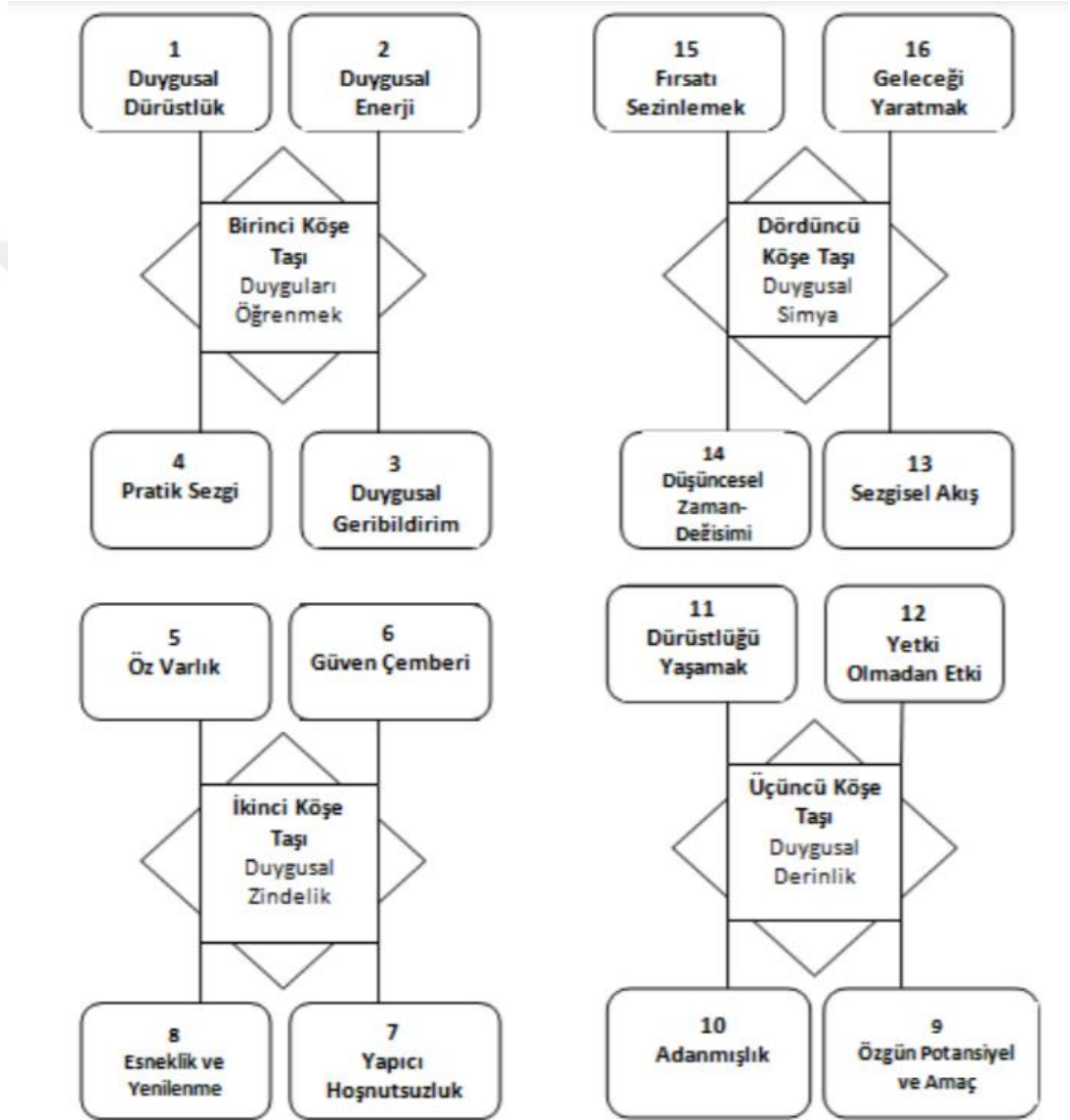
Stres Yönetimi Alanı, bir bireyin pes etmeden, dağılmadan veya kontrolünü kaybetmeden strese dayanma becerisiyle ilgilidir. Bu alandaki başarı, bireyin genellikle sakin olduğu, nadiren dürtüsel olduğu ve baskı altındayken olaylarla iyi başa çıktığı anlamına gelir (Stein, 2001). Stres toleransı ve dürtü kontrolü alt alanları vardır. Stres toleransı, stresle aktif ve olumlu bir şekilde başa çıkarak olumsuz olaylara ve stresli koşullara dağılmadan dayanma yeteneğini ifade eder. Bu bireyler, stresli durumlara uygun tepkiler verecek repertuara sahiptir. Aynı zamanda rahatlatma, sakinleşme, güçlü duygulara kapılmadan sorunlarıyla sakin bir şekilde yüzleşme kapasitesiyle de ilişkilidir (Stein, 2001). Dürtü kontrolü, bir dürtüye direnme veya geciktirme, harekete geçme dürtüsü veya ayartma yeteneği ile ilgilidir. Bu bireyler saldırgan dürtülerini kabul etme, saldırganlık, düşmanlık ve sorumsuz davranışları kontrol etme kapasitesine sahiptir (Stein, 2001).

Genel Ruh Hali ve Motivasyon Alanı, bir bireyin hayata bakışı, kendisinden ve başkalarından zevk alma yeteneği ve genel olarak memnuniyet veya tatminsizlik duygularıyla ilgilidir (Stein, 2001). Mutluluk ve iyimserlik alt alanları vardır. Mutluluk, yaşamınızdan memnun hissetme, kendinizden ve başkalarından zevk alma ve eğlenme yeteneğini ifade eder. Bu, kendi kendine tatmin, genel memnuniyet ve yaşamdan zevk alma yeteneğinin bir kombinasyonudur. Mutluluk aynı zamanda genel bir neşe ve coşku duygusuyla da ilişkilidir (Stein, 2001). İyimserlik, hayatın daha parlak tarafına bakma ve zorluklar karşısında bile olumlu bir tutum sürdürme yeteneğini ifade etmektedir. Günlük yaşama olumlu bir yaklaşımdır ve bir bireyin hayata yaklaşımında bir umut ölçüsü varsayar (Stein, 2001). İyimserlik, meşhur bardağın yarısını boş görmek yerine yarısını dolu görmeye yatkınlıktır.

Cooper ve Sawaf Modeli: Bu model, duygusal zeka kavramını felsefe ve ruhsal teorilerden çıkarıp keşfetme, bilme ve uygulama dünyasına taşıyarak bireyin mesleğinde ve yaşamında duygusal zekayı teşvik etmek için tasarlanmıştır. Duygusal zekayı dört temel taşla dayandıran bu model, duygusal bütünlük, enerji, farkındalık, geri bildirim, sezgi, vicdanlılık ve bağlantı yoluyla kişisel değer ve güven odağı oluşturan duyguları öğrenmek temel taşı ile başlar. Duygusal zindelik ikinci temel taşıdır dinleme, anlaşmazlıkları yönetme ve yapıcı memnuniyetsizlikten en iyi şekilde tasarruf etme, güven ve kapasite çemberini artırarak bireyin özgünlüğünü, inandırıcılığını ve dayanıklılığını oluşturur. Üçüncü köşe taşı, bireyin hayatını kaderiyle uyumlu hale getirmenin yollarını araştırdığı ve bunu dürüstlük, adanmışlık ve sorumlulukla desteklemenin yollarını araştırdığı, duygusal derinliktir bu da otorite olmadan etkisini artırmayı sağlar. Buradan birey, yaratıcı içgüdülerinin problemler ve baskılarla akım

kapasitesinin genişletildiği dördüncü temel taş olan duygusal simyaya ilerler. Birey en geniş gizli çözümleri ve umut verici fırsatları daha kolay ayırt etmek için kapasitesini yapılandırarak gelecek için mücadele eder (Cooper & Sawaf, 1997). Cooper ve Sawaf'ın (1997) dört temel köşe taşı modelinin ana hatları aşağıdaki gibidir.

Şekil 1
Cooper ve Sawaf'ın Dört Temel Köşe Taşı Modeli

Kaynak: Cooper, R. K. ve Sawaf, A. (2000). Liderlikte Duygusal Zekâ: Yönetim ve Organizasyonda Duygusal Zekâ, *Sistem Yayıncılık, İstanbul*

Goleman Modeli: Daniel Goleman (1995) duygusal zekayı "hayal kırıklığı karşısında kendini motive etme ve devam etme yeteneği; dürtüyü kontrol etmek ve tatmini geciktirmek, ruh halini düzenlemek ve sıkıntılı durumlarda düşünme yeteneğini düzenlemek; empati kurmak ve umut etmek" olarak tanımladı. Duygusal yeterliliği,

olağanüstü performansla sonuçlanan duygusal zekaya dayalı öğrenilmiş bir kapasite olarak tanımlamak için daha da ileri gitti ve bireyin duygusal zekasını, beş unsura dayanan pratik becerileri öğrenme potansiyelinin belirlediğini iddia etti bunları; kendini tanıma (öz farkındalık), kendini motive etme, kendini düzenleme (öz düzenleme), sosyal yeterlilik ve ilişki becerileri olarak belirledi. Bir bireyin duygusal yeterliliği daha sonra bu potansiyelin ne kadarını pratik yeteneklere çevirdiğini gösterir (Goleman, 1998a). Goleman'ın duygusal yeterlilik çerçevesine kısa bir genel bakış aşağıdaki gibidir.

Öz farkındalık, kişinin içsel süreçlerini, seçeneklerini, öz kaynaklarını ve sezilerini bilmek olarak tanımlanır (Goleman, 1998a). Öz farkındalık özgüven, hislerinin farkında olma ve yerinde öz değerlendirme yetkinliklerini içerir. Duygusal farkındalık, kişinin duygularının ve etkilerinin tanımlanmasını içerir (Goleman, 1998a). Duygusal farkındalığı olan kişiler, hissettikleri duyguları ve bunun nedenini fark edebilirler ve duyguları ile söyledikleri ve yaptıkları arasındaki bağlantıları fark edebilirler (Örgütlerde Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001). Doğru öz değerlendirme, kişinin güçlü yönleri ve sınırları hakkında kapsamlı bilgi sahibi olmasını içerir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, güçlü ve zayıf yanlarını bilirler, geri bildirimle açıklırlar ve kendileri hakkında mizah duygusu ve bakış açısı gösterebilirler (Örgütlerde Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001). Özgüven, kişinin kendine, değerine ve yeteneklerine güvenmesini gerektirir. Bu yeterliliğe sahip kişiler genellikle özgüvenlidirler, herkes tarafından kabul görünmese bile görüşlerini açıkça dile getirebilirler ve baskılar veya belirsizliklerin varlığında bile karar alabilirler (Örgütlerde Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001).

Öz düzenleme, kişinin iç durumlarını, dürtülerini ve kaynaklarını yönetme yeteneğidir (Goleman, 1998a). Bir hedefin hizmetinde bir dürtüyü reddetme yeteneğini ifade eder (Goleman, 1995). Öz düzenleme, irade, güvenilirlik, dürüstlük, uyarlanabilirlik ve yenilikçilik yetkinliklerini içerir. İrade, üzücü duyguları ve dürtüleri yönetme becerisini içerir. Bu yetkinliğe sahip kişiler, duygularını iyi yönetir, kendilerini kontrol altında tutar ve baskı altında net bir şekilde düşünürler. Güvenilirlik, bütünlük ve güvenilirlik standartlarını sürdürme becerisidir. Bu yeterliliğe sahip kişiler etik davranır ve özgünlük yoluyla güven oluştururlar. Dürüstlük, kişisel performans için sorumluluk almayı içerir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, sözlerini tutarlar ve hedeflerine ulaşmak için kendilerini sorumlu tutarlar. Bu bireyler işlerinde organize ve tedbirlidirler. Uyarlanabilirlik, bir bireyin değişimi yönetmedeki esnekliğini ifade eder. Bu yeterliliğe sahip kişiler, birden çok talebi kolaylıkla ele alırlar, yanıtlarını ve taktiklerini değişen

koşullara uyarlarlar ve olayları algılama konusunda esnektirler. Yenilikçilik, yeni fikirlere ve bilgilere karşı rahat ve alıcı olmaktır. Bu yeterliliğe sahip kişiler, yeni fikirler ararlar, problemlere yenilikçi çözümler getirirler, özgün fikirler üretirler ve hayatlarında yeni bakış açıları ve riskler alırlar (Örgütlerde Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001).

Kendini motive etme, bir bireyi hedeflerine ulaşması için yönlendiren duygusal eğilimleri barındırır (Goleman, 1998a). Başarı güdüsü, taahhüt, girişim ve iyimserlik yetkinlerini içerir. Başarı güdüsü, bir bireyin mükemmellik standardını geliştirme veya karşılama dürtüsünü ifade eder. Bu yeterliliğe sahip kişiler, hedeflerini ve standartlarını karşılamaya yönlendirilir, zorlu hedefler belirler ve hesaplanmış riskler alırlar, belirsizliği azaltmak için bilgi peşinde koşarlar ve performanslarını sürekli olarak nasıl geliştireceklerini öğrenirler. Taahhüt, bağlılık, grubun veya kuruluşun hedeflerinin düzenlenmesini içerir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, daha büyük organizasyonel hedeflere ulaşmak için memnuniyetle kişisel fedakarlıklar yaparlar, görevde bir amaç duygusu bulurlar ve grubun misyonunu yerine getirmesi için aktif araştırma yaparlar. Girişim, fırsatlara göre hareket etme hevesini gerektirir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, fırsatları yakalamaya, kendilerinden gerekenin ötesinde hedefler peşinde koşmaya, bir görevi tamamlamak için gereken yerlerde kuralları esnetmeye ve alışılmadık, yenilikçi çabalarla başkalarını organize etmeye hazırdır. İyimserlik, engellere ve gecikmelere rağmen hedeflere ulaşmada ısrarı ifade eder. (Örgütlerde Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001). Bu, aksaklıklara ve gecikmelere rağmen yaşamda her şeyin olumlu bir şekilde sonuçlanacağına dair güçlü bir beklentiye sahip olmak anlamına gelir (Goleman, 1995). Bu yeterliliğe sahip kişiler, hedef aramada ısrar ederler, başarısızlık korkusundan çok başarıya inanarak hareket ederler ve başarısızlıkları kişisel bir kusurdan ziyade yönetilebilir koşullardan kaynaklanır (Örgütlerde Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001).

Sosyal yeterlilik, bireylerin ilişkileri nasıl ele aldığını belirler (Goleman, 1998a). Sosyal yeterlilik empati, hizmet yönlendirme, başkalarını geliştirme, çeşitlilikten yararlanma ve siyasi farkındalık yeterliliklerini gerektirir. Empati, başkalarının duygularını ve bakış açısını hissetmeyi ve onların korkularını aktif olarak ele almayı gerektirir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, duygusal sinyallere dikkat ederler ve iyi dinlerler, başkalarının bakış açısına merhamet ve sempati gösterirler ihtiyaçlarını ve duygularını anladıkları için diğer insanlara yardım ederler. Hizmet yönlendirmesi, müşterilerin ihtiyaçlarını tahmin etme, tanımlama ve karşılama anlamına gelir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, olayları müşterinin

bakış açısından görebilir, müşterilerin ihtiyaçlarını anlar ve bunları hizmetler veya ürünlerle eşleştirirler. Müşteri memnuniyetini artırmanın yollarını ararlar ve uygun yardımı memnuniyetle sunarlar. Başkalarını geliştirmek, başkalarının yeteneklerini geliştirmek ve cesaretlendirmek için neye ihtiyaç duyduklarını hissetmeyi gerektirir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, insanların güçlü yönleri, başarıları ve gelişimi için faydalı geri bildirimler sunarlar ve bir bireyi belirli bir beceriyi büyütme ve geliştirmeye zorlayan görevler sunar ve rehberlik ederler. Çeşitlilikten yararlanma, farklı insanlar aracılığıyla fırsatları geliştirmeyi ifade eder. Bu yeterliliğe sahip insanlar, farklı geçmişlere sahip insanlara değer verir ve onlarla iyi ilişkiler kurar ve çeşitliliği bir fırsat olarak görürler. Bu nedenle, genellikle farklı insanların gelişebileceği bir ortam yaratırlar bazen önyargı ve dar görüşlülüğe meydan okurlar. Siyasi farkındalık, bir grubun duygusal ipuçlarını ve güç ilişkilerini okumayı gerektirir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, önemli sosyal ağları tanır ve müşterilerin, müşterilerin veya muhaliflerin görüşlerini belirleyen güçleri anlarlar. Ayrıca, durumları ve gerçekleri dışarıdan doğru okuma becerisine de sahiptirler (Örgütlerde Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001).

İlişki becerileri, başkalarında istenen tepkileri tetiklemede ustalık anlamına gelir (Goleman, 1998a). Bu beceri, etiketleme, iletişim, liderlik katalizör, çatışma yönetimi, değişim oluşturma, iş birliği ve takım oluşturma yetkinliklerini içerir. Etkileme, ikna için etkili stratejilerin uygulanmasını ifade eder. Bu yeterliliğe sahip kişiler başkalarını etkileme konusunda yeteneklidirler, sunumlara izleyiciye hitap edecek şekilde ince ayar yaparlar, uyum ve dayanak yaratmak için doğrudan etki gibi karışık hedefler oluştururlar ve başarılı bir şekilde bir noktaya değinmek için dramatik olaylar tasarlarlar. İletişim, açık ve güvenilir mesajlar göndermeyi içerir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, alış-verişte etkilidir ve zor konularla samimi bir şekilde ilgilenirler. İyi dinleyicilerdir, açık iletişimi teşvik ederler ve hem iyi hem de kötü haberlere açık olurlar. Liderlik, ekiplere ve insanlara ilham vermek ve onlara rehberlik etmek için kullanılan yetkinliktir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, ortak bir vizyon için coşkuyu ifade eder, kışkırtır ve konumlarına bakılmaksızın gerektiğinde liderlik etmek için öne çıkarlar. Bu insanlar örnek teşkil ederler ve başkalarını sorumlu tutarken performanslarına rehberlik ederler. Katalizör Etkisi, değişimi başlatmayı veya yönetmeyi içerir. Bu yeterliliğe sahip kişiler değişim ihtiyacını belirler ve engelleri kaldırır, statükoya meydan okur ve başkalarından bekledikleri değişimi tasvir ederler. Çatışma yönetimi, anlaşmazlıkları müzakere etmek ve çözmek anlamına gelir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, zor insanlarla ve gergin durumlarla ihtiyat ve diplomasi ile başa çıkarlar, potansiyel çatışmaları fark ederler ve duruma aracılık etmeye

yardımcı olurlar, açık tartışmayı teşvik ederler ve kazan-kazan çözümleri düzenlerler. Değişim oluşturma, araçsal ilişkileri beslemeyi ifade eder. Bu yeterliliğe sahip kişiler, kapsamlı gayri resmi ağları teşvik eder ve korurlar, karşılıklı yarar sağlayan ilişkiler ararlar ve iş ortakları arasında kişisel dostlukları sürdürürler. İş birliği ve yardımlaşma, ortak bir hedefe ulaşmak için başkalarıyla birleşmeyi gerektirir. Bu yeterliliğe sahip kişiler, sorumluluklara odaklanmayı dengelerken ilişkilere de dikkat ederler. İş birliği yaparlar, planları ve bilgileri paylaşırlar, dostça bir iş birliği ortamını teşvik ederler ve ortaklık fırsatlarını tespit edip beslerler. Takım oluşturma, ortak hedeflere ulaşmada grup sinerjisi yaratmayı gerektirir. Bu yetkinlik modeline sahip kişiler, saygı, iş birliği ve destek gibi takım niteliklerine sahiptir ve üyeleri coşkuyla katılmaya çekerler. Ekip kimliği ve bağlılığı oluştururlar ve grubun itibarını korurlar (Örgütler Duygusal Zeka Araştırmaları Konsorsiyumu, 2001)

1.1.4. Duygusal Zekâ ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları

Üncü (2007), 675 evli kişiyle yaptığı DZ ve evlilik doyumuyla alakalı araştırmada, DZ ile evlilik tatmini arasında olumlu ve açıklayıcı korelasyon bulmuştur. Duygusal zekânın yüksek olması evlilik uyumunu olumlu ve pozitif yönde etkilemektedir. Çalışmasında evlilik yılı ile duygusal zeka arasında açıklayıcı bir fark bulunmamıştır.

Uyaroğlu (2011) üstün yetenekli çocuklarda ve normal gelişim gösteren yaşıt çocuklarda duygusal zeka ve empati becerilerinin farklılık gösterip göstermediğinin ve ebeveyn tutumlarının etkisini incelediği çalışmada kardeş sayısı arttıkça duygusal zeka toplam puanının azaldığını görmüştür. Evdeki çocuk sayısının artması ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları zamanın azalmasına neden olmasının bu sonucu doğurduğu belirtilmiştir.

Özgen (2019) evli kadınlar örneklemiyle yapmış olduğu duygusal zekâ düzeyi ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmanın korelasyon sonucunda evli kadınların duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumu arasında olumlu yönde ve orta seviyede anlamlı korelasyon bulmuştur. Ek olarak katılımcıların duygusal zekâ düzeylerinin çalışma durumu, eğitim durumu ve gelir durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Flört olarak geçirilen zaman, evlilik yaşı, evliliğin ne kadar yıldır devam ettiği ve ebeveyn olup olmama durumlarına göre farklılık bulunmamıştır. Katılımcıların genel evlilik uyumu puanlarının evliliğin ne kadar yıldır devam ettiğine göre anlamlı bir fark bulunmuş. Çalışma durumu, eğitim seviyesi, ekonomik seviye, evlenme yaşı, flört süresi ve çocuk sahibi olma değişkenlerine göre farklılaşma göstermediği bulunmuştur.

Koca (2016) yaptığı çalışmada, duygusal zekâ ile evlilikte sorun çözme ile güvenli bağlanmanın anlamlı korelasyonu olduğunu bulmuştur. Evlilik süresi değişkeni bağlamında DZ ile DZ alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Karakaş ve Küçüköğlü (2011) hemşirelerin duygusal zeka düzeylerini etkileyen unsurları ve hemşirelerin duygusal zeka düzeylerini incelemiş, araştırma sonucunda duygusal zekanın cinsiyet, gelir düzeyi, yaş aile türü ve alınan eğitimden etkilendiğini bulmuştur.

Harrod ve Scheer (2005) 16-19 yaş arasındaki kişilerle yapıları araştırmada kişilerin duygusal zekaları ile demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiş, ailenin geliri yükseldikçe gençlerin duygusal zeka puanlarının da yükseldiğini, kadınların DZ puanlarının erkeklerin DZ puanlarına oranla yüksek olduğunu, duygusal zekâ düzeyi ve eğitim düzeyi arasında pozitif korelasyon olduğunu bulmuştur.

Cingisiz ve Murat (2010) Gaziantep de 46 nişanlı çift işe yaptıkları çalışmada nişanlı çiftlerin duygusal zekâ düzeylerini sosyodemografik açıdan ele almışlardır. Araştırmanın sonucunda, duygusal zekâ ve eğitim seviyesi arasında anlamlı korelasyon bulunmuştur. Ayrıca bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça duygusal zekâ düzeylerinin arttığı gözlenmiştir.

Cingisiz'in (2010) Ortaöğretim seviyesi okullarda çalışan öğretmenlerle yaptığı araştırmada duygusal zekâ ve ilişki doyumunun olumlu ve anlamlı bir ilişki sergilediği sonucunu bulmuştur.

Eröz (2011) turizm sektörü yöneticilerinin EQ yeterlilikleri ve iletişim yetenekleri arasındaki ilişkiyi baktığı çalışmada, duygusal zekâ ve iletişim becerilerinin olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Abdollahi, Abu Talib ve Motalebi (2013), İran asıllı erkek ergenler ile yaptıkları çalışmada ebeveynlik stiline duygusal zekaya etkisini araştırmışlardır. Yüksek duygusal zekâ becerisinde sevgisini veren, kısıtlayan ve optimal ebeveynlik modelinin güçlü bir yordayıcı olduğunu, düşük duygusal zeka becerisinin yordayıcısı olarak ise sevgisiz, kontrolcü ve ihmalkar ebeveynlik stiline olduğunu bulmuşlardır.

Joshi ve Thingujam (2009) ve Malouff ve ark. (2014) yaptıkları araştırmada, DZ ve ilişki uyumu arasında anlamlı ve olumlu korelasyon olduğunu bulmuştur. Araştırma sonucunda duygusal zekası seviyesi yüksek olan kişilerin evlilik uyumlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Sığbatullah (2018) İstanbul Bağcılar ilçesinde evli ve okul öncesi çocuğu olan 296 kişinin katıldığı çalışmasında, DZ düzeyleri ve sorun çözüme yeteneklerinin ilişki uyumu ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda DZ ile ilişki uyumu arasında olumlu yönde bir ilişki görölmüştür. DZ düzeyi arttıkça paralel olarak evlilik uyumu da artmaktadır.

Schutte ve arkadaşları (2001) tarafından yapılan ve alandaki ilk çalışmalardan biri olan araştırmanın sonucunda, empatik bakış açısına sahip olma ile DZ, kişiler arası beceriler, sosyal iş birliği ile ilişkiden sağlanan doyum arasında olumlu ilişki bulunmuştur.

Erdal (2020) yapmış olduğu araştırmanın sonucunda, evlilik tatmininde ruhsal denge durumu, hayal gücü ve DZ ile olumlu anlamda korelasyon bulurken, DZ' nın ruhsal denge ve hayal gücü ile olumlu anlamda korelasyonu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Akdur ve Aslan (2017) 302 evli birey evli yapılan çalışmada bireylerin duygusal zekâsı ve ilişki doyumunu araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda duygusal zekâ düzeyi arttıkça ilişkiden alınan doyumun arttığı bulunmuştur.

Serdengeçti (2003) 1.2.3. ligde oynayan profesyonel 150 sporcu ile yaptığı çalışmada futbolcuların duygusal zeka düzeylerinin başarıya etkisini araştırılmış. Araştırma sonucunda en düşük duygusal zeka düzeyine 28-31 yaş arasındaki futbolcuların sahip olduğu, en yüksek DZ düzeyine 32 ve üzeri yaş aralığında olan futbol oyuncularının sahip olduğu gözlemlenmiştir. Evlilik değişkeni bazında bakıldığında evli futbolcuların duygusal zeka düzeyinin bekar futbolcuların duygusal zeka düzeyine oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Eğitim durumu değişkeni bakımından incelendiğinde üniversite seviyesindeki futbolcuların duygusal zeka düzeylerinin en yüksek, ilköğretim seviyesindeki futbolcuların duygusal zeka düzeylerinin en düşük, olduğu görölmüştür. Gelir düzeyi değişkenine göre ise en yüksek duygusal zeka puanının 500 ile 1 milyar TL arasında geliri olan futbol oyuncularında, en düşük DZ puanının 200-500 milyon gelire sahip futbolcularda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Takımların olarak incelendiğinde ise futbol takımların DZ puanlarının ortalamalarıyla başarı seviyeleri arasında açıklayıcı bir ilişki bulunmuştur.

Aşan ve Özyer (2003) çalışmalarında, DZ' yı etkilemesi ön görölen dokuz demografik değişken çalışılmış, aralarında kardeş sayısı ve cinsiyet ile duygusal zeka arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Yaş, anne babanın öğrenim durumu, aylık gelir ortalaması, mezun olunan lisenin türü, çalışmanın yapıldığı dönemde lisenin kaçınıcı sınıfında okudukları ve metropolde büyümeş olmaları ile DZ arasında ilişki bulunmamıştır.

Göçet (2006) 419 üniversite öğrencisi ile araştırma yapmış. Araştırmanın sonucunda stresle başa çıkma tutumları ve DZ arasında anlamlı yönde korelasyon bulunmuştur. DZ'sı yüksek kişilerin stresle daha etkin bir şekilde başa çıktıkları görülmüştür. Cinsiyet değişkeni bağlamında ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla DZ puanları yüksek bulunmuştur. Gelir durumu değişkeni ele alındığında da duygusal zeka ile gelir durumu arasında ilişki olmadığı görülmüştür.

Güler (2006) 200 ilkokul öğretmeni ile yaptığı çalışma sonucunda öğretmenlerin DZ düzeyinin yüksek olduğu ve problem çözmede yaratıcı oldukları bulunmuştur. Ayrıca araştırmada yaş ve DZ arasında olumlu ve anlamlı ilişki bulunmuştur.

Baba (2010) İzmir ilinde yaşayan 220 evli çift ile yaptığı araştırmasında evli bireylerin DZ seviyeleri ile ilişkideki uyumlarını çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile gelir düzeylerinin anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

İşmen (2004) 274 evli kişinin katıldığı duygusal zekâ ölçeği ile aile değerlendirme ölçeği kullandığı araştırmasında DZ ile aile işlevleri arasındaki ilişkiyi incelemiş, çalışmanın sonucunda DZ ile aile işlevleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuş. Ayrıca eğitim düzeyi değişkeni bakımından yapılan incelemede duygusal zekânın eğitim düzeyi ile anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür.

Erginsoy (2002) 432 üniversite öğrencisi ile çalışma yapmış, çalışmada DZ ve kişiler arası ilişki stilleri arasındaki ilişki ve bazı demografik değişkenlerin konuya etkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, DZ düzeyiyle sosyal ilişki stillerinin ilişkili olduğu belirlenmiş, üniversite 1. ve 4. sınıfta okumanın DZ ile sosyal ilişki stillerini kısmen etkilediği, okunan bölüm ve cinsiyet değişkenine göre ortalamaların değiştiği, yaşın bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Onay ve Uğur (2011) İzmir'de bir devlet hastanesinde, sağlık sektöründe çalışan kişilerin duygusal zekâlarını araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda pratisyen doktorların; kendi duygularının farkındalığı konusunda, uzman doktorların; sosyal beceriler konusunda diğer personele göre duygusal zekâsının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada gelir düzeyi ile duyguların farkında olma ve sosyal beceriler üzerinde pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İşmen (2001) 19 yaş altı ve 29 yaş üstü 225 öğrencinin katıldığı araştırmasında öğrencilerin DZ seviyeleri ile sorun çözme yeteneklerini ölçmüş, araştırmanın

sonucunda, DZ ile cinsiyet arasında anlamlı fark görülmüş, kız öğrencilerinin erkek öğrencilere oranla 3 alt boyutta duygusal zekâ seviyeleri daha yüksek bulunmuştur. Ek olarak öğrencilerin DZ düzeyleri arttıkça sorun çözme yeteneklerinin arttığı görülmüştür.

Kalyoncu (2011) 333 hemşirenin katıldığı araştırmasında, hemşirelerin duygusal zekâ düzeyi ile örgüt kaynaklı stres arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Hemşirelerin DZ seviyeleri ile medeni durumları, eğitim düzeyleri, yaşları ve çalışma süreleri arasında anlamlı korelasyon bulunmuştur.

Mayer, Caruso ve Salovey (1999) DZ' nin bilimsel bir zeka çeşidi olduğunu anlatabilmek amacıyla farklı kıstasları karşılayıp karşılamadığını belirlemek ve DZ yeteneğinin çocukluktan başlayıp yetişkinliğe kadar yaş ile orantılı olarak arttığını belirtmek için yetişkinler ve ergenler üzerinde iki farklı çalışma yapmışlar, iki çalışmada da 12 alt boyutlu DZÖ kullanmışlardır. Birinci çalışma, 503 yetişkin birey ile yapılmış, sonucunda, DZ' nin, zeka ölçütleriyle tutarlı olduğu bulunmuş ve DZ' nin yeni bir zeka türü olduğu belirtilmiştir. İkinci çalışmada ise 229 genç yetişkinle çalışılmış, yetişkinlerin genç yetişkinlere göre daha yüksek seviyede DZ ile ilişkili yetenekler sergiledikleri belirlenmiştir. Bu araştırmalar, DZ' nin bilimsel bir zeka türü olduğunu ve duygusal zekanın ergenlikten yetişkinliğe doğru ilerlerken eş güdümlü olarak arttığını göstermiştir.

Durmuş ve Baba (2014) 220 evli çiftin katıldığı çalışmalarında, duygusal zekâ düzeyi ve evlilik uyumunu karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda kadınların duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasında ilişki bulunmamış, fakat erkeklerin duygusal zekânın alt boyutlarından olan genel ruh halinin evlilik uyumu ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca evlilik süreleri 11 ile 21 yıl arasında olan çiftlerin DZ düzeyleri ve ilişki uyumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Maboçoğlu (2006) çalışmasında, doğumla birlikte gelen zemin müsaitse duygusal zekanın basit şekilde artırılabilirliğini, aile ortamının ve ebeveynlerin bireysel özelliklerinin DZ' nin ilerlemesinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Çalışmanın sonucuna DZ' nin gelişim süreciyle ilgili yapılan çalışmalarda, değerlerin ve ruhsallığın, DZ' nin gelişimi açısından öneminin göz önüne alınmadığı belirtilmiştir.

Yılmaz (2002) deney ve kontrol grubu olarak 20 anne ile yapılmış olduğu çalışmada, Gruplara ön test, son test olarak “DZ Değerlendirme Ölçeği” doldurtmuş. 12 hafta boyunca DZ Düşünme Becerileri eğitimi vermiş, eğitim alan annelerin DZ seviyelerinde anlamlı fark tespit etmiştir. Araştırmaya istinaden, geliştirilen “DZ Düşünme Becerileri Eğitimi Programının” DZ' yı geliştirdiği görülmüştür.

1.2. Boşanma

1.2.1. Boşanma Kavramı

Evlilik, istikrarlı ve kalıcı bir yakın ilişki beklentisiyle birbirlerine bağlanan bireyler arasında sosyal olarak tanınan ve onaylanan bir birliktir (Skolnick, 2009). Skolnick'e (2009) göre, bir evlilik ilişkisi genellikle, ortakların birbirlerine, sahip olabilecekleri herhangi bir çocuğa ve akrabalarına karşı haklarını ve yükümlülüklerini tanımlayan ya yazılı ya da gelenek tarafından belirlenmiş bir tür sözleşmeyi içerir. Çağdaş sanayileşmiş toplumların çoğunda evlilik, hükümet tarafından onaylanmıştır. Evlilik, iki kişi arasında kişisel bir ilişki olmasının yanı sıra toplumun en önemli ve temel kurumlarından biridir. Evlilik ve aile, sosyal yeniden üretimin sağlanmasında araç görevi görür. Sosyal yeniden üretim, aile üyeleri için yiyecek, giyecek ve barınak sağlamayı, çocukları büyütmeyi ve sosyalleştirmeyi, hasta ve yaşlılara bakmayı içerir. Bununla birlikte, Skolnick'e (2009) göre çağdaş sanayileşmiş toplumlarda evlilik, sosyal bir kurum olmaktan çok, dahil olan bireyler için bir yakınlık kaynağı olarak da işlev görür. Tüm evlilikler hayat boyu sürmesi ve mutlu olunacağı düşüncesiyle başlar. Toplumsal değerlerden bir tanesi de evliliklerin sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde sürmesidir. Evlenme arzusu olan bireyler, aile oluşturma, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, mutluluk, gelecekte yalnız kalma durumunun olmaması, eşyle birlikte yaşamak, çocuk sahibi olmak gibi umutlarla hareket eder. (Arıkan, 1992). Evlilikteki bu beklentilerin yanı sıra eşler çatışma yaşayabilmekte ve bundan dolayı da ailenin dengesi bozulabilmektedir. Sıklıkla yaşanan bu çatışmalar eşlerin tutumu, aile yardımı ya da uzman yardımıyla çözülmekte aile düzeni ve birliği sağlanabilmektedir. Bazı zamanlarda ise çatışmalar çözülememekte ve eşler çözüm olarak boşanmayı tercih etmektedir (Arıkan, 1992). Rahim'e (2001) göre çatışma kavramı farklı disiplinler ve yazarlar tarafından farklı yönleri ile ele alınmasından dolayı farklı anlamlara sahiptir. Çatışma kişisel, kişilerarası, grup içi, ulusal ve uluslararası gibi farklı türde, boyutta ve düzeyde olabilir. Farklı sebeplerden kaynaklanabilir (Roberts, 2008). Çatışma, birey, organizasyon, grup gibi sosyal varlıklar içinde uyuşmazlık, anlaşmazlık veya uyumsuzluk şeklinde meydana gelen çok yönlü bir süreç olarak tanımlanmıştır. Bir veya daha fazla sosyal varlık olması durumunda çatışma ortaya çıkar (Rahim, 2001). Çatışma; duygular, görüş farklılıkları, gerçek veya algılanan çıkarların farklılıkları, tutarsız dünya görüşleri veya bir dizi davranış olarak görülebilir (Mayer, 2000). Çatışma, "iki veya daha fazla tarafın farklı hedeflere sahip olduklarına inandıkları" zaman oluşan bir durum olarak da tanımlanabilir. Bu tanımdan, çatışmanın iki temeli olduğu anlaşılabılır. İnsanların çatışmada olduklarına dair algıları ile buna eşlik eden duyguları

ve amaçladıkları sonuçlardaki farklılıkları çatışmanın iki temelli olduğunu gösterir (Kruk, 2000). Kişilerin veya grupların arasındaki ilişkilerde gerçek ya da algılanan, birbiriyle uyuşmayan düşünceler veya davranışlar çatışmaya neden olmaktadır. (Öner, 2011).

Aile, tüm toplumlarda mevcut olan, akrabalık veya evlilik bağlarıyla birleşen temel sosyal gruptur. İdeal olarak aile, üyelerine koruma, arkadaşlık, güvenlik ve sosyalleşme sağlar (Simpson, 2009). Ayrıca ailenin yapısı ve ailenin karşıladığı ihtiyaçlar toplumdan topluma değişir. Çekirdek aile- iki yetişkin ve çocukları- bazı toplumlarda ana birimdir. Aynı zamanda büyükanne ve büyükbabalardan ve diğer akrabalarından oluşan geniş aile ailenin ikincil birimidir. Üçüncü aile birimi ise çocukların evlenmemiş, boşanmış veya dul bir anne veya babayla yaşadığı tek ebeveynli ailedir (Simpson, 2008). Ayrıca Olson ve Defrain'e (2000) göre aile, birbirine bağlı, yakınlığı, kaynakları, karar verme sorumluluklarını ve değerlerini paylaşan iki veya daha fazla kişi olarak tanımlanmıştır. Aile, toplumun temel ve doğal yapı taşıdır. Ülke ve toplum tarafından korunma hakkına sahip bir yapıdır. Aile, bir grup veya aile sistemi olarak çalışır. Bu nedenle, herhangi bir aile üyesinin başına gelen her şey, ailedeki diğer herkes üzerinde bir etkiye sahiptir çünkü üyeler birbirine bağlıdır. Dolayısıyla boşanma, ailede meydana gelen sorunların biridir ve etkisi değişen derecelerde olsa aile sistemini etkileyen en büyük sorunlardan biridir.

Boşanma süreci de evlilik kadar eski bir geçmişe dayanmaktadır. Boşanma, ailenin olduğu her yerde karşılaşılabilecek bir durumdur. Geçmişte de günümüzde de değişik coğrafyalarda boşanma, bitirilmek istenen evlilik ve aile gerçekliği olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde boşanma, dünya çapında hızla büyüyen sosyal bir gerçekliktir. Tüm toplumlarda geçmişe oranla daha fazla boşanma yaşandığı söylenebilir. (Sezal, 1996).

Boşanma, nikah ile birlikte olmaya başlayan eşlerin; benlik, görüş, sosyokültürel değerler, mizaç ve reaksiyonlarının örtüşmediği durumlarda evliliğin sona ermesi durumu olarak tanımlanmaktadır. Evlilik süresi boyunca oluşan bedenlen, aklen, sosyal problemlerin gelişmesini durdurmaya ve aile üyelerinin daha sağlıklı, konforlu, huzurlu bir yaşam sürmesi amaçlanmaktadır (Oğurtan, 2011). Boşanma, evliliklerdeki tersliklerin giderilememesi, çiftin arasındaki anlaşmazlıkların ve problemlerin aşılabilmesi sonucunda gerçekleşir. Boşanma süreci, eşlerin evlilikten beklentileri ile gerçekleşen arasındaki uyumsuzluklara katlanabilmeleri ile ilgilidir. Evlilikten elde edilecek olan kazanımların yerini boşanmadan elde edilecek kazanımlara bırakması süreci eşleri çatışmaya ve ardından da boşanamaya sürükleyecektir (Demirkan, 2009). Boşanma

kanunlar aracılığıyla gerçekleştirilmiş evliliğin kanunlar aracılığı ile sona ermesi ve kadınında erkeğinde tekrar evlenebilecekleri şekilde hukuki bir kararla beraberliklerini sona erdirmeleridir. Sosyolojik açıdan boşanma kadın ve erkek arasındaki yasal, duygusal ve cinsel beraberliklerinin sona ermesini kapsamaktadır (Arıkan, 1992).

Toplumların gelişmişlik düzeyine göre tüm dünyada boşanmalar artmaktadır. Bu artışta, değerlerin değişmesi, endüstrileşme nedeniyle şehirleşmenin artması, teknolojik gelişmeler, kadınların yasal hakları, boşanmalara karşı yaklaşımın değişmesi, maddi sorunlar, tüketim kültürü ve bireyselliğin ön plana çıkmasının etkili olduğu söylenebilir (Polat, 2012). Evlilik ve aile ilişkisindeki anlaşılamama durumu eşlerin, geçmiş aile tecrübeleri, yetiştirilme tarzları, kültürel özellikler, maddi durumlardaki değişikliklere bağlanarak derinleşip, genişleyebilmektedir (Aktaş, 2009). Boşanmalar günümüzde giderek artmakta ve toplumsal çözülmeye neden olmaktadır. Boşanmalar bir anda ortaya çıkmamaktadır, bir sürecin sonucunda oluşmaktadır. Bu yüzden bir anda ortaya çıkan bir durum olarak değerlendirmek yanlış olacaktır (Kır ve Bülbül, 2012). Boşanma evliliğin yasal yollarla sona ermesidir. Boşanma geniş bir etki alanına sahiptir ve bu bağlamda nedenleri ve boşanma sonrasında ki süreçler açısından çeşitli faktörleri ve süreçleri kapsamaları açısından önemlidir (Polat, 2012).

1.2.2. Boşanmayı Etkileyen Etmenler

Boşanmanın sayısız nedeni vardır ve evlilik çatışmaları neredeyse her şey olabilir. Çiftler, sözlü ve fiziksel tacizden kişisel özelliklere ve davranışlara kadar değişen çatışma kaynaklarından şikayet ederler. Fincham (2003), bir çiftin iş bölümünde algılanan eşitsizliğin evlilik içi çatışmayla ve çatışmaya tepki olarak erkeğin geri çekilme eğilimiyle ilişkili olduğunu açıklamıştır. İktidar konusundaki çatışma, aynı zamanda, evlilikteki memnuniyetsizlikle de yakından ilişkilidir. Eşin evlilik dışı seks, alkol sorunu, uyuşturucu kullanımı, eşlerin kıskançlığı ve plansız para harcaması boşanma nedenleri arasında öngörülmektedir (Fincham, 2003).

Amato'nun evlilik ve boşanma konusundaki kapsamlı araştırması, insanların boşanma nedenlerini incelemektedir. Sadakatsizliğin boşanmanın bir numaralı nedeni olduğunu ve ciddi sorunların (aldatma, içki veya uyuşturucu kullanımı, fiziksel veya zihinsel taciz ve aile yükümlülüklerini yerine getirmeme) boşanmaların %41'ini oluşturduğunu buldu (Amato ve Perviti, 2003). Boşanmaların çoğu (%59); uyumsuzluklar, parçalanma, iletişim eksikliği, aşk kaybı vb. nedenlerden kaynaklanmaktadır (Amato ve Perviti 2003).

Ayrıca Zartler (2002) çalışmasında boşanmanın nedenlerini (eski çiftin bakış açısına göre) yerine getirilmemiş duygusal ihtiyaçlar, iletişim sorunları, ikili başa çıkma ve çatışma çözme stratejilerinin olmaması, boş zaman ve aile ile ilgili farklı öncelikler, zaman ve erkeklerin uzun iş günleri olarak tanımlamış ve ayrıca kadın bakış açısından alkol kötüye kullanımı çatışma kaynağı iken, erkek bakış açısından cinsel sorunlar çatışma kaynağı olarak değerlendiriyor.

Türkiye’de Aile şekli, evlilik ve boşanma sebepleri hususunda en kapsamlı çalışmalar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca yapılmıştır. Bakanlığın yayımladığı Boşanma sebepleri çalışması (ASPB, 2015b), ise çalışmalardan bir tanesidir. Araştırma boşanma seviyesi en fazla olan yirmi dokuz ilde görüşme ve anket yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda bireylerin evlilikleri süresince evlilikteki beklentilerinin karşılanmadığını görülmüştür. Boşanmanın nedenleri ise; %54,4 alışkanlıklar, %56,6 şiddet, %53,2 yakın çevre, %45,1 cinsel hayat, %46,6 duygusal ilişki, %44,9 maddi sorunlar, %39,3 ev içindeki görev ve sorumlulukların paylaşımı, %42,2 eşini yeteri kadar tanımama, %32,7 değerler, %33,9 çocuklarla ilgili sorunlar, %9,8 eğitim seviyesi, %25,4 evlenme yaşı, %32,2 çalışma yaşamı, %29,5 hayat tarzı, %13,7 çocuk sahibi olamamak, %17,1 hastalık, %10,7 inançlar, %3,9 akraba evliliği, %7,8 yaş farklılıkları olarak belirlenmiştir.

Sosyo ekonomik durum boşanma nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Amato ve Previti (2003) sosyo ekonomik durumun insanların boşanma nedenleri ile ilişkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Boşanma süreçlerinde yüksek sosyo ekonomik seviyeli bireylerin iletişim eksikliği, ilgi alanlarındaki veya değerlerdeki değişiklikler, uyumsuzluk ve eski eşlerinin ben merkezli olmalarından şikayet etme olasılıkları daha yüksekken, düşük sosyo ekonomik seviyeli bireylerin fiziksel istismar, kız / erkek çocuklarla dışarı çıkma, ev işlerini ihmal etme, kumar, suç faaliyetleri, mali sorunlar ve istihdam sorunlarından şikayet etme olasılığı daha yüksektir (Amato ve previti, 2003).

Evliliklerin bitmesinde erken yaşta evlilik yapmak, çocuk bakımı ve iş hayatından kaynaklanan istek ve beklentiyi karşılamaya çalışmanın sonucunda bireylerin yoğun stres yaşamaları, eğitim seviyelerindeki düşüklük gibi nedenler sayılabilir (Clarke-Stewart, Brentano, 2006). Evlilikte genç yaşın artan boşanma riskine katkıda bulunduğunu açıklamak için birçok neden vardır; bunların arasında olgunlaşmamışlık, aile hasreti ve kadınların kiminle evleneceklerini seçme şansının olmaması sayılabilir (Tilson ve Larsen, 2000). Ayrıca, erken boşanmalar orantısız bir şekilde temel uyumsuzluk, değerler

çatışması ve kişilik çatışmalarının keşfedilmesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, uzun süreli evliliklerdeki çiftler çocuk yetiştirme, ilişkiden sıkılma gibi zorluklarla karşı karşıya iken, kısa süreli evliliklerdeki bireyler ise yavaş yavaş farklılaşan ilgi ve tutumlar gibi zorluklarla karşı karşıyadır (Amato ve Private, 2003).

Yıldırım (2004), boşanmanın sebepleri ile ilgili literatür taramasını referans alarak 1992-2000 yıllarındaki TÜİK verilerini değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda "kadın olan eşin çocuğunun olmaması, gelin ve kaynana arasında yaşanan çatışma, erkek eşlerin annelerinin, gelinlerinden çocuklarını kıskanmaları, eşlerin kök ailelerinin kültürel, sosya-ekonomik farklılıkları" gibi nedenlerin boşanma kararı etkili olduğunu gözlemlemiştir. Tilson ve Larsen'e (2000) göre bir kadının statüsü, bir dereceye kadar sahip olduğu çocuk sayısı ile ölçülür. Etiyopya'da boşanma üzerine yaptıkları araştırma hem erken evlilik yaşının hem de çocuksuzluğun boşanma riski üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir. Evlilikte çocuksuzluk evlat edinme ve suni tohumlama yoluyla çözülebilecek bir sorun olarak görülmüştür (Adegoke, 2010). Tilson ve Larsen'in (2000) bulgusu, çiftin ilk evlilikte çocuğu olup olmadığının, ilk evliliklerinde çocuğu olmayan hemen hemen tüm kadınların 20 yıl içinde %95 boşanma riskinde önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu kadınların yüzde 85'i ilk 5 yıl içinde, ilk evliliğinde çocuğu olan kadınlar 20 yıl içinde %23 oranla daha az boşandılar. Bu nedenle, kısırlık hem erkekler hem de kadınlar tarafından evlilikten ayrılmalarının bir nedeni olarak belirtilir.

Alkol de başka bir boşanma nedenidir. İnsanların boşanmayı ciddi şekilde düşünmelerine neden olabilecek en zor sorunlardan biri bağımlılıktır (Hawkins ve Fackrell, 2009; Fincham, 2003; Amato ve perviti, 2003; Rohling, 2005; Rao vd., 2005; Serkalem, 2006; Levy, 2009). Kronik, aşırı alkol kullanımının olduğu ailelerde eşler sıklıkla ayrılmaktadır (Roberts ve McCrady 2003). Boşanma, ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de alkol veya uyuşturucu madde kullanmasına bağlı olabilir (Krauth, 2006). Alkol bağımlısı ile ailesi arasındaki ilişki karmaşıktır. Aileden birisi alkol sorunu yaşadığında, alkolün olumsuz etkileri yalnızca içen kişi için değil, aynı zamanda eş ve diğer aile üyeleri üzerinde de bir etki yaratır. Alkol sorunlarıyla birlikte ortaya çıkması muhtemel aile sorunları; şiddet, evlilik çatışması, sadakatsizlik, kıskançlık, ekonomik güvensizlik, boşanmadır (Roberts ve McCrady, 2003). Evlilik ilişkileri, en çok bağımlılığın yarattığı tahribattan mustariptir. Aile hayatı cinsel ilişki, ekonomik kaynaklar, çocukların refahı ve toplum içindeki statü dahil olmak üzere eş için değerli olan her şeyi yok eder (Rao ve diğerleri, 2005). Bunun nedeni, temelde içki içme ve aile işlevlerinin güçlü ve karşılıklı olarak yerine getirilmemesidir (Roberts ve McCrady 2003).

Çiftlerin cinsel sorunları, karşılıklı olarak çiftlerin birbirlerinin cinsellik beklentilerini karşılamaması, fiziksel veya ruhsal sorunlardan dolayı oluşabilir. Çiftlerin çeşitli sebeplerle cinsel beklentilerinin karşılanamaması, hukuksal olarak, evlilik birliğini temelden sarsılmasının kabulü olarak görülmektedir (Öztürk, 2010). Evlilikteki en önemli uyumsuzluk sebeplerinden bir tanesi çiftlerin her ikisinin ya da bir tanesinin cinsel beklentisinin karşılanamamasıdır. Cinsel ihtiyaçların giderilmesi evliliğin başlıca temelleri arasında kabul edildiği için bu ihtiyaçların karşılanmamasının boşanma nedenlerinden biri olarak görülmesi doğaldır. Evlilik ve cinsel hayatın vasıfları arasında gizli bir ilişki olduğundan bunun ortaya çıkarılması zordur (Dominian, 1974).

Sadakatsizlik en çok cinsel sınırların ihlali anlamına gelir (Zare, 2011). Bu hassas konuda bilgi edinmenin zorluğu düşünüldüğünde, aldatmanın aile içi çatışmalara, boşanmaya, şiddete, depresyona ve düşük benlik saygısına neden olabileceği gayet iyi bilinmektedir (Tsapelas, 2010; Atkins ve diğerleri, 2001). Bazı araştırmalar, (Zare, 2011) 'de sadakatsizlik yaşayan çiftlerin sadece küçük bir yüzdesinin bir ilişki sonrasında evliliklerini kurtarabileceğini göstermiştir (Charny ve Parnass, 1995; Hansen, 1987). Sadakatsizlik, bir evliliğe getirilen en yıkıcı çatışma kaynağı olabilir. Yıkıcı etkisine rağmen, aldatmaların tüm evliliklerin yaklaşık yarısında ihtiyatlı bir şekilde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Buss ve Shackelford, 1997).

Aile içindeki ve evlilik ilişkisindeki çatışmalar, eşlerin kök aile geçmişleri, yaşam şekilleri, kültürel özellikleri, ekonomik imkanlarındaki farklılıklarla ilgili olarak derinleşip, büyüebilmektedir (M. Aktaş, 2009). Hawkins ve Fackrell'e (2009) göre bazı boşanma risk faktörleri kontrol edilemez. Ebeveyninizin boşanmasını yaşadysanız, ne yazık ki bu boşanma riskinizi ikiye katlar. Ve eşiniz de ebeveynlerinin boşanmasını yaşadysa, boşanma riskiniz üç kattan fazladır.

Çiftler ilişkilerinde farklı görüşlere sahip olabilirler, fakat tüm problemlerin çatışmayla bitmesi, ilişkiye zarar verip boşanma aşamasına getirebilir (RosenGrandon, 1999; akt: Canel, 2007). Clerk ve Pearson (1985) boşanan çiftlerle yaptıkları araştırmada; kadın ve erkeklerin üçte ikisine yakın bir kısmının kötü iletişim tarzının, evlilik yaşamlarındaki en temel sorun olarak bildirdiklerini saptanmışlardır (akt: Şener ve Terzioğlu, 2002).

Toplumsal hayattaki değişimlerin boşanmalar üzerinde önemli etkileri vardır. Günümüzde boşanma oranlarındaki artışın kadınların ekonomik özgürlüğünün artması, aile şekillerinin değişmesi, yasal olarak boşanmasının kolaylaştırılması, toplumsal olarak boşanmaya karşı bakış açısının yumuşaması gibi nedenler sayılabilir (Ünlü, 1993).

1.2.3. Boşanma ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Boşanmayla ilgili farklı kuramsal yaklaşımlar vardır. Bunlardan aşağıda kısaca bahsedeceğiz.

Bohannon Boşanmanın Altı Aşaması: Boşanma ile ilgili en eski ve ana model Bohannon'ın (1970) modelidir ve model 6 aşamadan oluşmaktadır. (Kaslow, 1980). Bu modelde boşanma kişisel ve toplumsal olarak ele alınmıştır. Modelin birinci aşaması duygusal boşanmadır. Duygusal boşanma, eşler arasındaki karşılıklı olarak sevgi, ilgi, bağlılık, güven gibi alanlarda azalma başlar ve evlilik stres ve kaygı kaynağı olamaya başlar. Söz konusu azalmaya, hayal kırıklığı, pişmanlık, öfke, üzüntü gibi duygular eşlik eder. İkinci aşama hukuki boşanmadır ve eş ilişkisi resmi olarak biter. Hukuksal bilgiyi alma, avukat tutma, avukatlar arası görüşmelerin yapılması ve mahkemesi süreci bu aşamanın öğeleridir. Üçüncü aşama ekonomik boşanmayı kapsar ve hukuksal olarak boşanmanın ek sürecidir. Eşer bu aşamaya geldiklerinde, maddi unsurların paylaşımı, nafaka sürecinin belirlenmesi ve yeni finansal düzenlerini oluşturmaktadırlar. Dördüncü aşama anne baba olan kişilerde velayet durumu, çocukla iletişim ve zaman geçirme süreçlerinin hukuksal olarak tanımlanmasıdır. Ayrıca çocuğun geçimi için ihtiyacı olacak maddi unsurların kimin tarafından ne şekilde karşılanacağı bu süreçte belirlenir. Beşinci aşama sosyal boşanma aşamasıdır, sosyal ilişkilerle ilgili bir değişimi kapsar. Evli kişilerin boşanma sonrasında, sosyal bağlamda da rollerinde değişim olmaktadır. Kişiler, evliyken çift olarak görüştikleri arkadaşlarıyla bekar olarak ilişki kurmakta problem yaşayabilir. Bu aşamada sosyal ilişkileri yeniden organize etmek, sosyal rutinleri tekrar oluşturmak ve yalnızlık hissiyle baş edebilmek önemli bir unsurdur. Son aşama ise duygusal boşanmadır. Bu aşamada kişilerden ruhsal yaşamlarında eski eşinden ruhsal ve fikri olarak ayırması, yaşananları içselleştirmesi, empati yapabilmesi ve kendi sorumluluğunu alabilmesi beklenir. Kişilerin biten evliliklerindeki karşılanan ve karşılanmayan beklentileri fark etmesi, bu ilişkiyi tercih etme nedenlerini anlaması ve bunlarla ilgili içsel olarak yüzleşmesi duygusal boşanma aşamasını tamamlamasına zemin oluşturacaktır.

Kessler Duygusal Boşanmanın Yedi Aşaması: Kessler'in (1975) duygusal boşanma sürecinin birinci aşaması düş kırıklığıdır. Bu aşamanın en temel özelliği, çiftlerin karşılıklı olarak birbirleri için devamlı bir şekilde negatif düşünmesidir. Söz konusu negatif düşünceler çözümsüzlük ve çatışma ortamı yaratmakta, bu ortam zamanla eşlerin birbirlerine karşı sabırsızlığına ve eşlerin uzaklaşarak mesafelenmelerine neden

olmaktadır. İkinci aşama ise erozyon aşamasıdır. Bu aşamada ilişkideki mutsuzluk ve memnuniyetsizlik ortaya çıkmaktadır ve ilişkide cinsel problemler yaşanmaya başlanmaktadır. İlişkiden alınamayan doyum başka ilişkilerde aranmaya başlanmaktadır. Üçüncü aşama kopuş aşamasıdır. Bu aşamada ortaklaşa yapılan etkinlikler, paylaşılan hisler ve cinsel hayat yok olmaktadır. Çiftler birbirlerinden sıkılır ve aynı ortamda bulunmak istemezler. Bu aşamanın en önemli özelliği çiftin birbirine karşı olan ilgi ve sevgisinin kaybıdır. Dördüncü aşama da ise eşler evlerini ayırır ve mekânsal ayrılık başlar. Çiftler aynı yerde bulunmaya ve aynı mekanı kullanmaya dayanamamaktadır. Mekansal ayrılık bir travmanın bitişi başka bir travmanın başlangıcı olarak tanımlanabilir. Kişi yalnız yaşamaya başladığı bu aşamada, yalnızlık, kaygı, düzen kuramama ve duygusal karışıklık gibi durumlarla baş etmeye çalışır. Beşinci basamak olarak yas aşaması gelir. Bu aşama bireyin eşini kaybetmenin verdiği duygusal kayıp, ortak yaşamışlıklarının ve anıların kaybıyla oluşan üzüntü duygularını kapsamaktadır. Altıncı aşama olarak ikinci ergenlik aşaması gelir. Bu aşamada bireye özgürlük ve keşfetme duygusu eşlik eder. Kişi gerekliliklerini ve yönelimlerini belirleyerek toplumda birey olarak yeniden konumlanmaya çalışır. Bu evrede birey yeni ilişki, yeni cinsel deneyimler, yeni hobiler, seyahatler gibi değişiklikler yapabilir. Burada kişide gereğinden çok fazla enerji olabilir zamanla bu durum yerini dengeye bırakacaktır. Yedinci ve son aşama ise çok çalışma aşamasıdır. Boşanan birey bu aşamada sağlıklı bir şekilde benlik algısını ve kimliğini tekrardan yapılandırır, kendine güveni gelir ve öz yeterliliği artar, değerlerini ve önceliklerini belirler, gelecek planlarını netleştirir. Bu aşamanın tamamlanmasıyla sıhhatli yeni hissi ilişkiler oluşturulabilmektedir.

Wiseman Duygusal Krizin Beş Aşaması: Wiseman (1975) boşanmayı yas ve kayıp süreci şeklinde tanımlamış. Söz konusu yas ve kayıp aşamasından gelişime ve büyümeye giden aşamaları belirlemiştir. İlk aşama İnkâr aşamasıdır. Bu aşamada eşler ilişkililerindeki gerilimi ve stresi hissederek ve bunu tetikleyebilecek durumlardan uzak dururlar. Bu uzak durma ilişkililerini sürdürebilme adına yapılan bir eylemdir ve beklentinin aksine sorunların konuşulmaması ve çözümden uzak durmak stresi daha da fazla arttırmaktadır. Bu aşama gerilim ortaya çıkana kadar sürebilir. Gerilimin ortaya çıkmasında ekonomik sorunlar, cinsel isteksizlik, taşınma, çocukların evden ayrılması, kök aile ilişkilerinde ki bozulmalar gibi sebepler olabilir. Ortaya çıkan stres ve negatif duygular, eşleri ikinci aşama olan depresyon aşamasına götürmektedir. Bu aşamada kişilerde; baş ağrısı, çöküntü, depresiflik gibi fiziksel ve psikolojik belirtiler görülebilmektedir. Depresyon aşamasının ardından üçüncü aşama olan kızgınlık ve ruhsal

karmaşa aşaması gelmektedir. Bu aşamada eşler boşanma süreciyle ilgili hukuksal görüşmelere başlamaktadırlar ve bu görüşmeler eşler arasındaki kızgınlığı sıklıkla daha da çoğaltmaktadır. Bu aşamada maddi unsurların bölünmesi, çocukların velayeti, çocukla görüşme şekli, nafaka gibi konular çoğunlukla bir avukat eşliğinde görüşülmektedir. Bu aşamada kişi eşe ve kendisine karşı evliliği yürütemediği için yoğun öfke duyabilmektedir. Dördüncü aşama olarak şimdi ve gelecek odaklanılan oryantasyon aşaması gelmektedir. Bireysel hayat, iş hayatı, seksüel hayat ve kişisel arası hayat gibi yaşamın tüm bölümünde, kişisel kimliğin tekrar yapılandırılması aşamasıdır. Bu aşamadan sonra beşinci ve son aşama olan kabul aşaması gelmektedir. Bireyin bir önceki aşamadaki konularda kendisini iyi, kaygısız ve başarılı hissetmesi, kabul aşamasında olduğunu gösterir. Bu aşamada birey eski eşe karşı olan öfke gibi duyguları aşar kendisiyle ve eski eşiyle içsel barış sağlar. Bunun sonucunda da kişi daha özgür hisseder ve yeni bir romantik ilişki veya evlilik yaşayabilir.

Froiland ve Hozman Boşanma-Yas Beş Aşaması: Froiland ve Hozman (1977) boşananın ruhsal süreçlerini, Kubler-Ross'un (1969) ölümle yüzleşme basamaklarıyla tanımlamıştır. Basamakların birincisi inkâr aşamasıdır. Bu aşamada çiftler evliliklerindeki dengeyi bozmamak için sorunlardan kaçıp, görmezden gelirler. Bir sonraki aşama öfke aşamasıdır. Bu aşamada eşler “En güzel senelerimi seninle geçirdim, bu mu olacaktı!”, “yaşamımı heba ettin, ben artık ne yapacağım!” vb. gibi öfkeye eşlik eden söylemlerde bulunurlar. Bu aşamada kişiler çevrelerinde kendilerini haklı çıkartacak ittifaklar ararlar. Bunlar genellikle çocuklar, ortak yakın arkadaşlar, akrabalar ve kök aile üyeleri olur. Bu aşamadan sonra pazarlık aşaması gelir. Bu aşama boşanma sürecinin ve danışmanlığının en büyük kısmını oluşturur. Kişiler bu aşamada çok fazla sosyal baskı hissederler ve manipülasyona açık halledirler. Çiftler bu aşamanın sonunda, boşanma kararından vazgeçseler bile, yeni düzende birbirleriyle ilgili kazançlarını maksimuma çıkartmak istemektedirler. Dördüncü aşama depresyon aşamasıdır. Bu aşamada genellikle üzgünlük ve kötümserlik hakimdir. Bireylerin kendilerini ilişki sürdürmede başarısız hissetmesi, terk edilmişlik, reddedilmişlik, kullanılmışlık gibi hisler nedeniyle öz güveni düşürmektedir. Son aşama ise kabul aşamasıdır. Bu aşamaya geçme, sosyal becerilerin ve davranışların gelişmesi, duyguların kontrol edilebilir olması, eski eşe karşı olan öfkenin son bulması ile olmaktadır. Bu aşamada yeni yakın ve sosyal ilişkilere sahip olmak, hayattaki önceliklerin belirlenmesi, ekonomik ve kariyer planlarının yapılması ve benlik algısının şekillenmesi gibi süreçler etkilidir.

Ahrons'un Sistemik Boşanma Süreci: Ahrons (1980) boşanmayı kişisel ve ailenin içinden geçtiği bir sistem değişimi olarak tanımlamıştır. Kişisel biliş basamağında, ilişkideki stresi aile fertleri hissetmeye başlar. Eşin bir tanesi stresin nedeninin evliliğin olduğunu fark ettiğinde, çocuk yapmak, ekonomik bir yatırım için girişimde bulunmak, bazı sorunların sebebini çocuklara yüklemek gibi bazı başa çıkma stratejileri geliştirebilir. Ailesel biliş evresinde, evliliğin kaygı ve stres nedeni olduğunu ailenin tüm fertlerinin hisseder. Bu basamakta, ailede dengesizlikler yaşamaya, ailedeki kurallarında esneme ve aile içi rollerde değişiklikler meydana gelir. Hem eşler hem de anne baba ve çocuk arasında hissi gerginlikler yaşanmaya başlar. Bu basamakta, çiftler mekansal olarak da birbirinden ayrılırlar. Bu iki aşamanın üstesinden sağlam biçimde gelemeyen ailelerde bu aşama oldukça tarumar edici olabilir. Bu aşamaların üstesinden gelip içselleştirebilen aileler fiziksel ayrılık aşamasını görece daha az üzümlere atlatabilirler. Maddi ve hukuksal işlemleri bu evrede yapılmaktadır. Sistemik tekrardan organize olma basamağında ise ailedeki sınırlar, kurallar, aile üyelerinin yeni rolleri oluşmaktadır. Bu basamakta ebeveynlerin çocukla ilişkisini düzenlemesi beklenir. Çocukla sağlıklı etkileşim kurabilmek için boşanılan eşle de sağlıklı bir etkileşim kurmak kaçınılmazdır. Bu aşamanın tamamlanabilmesi için bu iletişim ikileminin çözülmesi gerekmektedir. Son olarak aileyi yeniden tanımlama aşaması gelmektedir. Bu aşama ise boşanan bireylerin sosyal alan ve akrabalara kendini tekrardan tanımlaması ve ailenin yeni oluşan kimliğini sağlıklı bir şekilde benimsenmesini kapsamaktadır. Boşanan çiftler arasında karşılıklı bir şekilde olumlu iletişimin olması bu aşamaya olumlu katkılar sağlayacaktır.

Kressel Boşanma Baş Etme Aşamaları: Kressel (1980), boşanma sürecini boşanan bireylerin tecrübe ettiği stres nedenleri ve bu stres kaynaklarıyla başa çıkabilmek için yaptıkları tepkisel hareketler odağında çalışmıştır. Stres kaynaklarını ruhsal ve dışsal stres olarak belirlemiştir. Psikolojik stres kişinin öznel değerlendirmesiyle alakalıdır. Boşanma ya da eşin ayrılması bağlanma objesinin kaybı anlamına da geldiği için kişilerde kaygı, stres, üzümlü ve tedirginlik yaratmaktadır. Rice (1978) bu olayı narsistik incinme olarak tanımlamıştır. Dışsal stres kaynakları ise; taşınma, çalışmaya başlama, iş değiştirme, ekonomik gelir kaybı, günlük rutinin değişmesi gibi günlük yaşama ait somut ve gözlenebilir değişimlerden oluşmaktadır. Kressel vd. (1978) tarafından 50 uzman ve 17 boşanma aşamasındaki evli çift ile yapılan bir çalışmada, boşananmış çiftlerin, bireysel olarak, dört temel başa çıkma sürecinden geçtiği belirtilmiştir. Bunlar inkar, yas, kızgınlık ve yeniden uyumdur. İnkâr aşamasında kişi, evliliğin bittiğini reddeder ve evliliğini devam ettirecek tutumlar sergiler. Yas aşamasında kişi, sosyal hayattan ve aktivitelerden

uzaklaşır. Çok fazla başaramama ve hissel karışıklık hisseder. Kızgınlık aşamasında kişi, eski eşe ve ayrıca genel olarak karşı cinsten kişilere çok fazla intikam, öfke, nefret ve düşmanlık duygularını sergiler. Son aşama olarak tekrardan uyum sağlama basamağında kişi hislerini kontrol altına alır, ruhsal olarak iç görüşü artar ve gelecek planları yapmaya başlar.

Hackey ve Bernard Dyadik Boşanma Süreci: Hackey ve Bernard (1990) boşanma aşamasındaki eşlerin tecrübelerini yapısal-etkileşimsel modelle göre tanımlamıştır. Yapı sekiz etkileşim aşamasından meydana gelir. İlk basamakta çiftlerin bir veya ikisi de ilişkilerindeki problemleri ve bu problemlerin sebeplerini görmeye başlarlar. Kişilerin problemlere karşı davranışları reaksiyon aşamasını oluşturur. Burada problem karşısında gösterilen tepki yapıcı ise çift evlilik danışmanlığına yönelebilir, eğer bağılılık zayıf ise ilişkide çözülme başlayıp süreç boşanma danışmanlığına doğru ilerleyebilir. Fanteziye kaçma aşamasında ise eşler sorunlarının üzerine gitmeyip, telafi edici davranışlara başlayabilir. Bu bir savunma mekanizması olarak görülebilir. Telef edici eylemler, aşırı düzeyde çalışma, bireysel ilgi alanlarına aşırı zaman ayırma, anne ya da baba rolünün sorumluluğunu çok fazla üstüne alma ve maddi yatırımlar olarak tanımlanabilir. Söz konusu ayrışmalar zamanla eşlerde, karşılıklı olarak yabancılaşma hissini oluşturur ve süreç eşleri mekansal ayrılığa götürür. İlişkinin bitişini içselleştirme adımı ise, bireyselliğin ön planda olduğu, psikolojik ve terapötik açıdan önemli bir basamaktır. Bu basamak geçmişte yaşananları kabul edip içleştirerek gelecek ile ilgili planlar yapmayı içerir. Geriye kalan basamaklar ise kanuni ayrılık, ruhsal ayrılık ile özerklik aşamasıdır. Kanuni ayrılık, eşlerin hukuksal şekilde boşandıkları, maddi paylaşımların yapıldığı, çocuk varsa velayet durumunun netleştiği basamaktır. Psişik boşanma, kişinin içsel dünyasında ayrılığı kabullenmesidir. Son aşama olarak özerklik aşaması, hayata adapte olabilme, farklı sorumluluklar alabilme, farklı rollere uyum sağlayabilme ve hayata tekrardan katılabilmenin sağlandığı aşamadır.

Gottman Yöntemi

Gottman Yöntemi, 3.000'den fazla çift ile 40 yılı aşkın klinik araştırmaya dayanmaktadır (Bergental, 2012). John Gottman ve Julie Gottman, Dört Atlı'nın neden olduğu ilişki zorluklarını ele alan en iyi bilinen ve saygı duyulan modellerden birini yarattı. Gottman'ın araştırması, bu Dört Atlı'nın (partnerin kişiliğine yönelik eleştiri, savunma, aşağılama ve taşma) boşanmayı sıklıkla öngören faktörler olduğunu gösterdi. Çiftteki bu olumsuz düşünceleri ve davranışları ele almak için, Gottman Yöntemi araştırmayı her çiftin

kendine özgü örüntülerine ve zorluklarına göre uyarlar ve çiftlerin yakınlığı ve arkadaşlık davranışlarını artırmalarına, çatışmaları verimli bir şekilde ele almalarına yardımcı olur. Hedeflere ulaşmak için çiftler, yöntemin kullandığı yedi ilkeyi öğrenirler. Bu ilkeler sevgi haritaları oluşturmak, ilgi ve beğeniyi paylaşmak, birbirine yönelmek, olumlu bakış açısı kazanmak, çatışmayı yönetmek, hayalleri gerçekleştirmek, ortak anlam yaratmak (Gottman, Gottman ve McNulty, 2017)

Gottman'ın ilişkiler üzerinde yaptıkları kapsamlı araştırmalar, önemli bulgulara sahip farklı çalışmalardan oluşur. Bu çalışmaların en önemlileri arasında olan, 1992'de yapılan çalışmada hangi çiftlerin %93,6 doğrulukla boşanacağını öngörüldüğü çalışmadır (Bergental, 2012). Gottman'ın boşanma tahminlerine bakan yediden fazla çalışması vardır. Ancak Gottman boşanma riskini öngörebilmekten çok boşanmayı artıran eylemleri anlamının daha faydalı olduğunu vurgulamıştır. Çalışmalarındaki olayları ölçmek için, etkileşimli davranışa, algıya, fizyolojiye, mülakata ve anketlere bakıldı ve bunun sonucunda, çiftlerin ilişkilerinin nasıl işlevsiz olabileceği konusunda farkındalıklarını belirlemelerine ve farkındalıklarını artırmalarına yardımcı olmak için anahtar terimler ve müdahaleler geliştirildi.

Yapılan araştırmalarda Gottman, çiftlerin sağlıklı bir ilişki yönetmeleri için “sihirli oran” sonucuna vardı. Bu sonuca göre 5' e 1 oranında olumlu-olumsuz anlara ihtiyaç olduğunu belirlendi (Gottman vd., 2017). Bu, bir ilişkideki her olumsuz duygu veya etkileşim için beş olumlu duygu veya etkileşim olması gerektiği anlamına gelir. Negatif etkileşimler pozitif etkileşimlerden daha ağır bastığında veya bunlara eşit olduğunda, bir ilişki istikrarsız veya sinir bozucu olabilir. Gottman Yöntemi ile çift danışmanlığında, çiftin gerçek oranının sihirli sayıya yakın olup olmadığına bakılmaksızın, oranı artırmanın yolları ele alınmaktadır.

Gottman yönteminde, çatışma ile ilgili dört tür çatışma stili belirledi ve çiftin çatışma içindeki stillerinin uyumluluğuna baktı; üç "işlevsel" çatışma stili belirledi. Bunlar çatışmadan kaçınma, çatışma onaylama ve geçici çatışmadır (Busby & Holman, 2009). Çatışmadan kaçınan çiftler, çatışmayı en aza indirmek için diğer partneri kendi bakış açısını görmeye ve anlamaya ikna etmek için düşük düzeyde çaba gösterme eğilimindedir. Çatışmayı onaylayan çiftler, çatışma sırasında dengeli miktarlarda olumlu ve olumsuz etkileşimlere sahip olma eğilimindedir. Eşlerini anlamaya, eşlerini ikna etmeye ve ardından bir uzlaşma bulmaya çalışma aşamalarından geçerler. Tartışma boyunca genellikle sakin davranırlar. Geçici çatışmada çiftler, birbirlerini ikna etmeye

çalışmaktan oluşan ve baştan sona olumlu ve olumsuz etkileşimler dengesi olan yüksek yoğunluklu çatışmaya sahip olma eğilimindedir. Dördüncü tip çatışma tarzına düşmanca çatışma denir. Bu tarz çiftlerin sık sık ve yoğun bir şekilde tartıştığı zamandır fakat bu durum genellikle zararlıdır ve ilişkiye zarar verir. Gottman, bu tür çatışma tarzlarının genellikle boşanmaya yol açtığını tespit etmiştir.

Çiftlerin çatışma yaşamaları ve onlarla farklı şekillerde çalışmaları normaldir, ancak eşlerin Dört Atlı' nın varlığına yani eleştiri, savunma, aşağılama ve duvar örme gibi davranışlardan birine veya bunların kombinasyonuna girerek tartıştıklarında, düşmanca bir çatışma tarzını kullanması olasıdır (Busby ve Holman, 2009). Eleştiri, ortakların diğerinin kişisel özelliklerine saldırarak veya suçlayarak şikayet etmesidir. Savunma, ortaklar kendilerini bir saldırıdan korumaya çalıştığında gerçekleşir. Aşağılama, ötekinin değersizleştirilmesiyle gösterilir. Bir partner üstün olduğuna inanır ve bu nedenle diğer kişiye bunun böyle olduğunu söyleyen sözlü ve sözlü olmayan bir dille hareket eder. Duvar örme, bir ortağın çatışmada tamamen kapanıp ayrılmasıdır. Çatışmalarla ilgili tüm bu geçmiş araştırmalarda dikkat edilmesi gereken önemli şey, bunun yönetilebileceği ve geliştirilecek becerilerin öğrenilebileceğidir.

Çatışmayı etkin bir şekilde yönetmek ve ilişkiyi zaman içinde iyileştirmek için Güçlü ilişki evi geliştirilmiştir (Busby & Holman, 2009). Güçlü ilişki evinin ilk üç seviyesi, çift içinde bir arkadaşlık kurmaya dayanır. İlk aşaması sevgi haritaları oluşturmakla başlamaktır; burada çift, birbirlerinin dünyasını tanımayı öğrenir. Günlük düşünceler, beğeniler, hoşlanmayanlar, stresörler ve daha fazlasıyla içsel psikolojik çalışmaları anlamak için çalışmalar yapılır. Çiftler, açık sorular sorarak birbirlerini öğrenmeye teşvik edilir ve karşılığında anlaşılma hissini derinleştirir. Bundan sonraki adım, ilgi ve beğeniyi paylaşmaktır. Bu, çiftin olumlu davranışları belirlemeyi ve bu davranışların tanınmasını sözle ifade etmeyi öğrendiği zamandır. Bir sonraki aşama birbirine yönelmektir. Çiftin dikkat, ilgi, sıcaklık ve empati aktararak birbirlerine yanıt vermeyi öğrenmelerini içerir. Bu üç beceri, becerilerin geri kalanını yapabilmenin özellikle çatışmayı yönetebilmenin temeli olarak ortaya koyulmuştur.

Güçlü ilişki evinin orta dördüncü ve beşinci becerileri, bir çift gerçekten o ilişkiye sahip olmak için mücadele ediyorsa odaklanmaları gereken "işin" büyük bir kısmı gibi görünmektedir (Busby ve Holman, 2009). Olumlu bakış açısına odaklanarak, çift, mevcutta olabilecek herhangi bir olumsuz duyguyu geçersiz olarak ele alır. Olumsuz duyguyu geçersiz kılma, bir partnerin eleştiri duymayı amaçlamadığı zaman eleştiri

duymasıdır. Bu olumsuzluk, olumlu bir duygu ile değiştirildiğinde, partnerler kişisel bir saldırıya ilişkin kanıtlar görmek yerine partnerinin stres altında olduğuna dair kanıtları görerek olumsuzlukla başa çıkması eğilimidir. Beşinci aşama çatışmayı yönetme aşmasıdır. Bu aşama çiftlerin partnerin etkisini kabul etmeye çalıştıkları, sorunları hakkında konuştukları ve kendi kendilerini yatıştırmaya çalıştıkları bir aşamadır. Bunun büyük bir kısmı, sürekli ve çözülebilir çatışma hakkında bilgi edinmektir. Gottman'ın araştırması, tüm ilişki çatışmalarının yaklaşık %69'unun sürekli veya devam eden sorunlarla ilgili olduğunu göstermektedir (Gottman & Gottman, 2015). Bu tür sorunlar, kişilik veya yaşam tarzı ihtiyaçlarındaki temel farklılıklar etrafında dönme eğilimindedir. Bu, ilişki içindeki çatışmaların yalnızca küçük bir kısmının çözülebilir olduğu anlamına gelir.

Gottman metodundaki son iki adım, hayalleri gerçekleştirmek ve ortak anlam yaratmaktır (Gottman ve Gottman, 2015). Hayalleri gerçekleştirmek, temelde sevgi haritaları oluşturmaya benzer. Bununla birlikte, çift sevgi haritaları oluştururken olduğu gibi açık sorular sorar, ancak cevapların geçmişe yönelik düşünüldüğü ve hatırlandığı daha derin bir yaklaşımdır. Ortak anlam yaratmak, çiftin resmi ve gayri resmi bağlantı ritüelleri oluşturmaya ve bir birim olarak temel değerleri üzerinde anlaşmaya varmasına yardımcı olması anlamına gelir. Bu aynı zamanda sevgi haritası temelini daha derin bir başka versiyonudur. Güçlü ilişki evi'ndeki becerileri çevreleyen, güven ve bağlılıktır; bu değerler ideal olarak, çiftin sevgi haritası temelinden başlayarak güçlü ilişki evini inşa ederken güçlenir.

Şekil 2
Gottman Güçlü İlişki Evi Taşı Modeli

Kaynak: Gottman, J. M. (2011). The science of trust: Emotional attunement for couples. WW Norton & Company.

1.2.4. Boşanma ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları

Hoşgör (2013) çalışmasında evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunu incelememiş, çalışmasının sonucunda evlilik yılı ile evlilik uyumu arasında olumsuz ve anlamlı korelasyon olduğunu yani evlilik yılı arttıkça evlilik uyumunun azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca çalışmasında eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumunun da arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Erbil ve Hazer (2018) 206 erkek, 194 kadın ile yaptığı çalışmasında, çalışan bireylerin sosyodemografik özelliklere göre evlilik uyumunu incelemiş, araştırma sonucunda evlilik uyumu ile yaşın, eğitim durumunun, evlilik süresinin, çalışma süresinin, evlenme yaşının ve evlenme şeklinin arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. 1 ile 5 yıl arasındaki evlilerin 52,50%'sinin, 15 yıl ve üzeri süreli evlilerin 90,30%'inin evliliklerinde uyumsuz olduklarını belirtmişlerdir. Yani evlilik süresinin artmasının evlilik uyumunu azalttığı, evliliğin ilk 5 senesinde evlilik uyumunun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın sonucunda aylık gelir ve evlilik uyumu arasında olumlu yönlü korelasyon bulunmuştur.

Şendil ve Korkut (2008) çalışmalarında sahip olunan çocuk sayısı ile çift uyumu arasında olumsuz ve anlamlı korelasyon bulmuşlardır.

Çakmak- Tolun (2015) evli bireylerin evlilik uyumlarını bazı demografik değişkenler ile çalıştıklarında çocuk sayısı, cinsiyet, yaş ve evlenme şekline göre farklılaştığını görürken eğitim seviyesi, yaş farkı, eşlerin akrabalık bağı durumu ve ekonomik gelir seviyesine göre farklılaşmadığını görmüşlerdir.

Şirvanlı-Özen (1999) yaptıkları çalışmanın sonucunda çatışmalı ve ayrılmış ebeveynlerin çocuklarının ruhsal sorun ve kaygı seviyelerinin, çatışması olmayan ebeveynlerin çocuklarına göre daha fazla olduğu; çatışması olmayan ebeveynlerin çocuklarının, ayrılmış ve çatışmalı ebeveynlerin çocuklarına göre sosyal ortamlarından daha fazla destek hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bayraktaroğlu ve Çakıcı (2013) 203 erkek ve 106 kadınla evlilik uyumu ve bazı demografik değişkenleri çalıştıkları araştırmalarında yaş, evlilik süresi, evlilik sayısı ve çocuk sayısı değişkenlerinden sadece çocuk sayısı değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. Çocuk sayısı fazla olan çiftlerin, az olan çiftlere göre evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet, kişinin eğitim düzeyi, eşin eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çocuğun olup olmaması ve evliliğin yapılma şekli

değişkenlerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca evlilik uyumu yüksek olan grubun kök ailesiyle anlaşma seviyesi, evlilik uyumu düşük ya da evlilik uyumu olmayanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Yöntem (2017) Yaptığı araştırmada kök ebeveynlik şekilleri ve boşanma göstergeleri arasındaki nedensellik ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin her ikisinde de küçümseyici, cezalandırıcı, sınırsız ve sömürücü ebeveynlik stillerinin boşanma göstergelerini anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Demografik veriler açısından bakıldığında, boşanma göstergeleri puanları cinsiyete göre farklılaşmamış, çocuk sahibi olma, medeni durum ve evlilik türüne göre anlamlı şekilde farklılaşmış, gelir, eğitim, evlilikteki mutluluk ve boşanmayı düşünme değişkenlerine göre ise anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ayrıca annelerdeki duygusal olarak yoksun bırakıcı ebeveynlik stiline boşanma göstergelerini yordadığı görülmüştür. Boşanma göstergeleri puanları cinsiyete göre farklılaşmamış, evlilik türü, çocuk sahibi olma, gelir ve eğitim düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır. Gelir ve eğitim düzeyi arttıkça boşanma göstergeleri puanlarının düştüğü görülmüştür.

Yağmur (2020) çalışmasında evli bireylerde irrasyonel inanışlar ile boşanma göstergeleri arasındaki ilişki incelemiştir. Çalışma sonucunda boşanma göstergelerinin onaylanma ihtiyacı, adalet talebi, rahatlık ihtiyacı, kendini değersizleştirme ve başkalarını değersizleştirme alt ölçekleri arasında anlamlı ilişki bulunduğu; akılcılık ve başarı ihtiyacı alt ölçeklerinde anlamlı ilişkinin olmadığı bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların gelir düzeyleri ve boşanma göstergeleri arasında anlamlı fark bulunmuş, yaş, eğitim, cinsiyet, meslek arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Hıdır (2019) öğretmenlerin evlilik uyumları ve tükenmişlik düzeylerini, bazı demografik değişkenleri ile incelemiştir. Çalışmanın sonucunda evlilik uyum düzeyleri, evlilik sayısı, mesleği severek seçme, çalıştığı okul kademesi değişkenleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Çalışmada anlamlı bir fark olmamasına rağmen sınırda bulgulara ulaşılmış ve yaş arttıkça evlilik uyumunda düşüş görülmüştür.

Polat (2012) ayrılma sürecindeki kişilerin içinde bulundukları evlilik çatışmasının seviyeleri, çatışmadaki iletişim şekli, çevresel dayanak ve birtakım demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, boşanma sürecindeki çiftlerin evlilik çatışmasının yaş düzeyine göre farklılaşmadığını sonucuna ulaşmıştır.

Sabatelli ve Bartle Haring (2003) evli çiftlerin evlilik uyumları ile yetiştikleri ailelerinden aldıkları özellikleri, evlilik hayatlarında da kullanmaları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları

alışmalarında, iki eşinde kök ailelerinden getirdikleri kişisel tecrübelerinin ve özelliklerin, evlilik uyumunu etkilediği görölmüştür.

Grych ve Fincham (1990) yaptıkları çalışma sonucunda evlilik ilişkisindeki doyum ve çatışmanın karşıt terimler şeklinde algılanmasına rağmen, mutlu olmayan evliliklerde mutlaka çatışma olmayacağını ve evlilik doyumu yüksek olan çiftlerin çatışabileceğini belirtmiştir.

Keskin (2007) Niğde ilinde boşanmış 15 kadın ile yüz yüze görüşme tekniğiyle yapmış olduğu çalışmada ayrılığın kişiler arası ve kişisel nedenleri ve ayrılığın sonuçlarını araştırmıştır. Çalışma sonucunda, boşanmanın sebeplerinde birinci olarak anlaşmazlık görölmüştür. Kadınlarda boşanma 20 ile 30 yaş arasında görölürken, erkeklerde 25- 35 yaş arasında olduğu görölmüştür. Araştırmada evlilik yılı değişkenine göre boşanmaların evliliğin ilk 5 yılı içinde gerçekleştiği görölmüştür. Çalışmada çocuk sayısının boşanmaya engel olmadığını, boşanan çiftlerin genellikle lise ve altı eğitim seviyesine sahip olduğunu görölmüştür.

Uyar (1999) yaptığı araştırma sonucunda, boşanma oranının evliliğin ilk yıllarında daha yüksek olduğu, boşanmış kişilerin yarısına yakınının çocuk sahibi olduğu ve çocuk sahibi olmanın boşanmayı engellemekten ziyade boşanma sürecini uzattığını görmüştür. Cinsel doyum bağlamında bakıldığında boşanmış kadınların eski eşleriyle olan cinsel ilişkilerinde, erkeklere oranla daha yüksek düzeyde doyumsuzluğu olduğu görölmüştür. Araştırmada şiddet oranlarına bakıldığında eşlerinden ayrılmış kadınların 67.3 % 'ü evliliklerinde fiziksel şiddete uğradıkları, erkeklerin ise 24.3 % oranda şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Demir (1998) İzmir ilinde 55 boşanmış kadınla gerçekleştirdiği çalışmasında boşanan bireylerin %24'ü 1-11 ay içinde, %27'si 2-5 yıl içinde boşandığı görölmüştür. Ayrıca çalışmada 153 çiftin ebeveynlerinin ayrılmada önemli bir etkisi olduğu ve kuzenlerin arasında da ayrılık oranının çok olduğu görölmüştür. Boşanma kararını %75 oranında kadın almaktalar. Söz konusu kararı alan kadınlar %16 oranla boşanma gerekçesi olarak kültür farklılığı ve kişilik çatışması %25 oranla ailenin gereksinimlerinin görölmemesi, ekonomik problemler, işsizlik, %22'si erkek olan eşin sorumluluk almaması, gösterilmiştir. Ayrılık nedenlerinde ikinci sırada erkek eşin evin sorumluluğunu taşıyamaması ve aileyle ilgilenmemesi olurken, üçüncü olarak alakadar olmama ve sevgi göstermeme sonucuna ulaşılmıştır.

Arpacı ve Tokyürek'in (2012) yaptıkları çalışmada kişilerin önceki eşlerinden boşanma sebepleri araştırılmış. Araştırma sonucunda; % 51.9 düşünce ve fikir anlaşmazlıklarının, % 34.9 ebeveynler gibi akraba müdahalelerinin, % 32.1 ekonomik sebeplerin, %25.5 toplumsal alandaki farklılığın ve uyumsuzluğunun, % 23.6 ruhsal ve fiziksel sömürünün, % 14.2 eşlerde ruhsal sorunların varlığının, % 12.3 alkol ve başka türevdeki bağımlılık yapan madde kullanımının, % 10.4 öğrenim seviyesindeki farklılıkların, % 8.5 dış görünüş bozukluğunun , % 6.6 kadının sabit gelirli bir işte çalışmasının, % 3.8 cinsel uyumsuzluğun, % 2.8 yaş farkının yüksek olmasının, %1.9 dini inanç farklılıklarının ve % .9 uyruk farklılığının olduğu görülmüştür.

Sevim (2013) yaptığı araştırmasında katılımcılara “boşanma sebebiniz nedir?” sorusunu sorduğu ve araştırmaya sonucunda en ciddi sebep olarak sadakatsizliğin olduğu tespit edilmiştir. İkinci sebep olarak ise uyumsuzluk ve çatışma bulunmuştur.

Maslauskaite ve diğerleri (2015), 2001-2003 dönemine Litvanya'da yaptıkları araştırmada, boşanmanın sosyal ve ekonomik nedenlerini araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda büyük kentlerde yaşayan bireylerin eğitim seviyeleriyle boşanmaları arasında negatif korelasyon bulunmuş, küçük kentlerde yaşayanlarda ise zıttı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Gottman ve Levensan'ın (2000) yapmış oldukları çalışmada, boşanmaların en yüksek düzeye evliliğin ilk 7 yılında görüldüğü ve çiftlerin ilk çocuklarının 14 yaşına geldiği dönemin, boşanma riskinin en yoğun olduğu ve evliliği sürdürme için en kritik dönem olduğu belirtilmiştir.

Boşanma ile ilgili yapılan araştırmalarda boşanmaya etki eden unsurların, evlilik yılı, sosyo ekonomik seviye, bağımlılık, şiddet, eğitim seviyesi, geçimsizlik, kıskançlık, şehirciliğin artması, akraba ilişkileri, evlilik dışı ilişki, ekonomik kısıtlılık, ilgi göstermeme, iletişim sorunları, kişilik çatışması, iş paylaşımı vb. etkenlerin olduğu söylenebilir.

1.3. Romantik İlişki Doyumu

1.3.1. Romantik İlişki Doyumu Kavramı

İdeal olarak, yakın kişilerarası ilişkiler, insanların kabul edilme, bakım görme, onaylanma ve sevilme ihtiyaçlarını karşılmasına ve bu tür tutum ve davranışlara karşılık verme fırsatına izin verir. Kısacası, insanların sevilmesi ve sevmesi gerekir (Fletcher, 2002). Çoğu zaman bunlar 'mükemmel' evliliğin niteliklerini oluşturur. Ancak gerçekte, yakın

ilişkiler büyüleyici bir şekilde karmaşıktır. Bir evlilik içindeki bu yakın ilişki, sosyal değişime ve yaşam koşullarına yanıt veren karmaşık, dinamik bir birleşmeye dönüşür (Timmer ve Orbuch, 2001). İlişki araştırmacılarının araştırdığı temel soru, bazı evlilikleri başarılı ve diğerlerini mutsuz yapan nedir? sorusudur (Gottman, 1998). Bugün hala güçlü bir şekilde tartışılrsa da evlilik doyumu, kalıcı bir evliliğin anatomisini anlama arayışında kendisini zorlayıcı bir değişken olarak kanıtlamıştır (Gottman, 1998).

Son yıllarda, akademisyenler daha çok evlilik doyumuna odaklandılar. Bu konuyu incelemenin amacı bireysel ve aile refahına dayanır (Stack ve Eshelman, 1998). Güçlü evlilikler kurulduğunda ve sürdürüldüğünde toplumda ortaya çıkan birçok fayda vardır. Bundan dolayı evlilik içi sıkıntıları giderme ve boşanma için müdahaleler geliştirme ihtiyacı daha yaygın hale gelmiştir (Castro- Martin ve Bumpass, 1989). Son zamanlarda araştırmacılar, evlilik doyumunun bir zamanlar sanıldığı gibi evlilik hayatı boyunca U şeklinde bir eğri izlemediğini, ancak bunun yerine ortalama olarak ilk on yıllık evlilikte önemli ölçüde düştüğünü ve daha sonra yavaş yavaş azalmaya devam ettiğini iddia ettiler. (Glenn, 1998; Amato, 1997; Vaillant & Vaillant, 1993; Rollins & Feldman, 1970).

Evlilik tatmini teriminin, genellikle evlilik kalitesi ve ikili uyum terimleri ile birbirinin yerine kullanılan, tanımlaması oldukça zor bir yapı olduğu kanıtlanmıştır (Harper, Schaalje ve Sandberg, 2000). Evlilik kalitesi, karı kocanın herhangi bir zamanda birbirlerine uyum sağlama becerisi olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda iletişim veya bir evliliğin başarılı genel işleyişi gibi tek bir boyutu da tanımlayabilir (Harper ve diğerleri, 2000).

Çiftler tatmin edici bir evlilik kurmayı başardıklarında, bu tatmin eşleri psikolojik sıkıntılardan ve olumsuz yaşam olaylarından koruma eğilimindedir (Waltz, Bandura, Pfaff ve Schott, 1988). Evlilikte yaşanan sıkıntı ve tatminsizlik, eşlerin ve çocuklarının fiziksel ve duygusal sağlıkları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır (Emery, 1982; Bloom, Asher ve White, 1978). Evlilik memnuniyetini etkileyen birkaç farklı faktör bulunmuştur. Literatürde yoğun olarak görünenlerden bazıları şiddet, çocuklar, gelir ve stresdir (Belsky ve Pensky, 1988; Belsky, 1985; Belsky, 1990; Gottman ve Rushe, 1993; Cordova, Jacobson, Greenstein, 1990; Markman, 1981; Hoffman ve Manis, 1978; Waite ve Lillard, 1991; Stack ve Eshelman, 1998;). Evlilik memnuniyetini etkilediği bulunan bir başka faktörde, çiftlerin birlikte boş zaman geçirmeleridir (Orthner & Mancini, 1990; 1991).

Romantik ilişki doyumu, bir ilişki içindeki duyguları, düşünceleri veya davranışları ifade eder (Hendrick, 1988). Genç yetişkinler arasında romantik ilişki doyumunun önemi, akademisyenler tarafından vurgulanmıştır (Arnett, 2000; Demir, 2008; Erikson, 1968). Dahası, Fincham ve Cui (2011), romantik ilişkilerin genç yetişkinlerin sonraki yaşamlarını veya evliliklerini öngördüğünü belirtmiştir. Diğer bir deyişle, romantik ilişki doyumunun yaşamları üzerinde uzun vadeli bir etkisi vardır (Olderbak ve Figueredo, 2009). Ayrıca romantik ilişkilerin gençlerin refahı üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla sağlıklı ve tatmin edici bir ilişkiye sahip olmak, genç bir yetişkinin yaşamında önemli bir faktördür (Çelen-Demirtaş, 2010; Fincham ve Cui, 2011).

Amato, Johnson ve Rogers (2003) evlilik kalitesini, bir eşin evlilikteki memnuniyet düzeyine ilişkin öznel değerlendirmesi yerine, çok boyutlu bir yapı olarak tanımlamaktadır. Evlilik kalitesini üç boyuta ayırırlar; eşin evlilik içindeki mutluluk durumu, birlikte paylaşma sıklığı (evlilik etkileşimi dedikleri) ve boşanmaya yol açabilecek düşünceler veya eylemler (boşanma eğilimi dedikleri) (Amato ve diğerleri, 2003). (Sokolski & Hendrick, 1999) evlilik doyumunu sevgi, bağlılık ve cinsel doyum gibi içsel nitelikleri içerecek şekilde tanımlar. İletişim, kendini açık etme, eş desteği, cinsiyet rolleri, çift paylaşımı ve eşitlik gibi ikili etkileşimle ilgili kişilerarası nitelikleri kapsar. İstihdam, mali durum, hastalık ve çiftlerin destek ağı ile ilgili çevresel faktörler de evlilik memnuniyetiyle bağlantılıdır (Sokolski ve Hendrick, 1999).

Kağıtçıbaşı (1998, 2010), insan davranışlarının kültürel etkilerden etkilendiğini, bu nedenle romantik ilişkilerin kültürel etkiler ışığında şekillenebileceğinin beklendiğini belirtmiştir. Türkiye'de yapılan bir araştırmaya göre, bir ilişkiyi romantik bir ilişki olarak tanımlamak için temel kriter, ortakların birbirlerinin çıkarlarını ve birbirlerini mutlu etme arzularını karşılıklı olarak koruması olarak bulunmuştur. Gönüllülük ve karşılıklılık, Türk kültüründe romantik ilişkilerin esasları olarak kabul edilebilir (Erden ve İmamoğlu, 2009). Benzer şekilde Eryılmaz ve Atak (2009), Türk kültüründe romantik ilişkilere başlamanın beş işaretini belirtmişlerdir. İlk belirteç davranışsal yakınlıktır, ilgilenen kişiyle zaman geçirmeyi veya telefon numarasını ondan almayı yansıtır. İkinci belirteç duygusal ve bilişsel yakınlık olarak adlandırılır. Bu, bireylerin bilişsel ve duygusal farkındalığının derinliğini içerir. Üçüncü işaret olan romantik sözelleştirme, ilgilenen kişiye şiir yazmayı veya anlamlı sözler söylemeyi içerir. Kendilik algısı, romantik ilişkilere başlamanın dördüncü belirtecidir zeka, güler yüzlülük ve çekicilik gibi kişisel yetkinlik yargılarına yansır. Beşinci işaret, dürüstlüğü, güveni ve başkalarının duygularına ve düşüncelerine saygı duymayı yansıtan kendini tanıma olarak adlandırılır.

Evlilik memnuniyetini anlamaya yönelik bir yaklaşım, hangi davranışların ilişki memnuniyetini artırdığını ve hangi davranışların ilişki memnuniyetini azalttığını belirlemek için çiftler arasındaki etkileşimleri analiz etmektir. Bu yaklaşımla, memnun çiftlerin, memnun olmayan çiftlere göre daha az olumsuz etkileşime sahip oldukları tespit edilmiştir (Berscheid ve Reis, 1998). Tipik olarak, negatif etkileşimlerin sayısı, pozitif etkileşimlerin sayısından az ise evlilik doyumu düzeyinin daha iyi olduğu söylenebilir (Gottman ve Levenson, 1986).

1.3.2. Romantik İlişki Doyumunu Etkileyen Etmenler

Kadın ve erkek arasındaki resmi evlilik düzenlemeleri de dahil olmak üzere bağlı ilişki biçimleri hemen hemen her kültürde mevcuttur (Bell, 1997). Evlilik ilişkileri, kültürel olarak belirlenmiş normlar, gelenekler ve beklentiler tarafından büyük ölçüde yönlendirilir (Berscheid, 1995; Fiske ve diğerleri, 1998). 1951 yılından günümüze kadar pek çok araştırmacı ilişki doyumuna etkisi olan nedenleri araştırmaktadırlar. Bu çalışmalarda; sosyo-ekonomik durum, sevgi, şefkat, fiziksel çekicilik, evlilik yaşı, çocuklar, benzerlik gösteren amaçlar ve ilgi alanları, cinsellik ve akla gelebilecek birçok etkenin evlilik doyumuna etkisi incelenmektedir (Gerhardstein, 1997).

Toplumsal cinsiyet, literatürde uzun süredir evlilik doyumunun bir göstergesi olarak tanımlanmıştır (Bernard, 1972). Spesifik olarak, erken dönem çalışmalar, erkeklerin hem Batılı (Schumm ve diğerleri, 1998) hem de Batılı olmayan (Rostami ve diğerleri, 2014) kültürlerde kadınlara kıyasla evliliklerinden daha memnun olduklarını bildirdi. Bununla birlikte, evlilik tatmininde cinsiyet farklılıkları, geleneksel cinsiyet rolleri (Pardo ve diğerleri, 2012) ve cinsiyet eşitliği gibi büyük ölçekli kültürel değişkenler (Taniguchi ve Kaufman, 2013) nedeniyle kültürler arasında farklılık gösterebilir.

Birkaç çalışma, evlilik doyumu raporları üzerindeki yaş etkilerini açıkça incelemiştir (Schmitt ve diğerleri, 2007). Bu nedenle, literatürden yaşa bağlı sonuç kalıplarına ilişkin net tahminler çıkarılamaz. Bununla birlikte, bazı çalışmalarda, yaşın evlilik doyumu ile olumsuz yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Lee ve Shehan, 1989). Jose ve Alfons (2007) çalışmalarında yaşa göre evli çiftlerin ilişki tatmini seviyelerinde anlamlı düzeyde fark görülmüştür. Çalışmaya göre, orta yaş grubundaki evli bireylere oranla genç yaş kümesindeki evli kişilerin ilişki tatmini seviyeleri anlamlı seviyede yüksektir. Ahangar, Juhari, Yaacob ve Talib (2016) yaptıkları çalışmada yaş arttıkça ilişki doyumunun azaldığı, evliliğin ilk senelerinde evlilik doyumunun en yüksek seviyelerde olduğu bulunmuştur. Yaş ile ilişki tatmini arasında ters yönde ve anlamlı korelasyon görülmüştür.

Çalışma referans alındığında yaştan evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu sonucuna varılabilir.

Partnerlerin birlikte geçirdikleri sürenin evlilik doyumu ile ilişkili olduğu gösterilmiştir (Kurdek, 1999; Lavner ve Bradbury, 2010). Evlilik süresinin evlilik doyumuna etkisi negatif (ilişki süresiyle azalır) veya U şeklindedir (başlangıçta azalır ve bir süre sonra artar) (Karney ve Bradbury, 1995; Kurdek, 1999). Bu değışkenin kültürler arasında farklılık gösterebileceği öngörülebilir, çünkü örneğın görücü usulü evliliklerde ilişki memnuniyeti, evliliğın erken aşamalarında daha düşük olabilir (Xiaohe ve Whyte, 1990).

Pek çok kültür için din, ilişkiyle ilgili sayısız değeri ve normla güçlü bir şekilde bağlantılıdır ve bu nedenle evlilik tatmini ile ilişkilendirilebilir (Call ve Heaton, 1997; Fincham ve diğeri, 2011). Hristiyanlar, Yahudiler, Mormonlar ve Müslümanlar gibi farklı dini gruplarda dindarlık ve evlilik doyumu arasında pozitif yönde ilişkiler bulunmuştur (Marks, 2005). Hünler (2002) 92 evli Türk çiftle yaptığı çalışmasında, Dindarlığın evlilik doyumunda temel bir etkisi olduğunu, sorun çözme kabiliyetinin ise arabulucu rolü olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Seks ve ilişki tatmini arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar yapılmıştır. Donnelly (1993) aktif cinsel hayatın olmadığı evliliklerde çiftin doyumsuz ve mutsuz olduğunu ve cinsel hayatları olmayan çiftlerin evliliklerinde farklı problemlerin olduğunu belirtmiştir. Patricia Morokoff ve Ruth Gilliland (1993), ilişki doyumu ile seksüel etkinlik ile cinsel tatminin ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında cinsel işlev, stres ve ilişki tatmini ilişkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda cinsel tatmin, bireylerin algıladıkları cinsel tatmin ve cinsel birlikteliğın sıklığının ilişki tatminiyle mutlak şekilde ilişkili olduğu sonucuna varmışlardır. Huston ve Vangelisti (1991), Donnelly (1993), Morokoff ve Gilliland (1993) araştırmalarında ilişki doyumunda bireysel cinsel tatmin, seks ve cinsel etkinliklerin sıklık derecesi, cinsel yönelimler ve eşlerin bakışına göre doyumun arasında yüksek korelasyon bulunmuştur (Akt. Gerhardstein, 1997). Kudiaki (2002)'nin 295 kadın ile çalıştığı cinsel doyum ve evlilik uyumu arasındaki ilişki araştırmasında, cinsel tatmin puanları ve ilişki uyum puanları arasında pozitif ve anlamlı korelasyon görülmüştür (Akt. Gerhardstein, 1997).

Çeşitli kültürlerden önceki bazı çalışmalar, çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasındaki korelasyona ilişkin çelişkili sonuçlar ortaya koymuştur (Twenge ve diğeri, 2003; Onyishi ve diğeri, 2012). Bazı kültüre bağı faktörlerin evlilik tatmini ile çocuk sayısı arasındaki ilişkiyi etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Pletchaty ve ark. (1996) evli çiftlerin çocuk sayısının artmasının, evlilik doyumunu düşürdüğünü belirtmişlerdir. Rho (1989) Koreli-Amerikalı 230 evli çiftte yaptığı çalışmada çocuğu olmayan kadınların çocuğu olan kadınlara göre ilişki tatminlerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sahip olunan çocuk sayısı ve evlilik doyumu arasında anlamlı korelasyon olmamasına karşın, genele bakıldığında çocuk sayısı arttıkça kadınların evlilik tatmininin düştüğü görülmektedir. Araştırmacı kocaların evlilik tatmini seviyeleri ile çocuk sahibi olmanın veya olmamanın ve çocuk sayısı arasında anlamlı ilişki bulunmadığını; bu durumun nedenini, kocaların işlerinin arta kalan zamanda çocuk bakımı ile ilgilenirken, Koreli kadınlar çocuk bakımını hayatlarındaki ilk öncelik olarak gördüğünü açıklamıştır. Bu sonuçların her birinin, yaşanan toplumların kültürlerinin farklı olmasından ve sosya-demografik özelliklerin değişkenlik göstermesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

741 erkek ve 964 kadın ile aile fertleri arasında iş paylaşımı sonucunda gelen tatmin ve iş paylaşımı sonucunda gelen ilişki tatmini ve evlilik ilişkisinin kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada kadınlarda iş paylaşımı sonucunda gelen doyum U biçimli bir eğri olarak bulunmuş, erkeklerde ise bu şekilde olmadığı görülmüştür. Evlilikteki mutluluğu ve anlaşmazlığı açıklamada iş paylaşımı sonucunda oluşan doyumun eğitim, yaş ve kadının işteki pozisyonundan daha önemli olduğu görülmüştür. Araştırmalara bakıldığında, aile yaşam döngüsü karşısında evlilik doyumu da U biçimli bir eğri olarak tutarlı bir şekilde değiştiği görülmüştür. Evlilikten alınan doyum, çocukların küçüklük dönemlerinde en düşük, ebeveyn olmadan ki ve çocuk büyüdükten sonraki dönemde en yüksek seviyededir. Kadınların ev işleri ile ilgili sorumluluklarının en düşük olduğu dönemde evlilik doyumlarının en yüksek, sorumluluklarının en yüksek olduğu dönemde ise doyumlarının en düşük olduğu görülmektedir (Pillemer ve Suitor, 1991).

Olderbak ve Figueredo (2009) yaptıkları araştırmada iletişim yetkinliklerinin ilişki doyumuna yüksek seviyede etki ettiğini ve iletişim yetkinliklerinin ilişki doyumunun yaklaşık olarak %60'ını yordadığını söylemişlerdir.

Düşük gelir veya maddi zorluk, evlilik kalitesi ve istikrarı için ciddi bir tehdit ile ilişkilidir (Lichter ve Carmalt, 2009). Bununla birlikte, bazı çalışmalar bu ilişkinin gücünde kültürler arası farklılıklar olduğunu göstermiştir (Kamo, 1993).

Çok az çalışma, eğitim seviyesinin evlilik doyumu ile ilişkili olup olmadığını incelemektedir. Janssen ve ark. (1998), yüksek eğitilmiş kadınların daha yüksek kararsız evlilik oranlarına sahip olduğunu buldu. Heaton (2002), daha eğitilmiş kadınlar arasında

evlilik içi dağılmanın daha düşük olduğu zıt sonuçları belirtir. Bu nedenle, evlilik doyumu ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkiye dair bulgular, öncelikle Batı kültürüne dayalı olarak net değildir ve böyle bir ilişkinin küresel olarak var olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Kılbitmez (2018) tarafından yapılan çalışmada eğitimi üniversite ve üstü olan bireylerin evlilik doyum düzeylerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Kendir ve Demirli'nin (2016) yaptığı çalışmada eğitim seviyesi yüksek lisans mezunu olan kişilerin, olmayan kişilere göre evlilik doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu görmüşlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda eğitim seviyesi düşük olan bireylerin eşlerine sevgilerini ifade etme, iletişim kurma, bir konu hakkında fikrini belirtme, çatışmaları pozitif bir şekilde sonuçlandırma, birlikte zaman geçirme konularında uzlaşamama ihtimallerinin yüksek olması nedeniyle, düşük seviyede evlilik doyumuna sahip olmaları beklenebilir.

Tatmin edici bir evliliğin kriterleri, kişinin kültürel bağlamına, özellikle de kültürün kolektivist mi yoksa bireyci mi olarak tanımlandığına bağlı olarak büyük ölçüde değişebilir (Dillon ve Beechler, 2010). Kolektivist ve bireyci kültürlerin farklı kültürel normları, değerleri ve ailevi yükümlülükleri vardır (Hofstede, 2001). Örneğin, geleneksel Çin evliliğinde ailevi görevleri yerine getirmek evlilik tatmini için faydalı olabilir (Wang, 1994), oysa karı kocaların hedonistlik hedeflerini yerine getirmek Batı ülkelerinde evlilik doyumunu öngörüyor gibi görünmektedir (Lalonde ve diğerleri, 2004).

1.3.3. Romantik İlişki Doyumu ile İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Romantik ilişki doyumu, ilişki bağlılığı istikrarı ve yatırım modeli ile evliliğin hassasiyet stres uyum modeli olarak ele alınmıştır. Bu modeller aşağıdaki gibidir.

İlişki Bağlılığı İstikrarı ve Yatırım Modeli: Karşılıklı bağımlılık teorisine (Kelley, 1979; Kelley & Thibaut, 1978) dayanan Rusbult (1983), yakın ilişkilerde bağlılık ve ilişkiyi sürdürme mekanizmaları modelini geliştirdi. Bağlılık seviyesinin çiftlerin işleyişi, uyum süreçleri ve bir ilişkinin devam etme olasılığı için merkezi bir konumda olduğunu belirtmiştir. Bağlılık, uzun vadeli bir yönelimin iç temsilidir, ilişkide daha iyi ya da daha kötü için kalma niyetidir (Rusbult, 1983) ve evlilik istikrarının dolaysız öngörücüsü olarak düşünülür. Bağlılık üç faktörden kaynaklanır: İlişki tatmini, ilişkiye yapılan yatırımlar ve ilişkiye alternatiflerin kalitesi. Alternatiflerin kalitesi, mevcut ilişkiye mevcut en iyi alternatifin beklenen maliyetlerini ve ödülleri temsil eder. Örneğin, yalnız olmak veya başka bir ilişkide olmak, ya da bir kadının, uygulanabilir ekonomik alternatifleri olmadığı için kocasının maaşına bağlı olması nedeniyle kötüye kullanılan

bir evlilikte kalabilir (Rusbult ve Martz, 1995). Bazen eşler diğer alternatif daha çekici görüldüğü için (başka bir eş veya farklı bir yaşam tarzı nedeniyle) nispeten tatmin edici bir evliliği bozabilirler.

Yatırımlar, ilişkiyle bağlantılı kaynakların sayısını ve büyüklüğünü gösterir. Yatırımlara örnek olarak zaman, kendini açma, ortak mülkler ve arkadaşlar verilebilir. Örneğin, sorun yaşayan eşler, ortak çocukları olduğu için veya uzun yıllardır birlikte oldukları için ilişkilerini sürdürebilirler. Modele göre, yatırımların bağlılık üzerinde büyük bir etkisi vardır bu nedenle, model genellikle “taahhütte yatırım modeli” olarak adlandırılır. Son olarak, memnuniyet, bireyin ilişkiyi öznel değerlendirmesi olarak tanımlanabilir. İlişkinin sağladığı maliyetlere, ödüllere ve ilişkinin çekiciliğinin değerlendirildiği öznel standarda yani karşılaştırma düzeyine bağlıdır. Bu karşılaştırma düzeyi, ilişkilerle ilgili geçmiş deneyimlere veya benzer başkalarının ilişkileriyle karşılaştırmalara dayanabilir. Özetle, model, eşlerin ilişkiden oldukça memnun oldukları, zayıf alternatifleri olduğu ve ilişkide önemli yatırımlar yaptıkları ölçüde, ilişki istikrarının ana bileşeni olan ilişkiye bağlı hissetmelerini öngörür. Buna göre bağlılık, bir yandan memnuniyet, yatırımlar ve alternatiflerin kalitesi arasındaki ilişkiye, diğer yandan da ilişki istikrarı arasındaki ilişkiye aracılık eder.

Bu modelde, kendi kendine bildirim ölçümlerini kullanan hem kesitsel hem de boylamsal çalışmalardan önemli ölçüde deneysel destek alınmıştır. Bu araştırma genellikle memnuniyet, yatırımlar ve alternatiflerin kalitesinin bağlılık üzerindeki tahmin edilen etkilerini desteklemiştir ve teori uzun vadeli ilişki istikrarını başarılı bir şekilde öngörmektedir (Bui, Peplau ve Hill, 1995; Rusbult, 1983; Rusbult ve Martz, 1995; Rusbult, Martz ve Agnew, 1998a). Modeldeki değişkenler, bağlılık, memnuniyet, yatırımlar ve alternatiflerin kalitesi için geçerli ve güvenilir bir öz-rapor ölçümü sağlayan Yatırım Modeli Ölçeği ile ölçülebilir (Rusbult ve diğerleri, 1998a). Bununla birlikte, modelin aracılık bileşenlerine, yani bağlılığın, memnuniyetin, yatırımların ve alternatiflerin kalitesinin ilişki istikrarı üzerindeki etkilerine aracılık ettiği konusunda daha az açık destek bulunmuştur (Rusbult ve Martz, 1995). Model, çiftlerin ayrılık ve boşanma için nasıl farklı eşiklere sahip olduğunu açıklamada yararlı bir araçtır. Bununla birlikte, dış stresörlerin ve bireysel farklılıkların etkilerini dikkate almadığı ölçüde sınırlıdır.

Evliliğin Hassasiyet-Stres-Uyum Modeli: Karney ve Bradbury (1995), hassasiyet, stres, uyum evlilik modellerinde, evlilik kalitesi ve evlilik istikrarı üzerine araştırmalar için bütünleştirici bir çerçevede üç temel unsuru tanımlamaktadır. Uyumsal süreçler, stresli olaylar ve kalıcı zayıflıklar. Ana bağımlı değişken olan evlilikteki istikrar, tek taraflı olarak evlilik kalitesi ile tahmin edilmektedir. Model ayrıca uyarlanabilir süreçler ve evlilik kalitesi arasında karşılıklı bir ilişki önermektedir.

Uyarlanabilir süreçler, çiftlerin çatışmalarla ve bireysel veya evlilikle ilgili zorluklarla başa çıkma yollarını ifade eder. Eşlerin davranış kalıplarının ve evlilik kalitesi yargılarının bir işlevi olarak evlilik kalitesi değişiklikleri, eşlerin çatışma ve evlilik zorluklarıyla nasıl başa çıktığını etkiler. Model ayrıca uyarlanabilir süreçler ve stresli olaylar arasında karşılıklı bir ilişki önermektedir. Evlilik etkileşimleri kısmen çiftlerin karşılaştığı stres faktörleri tarafından belirlenir ve çiftlerin bu stresli olaylarla nasıl başa çıktıklarının doğası olayı şiddetlendirebilir veya hafifletebilir. Stres yaratanlara örnek olarak ciddi sağlık sorunları, işsizlik, mali sorunlar ve bir çocuğun doğumu gösterilebilir. Son olarak model, sabit kişilik özelliklerinin veya bağlanma tarzı ve kişilik gibi kalıcı zayıf noktaların hem stresli olaylara katkıda bulunabileceğini hem de çiftlerin bireysel ve evliliksel zorluklara uyum sağlama biçimini etkileyebileceğini öngörmektedir.

Model, evlilik kalitesi ve uyarlanabilir süreçler arasında pozitif bir ilişki olduğunu varsayar. Çiftlerin çatışma ve evlilik sorunlarına yapıcı yollarla başa çıktıklarında iyi evlilik sonuçları daha olası iken uyum süreçleri zayıf olduğunda kötü evlilik sonuçlarını görmek daha olasıdır (Bradbury, Cohan ve Karney, 1998). Ayrıca model, evlilik kalitesi ile zorluklar ve stres arasındaki olumsuz ilişkileri varsaymaktadır. Kırılganlık ve stres düşükse, evlilikle ilgili olumlu sonuçlar daha olasıdır. Zayıf evlilik sonuçlarında ise dayanıksızlık ve stres yüksektir. Uyarlanabilir süreçler modelde kritik bir rol oynar çünkü evlilik kalitesi ile zorluklar ve stres arasındaki ilişkileri yönetirler. Ortalama düzeyde kalıcı zayıf noktalara ve strese sahip çiftler, uyarlanabilir süreçler zayıfsa kararsız, uyarlanabilir süreçler ortalama ise daha az kararsız ve uyarlanabilir süreçler iyiye istikrarlı olacaktır. Örneğin, bir kocanın beklenmedik işten çıkarılması (yani stresli olay) ve ardından yaşadığı depresyon (yani savunmasızlığa katlanmak), karısı onu destekleyemediğinde ilişkinin kalitesini ve istikrarını olumsuz yönde etkileyecektir (örn., uyarlanabilir süreç). Bununla birlikte, aynı olay depresyon ile birleştiğinde, karısı destekleyici davranışlar gösterebildiğinde ilişkinin kalitesini ve istikrarını çok daha az etkileyecektir.

Hassasiyet-stres-adaptasyon modelinin güçlü bir yönü, evlilik kalitesine ilişkin deneysel bulgular için bütünleştirici bir çerçeve sağlamasıdır. Model, sosyal değişim teorisi (Levinger, 1976; Thibaut ve Kelley, 1959), davranış teorisi (Gottman, 1979), bağlanma teorisi (Bowlby, 1969) ve kriz teorisi dahil olmak üzere önceki evlilik teorilerini başarılı bir şekilde bütünleştirir (Hill, 1949). Çiftlerin yeni koşullara ve durumlara adapte olmalarını sağlamada uyarlanabilir süreçlerin rolünü göz önünde bulundurarak, evlilik etkileşimlerini evlilik kalitesinin özü olarak gören davranış teorisine katkıda bulunur. Stresli olaylar sıklıkla bir evlilik vakası olarak işlev görür. Eşler, stresli bir olayla karşı karşıya kaldıklarında ve bununla uğraşmak zorunda kaldıklarında evliliklerinin gerçek değerini genellikle öğrenirler. Modelin bir sınırlaması, kapsamlılığının modelin resmi bir deneysel testini oldukça zorlaştırması olabilir. Genel hipotezler modeldeki yollardan takip edilmesine rağmen, model daha ayrıntılı süreçlerin tanımlanması ve açıklanması için daha az uygun görünmektedir. Örneğin, modeldeki belirli yollardaki cinsiyet farklılıkları, belirli değişkenler üzerindeki eşler arasındaki farklılıklar veya kontrol edilebilir ve kontrol edilemeyen veya kronik ve akut stresörlere karşı kronik stresör türlerindeki farklılıklar gibi önemli farklılıkları göz ardı etme eğilimindedir (Bradbury ve ark., 1998; Karney ve Bradbury, 1995).

1.3.4. Romantik İlişki Doyumu ile İlgili Yurt İçi ve Yurt Dışı Araştırma Bulguları

Kubat (2012) yaptığı çalışmada, evlilikte doyum azaldıkça, aldatma eğiliminde artış olduğunu görmüştür. Ayrıca araştırma sonucunda evlilik süresi artıkça evlilik doyumunun azaldığı ve gelir düzeyinin evlilik doyumunu etkilediği, gelir düzeyi artıkça evlilik doyumunun da arttığını bulunmuştur.

Güler (2010) engelli çocuğu olan anne babaların denetim odakları ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, evlilik doyumunda ebeveynlerin yaş aralıklarının, evlilik sürelerinin ve çocuk sayılarının anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca evlilik süresinin, evlilik doyumuna negatif yönde ilişkinin olduğunu evlilik yılı arttıkça evlilik doyumunun azaldığı sonucuna varılmıştır.

Erci ve Ergin (2005) Kadınların evlilik doyumunu ve bazı demografik değişkenler üzerinde yaptıkları çalışmada, yaş, sahip olunan çocuk sayısı ve evlilik yılı değişkenlerinin kadınların evlilik doyumunu olumsuz yönde, eğitim seviyesinin de anlamlı ve olumlu yönde bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Kaçmaz (2020) araştırmasında evlilik tatmini ve sahip olunan kardeş sayısı, ebeveynlerin ayrılması sonrasında ebeveynleri görme sıklığı arasında anlamlı bir korelasyon olduğunu görmüş. Ayrıca anne babanın ayrılmış olması, bağlanma şekilleri ile evlilik tatmini arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Buehler ve ark. (1997) eşler arasındaki çatışmaya ilgili yaptığı meta-analiz çalışmasının sonucunda eşler arasındaki çatışmanın genç çocuklarının çeşitli alanlardaki faaliyetlerinde azalmayla neden olduğunu görmüşlerdir. Eşler arasındaki çatışmanın bazı davranış problemlerine çatışmalı ebeveyn-çocuk ilişkisine, kardeşlerin birbiri ile iletişimde anlaşmazlıklara, kişilerarası ilişkilerde başarısızlıklara, okul hayatında düşük sosyal yeterlilik düzeyine ve akademik yeterlilikle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Larson ve Holman (1994) evlilik kalitesi ve sürekliliğini etkileyen evlilik öncesindeki etkenleri topladıkları araştırmalarında söz konusu faktörleri; geçmiş ve bağlam, kişilerin kişilik özellikleri ve davranışları ve çift iletişim süreçleri olarak üç kategori üzerinde incelemişlerdir. Geçmiş ve bağlamla özelinde yapılan incelemede aile kökenlerinin etkileri incelenmiştir, ebeveynlerin evlilikleri ile çocukların evlilikleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar aktarılmıştır. Çalışmada, ebeveynlerin evlilik kalitesinin yüksek olmasının, çocukların evlilik kalitesinin yüksek olmasını etkilediği bulunmuştur. Ek olarak, anne babanın zihin sağlığının ve ailenin içindeki ortamının çocukların evliliklerindeki mutluluğunu ve istikrarını etkin bir şekilde yordadığı görülmüştür.

Altınok ve Hamamcı (2017) ebeveyn çatışmasının algılanması ile romantik ilişki doyumu arasında yaptıkları araştırmada negatif yönlü ilişki görülmüş. Bu ilişkide ise ilişkide problem çözme şekillerinin aracılık etkisi olduğu gözlemlenmiştir.

Taşköprülü (2013) yapmış olduğu araştırma sonucunda yaşın, çocuk sahibi olmanın, gelir seviyesi ve evlilik ile ilgili travmatik olayların, sorun çözme yetenekleri, stresle baş etme ve evlilik yılı ile evlilik doyumunun anlamlı ilişkisi olduğunu görmüştür. Gelir düzeyi düşük bireylerin, orta düzey ve yüksek düzey gelire sahip olanlara göre evlilik doyumuna daha düşük bulunmuştur.

Jose ve Alfons (2007) Belçika’ da yaşayan 787 evli kişi ile yaptıkları çalışmalarında, çalışma durumu, yaş, çocuk sayısı, eğitim düzeyi ve evlilik yılının evlilik tatminine etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda evlilik süresine göre evlilik doyumunun farklılaştığı, evlilikteki ilk yıllarda ilişki doyumunun yüksek, evliliğin ileriki yıllarında düşük olduğu ve daha sonra yeniden yükseldiği görülmüştür. Bireyin yaşı, çalışıp çalışmaması, sahip olunan çocuk sayısı ve ilişki tatmini arasında ise anlamlı korelasyon

bulunmuştur. Genç yaş grubundaki bireylerin evlilik doyumunun orta yaş grubundakilere göre anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Bir işte çalışan kadınların evlilik doyumları, çalışmayan kadınlarına oranla anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca çocuk değişkeni bağlamında bakıldığında çocuk sahibi olmayan evli kişilerin ilişki tatmini en yüksek bulunurken, çocuk sayısının artmasıyla ilişki tatmininin düştüğü görülmüştür.

Rostami (2013) 653 sağlık çalışanı ile İran’da yaptığı evlilik doyumu araştırmasında, erkeklerin evlilik doyumu alt ölçeklerinde kadınlara oranla daha yüksek olduğunu, çocuk sayısının evlilik doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğunu, çocuk sahibi olmayanların evlilik doyumunun en yüksek olduğunu, çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun düştüğünü, kadınlar yaşla evlilik doyumunun alt ölçeklerinde negatif yönlü bir ilişki, eğitim seviyesiyle evlilik doyumunun pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur.

Kendir ve Demirli’nin (2016) yaptığı çalışmada eğitim düzeyi bağlamında yüksek lisans mezunu kişilerin, diğer kişilere oranla evlilik doyumunun daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre, eğitim seviyesi düşük kişilerin birbirlerine sevgilerini bildirme, iletişim kurma tarzları, bir konuda fikir beyan etme, çatışmaları olumlu sonlandırma, birlikte vakit geçirme konularında çok fazla anlaşmazlık yaşama olasılıklarının yüksek olması nedeniyle düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olmalarıyla ilişkili olabilir. Ayrıca araştırmanın sonucunda ekonomik düzey arttıkça evlilik doyumunun da arttığını ve aile sevgisi alan bireylerin evlilik doyumunun yüksek olduğu görülmüştür.

Kirby’nin (2005) 1200 evli kadın ve erkekle yapmış olduğu çalışmasında evlilik eğitime katılan kişilerin evlilik doyumu düzeylerini incelenmiştir. Çalışmada evlilik doyumu, ‘Kansas Evlilik Doyum Ölçeği’ ile ölçülmüştür. Araştırmanın ön-test sonuçlarında kadınların evlilik doyumlarının, eşlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bulgular, evlilik eğitime dahil olan kişilerin ilişki tatminlerinde anlamlı bir yükseliş yaşandığını göstermiştir.

Ahangar, Juhari, Yaacob ve Talib (2016) yaptıkları çalışmada yaş arttıkça ilişki tatmininin azaldığı ve evliliğin ilk yıllarında evlilik doyumu en yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre yaş değişkeni evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Dalan (2020) evli bireylerde yaptığı evlilik doyumu, evlilik uyumu ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasındaki regresyon bulgularına göre evlilik uyumunun evlilik doyumunu anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Akgün ve Polat Uluocak'ın (2010) kişilerin evlilik doyumlarını artırmak için yaptıkları çalışmalarında çiftlerin iletişimsizlik ve problemlerden kaynaklanan sorunlarına çözüm bulmak amacıyla grup çalışması yapmış, çalışmanın sonucunda ön test ve son testler arasında, son test faydasına anlamlı bir fark gözlemlenmiştir.

Acar (1998), yaptığı çalışma sonucunda katılımcıların meslek, yaş, evlilik süresi, cinsiyet, ilk evlenme yaşı, evlenme biçimi, alkol kullanımı gibi etkenlerin evlilik doyumunda etkisi olmadığı görülmüştür. Eşle duygusal paylaşım, sorumlulukların paylaşımı, eşten sevgi ve saygı görme, çift olarak sosyalleşme, maddi ve cinsel konulardaki uyum, güven, rollerdeki belirginlik, evliliğe dışarıdaki kişiler tarafından karışılmaması, şiddetin olmaması, sosyal ve ekonomik seviyelerin eşitliğinin ilişki tatminini pozitif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Gökmen (2001) yaptığı çalışma sonucunda kadın katılımcıların kocalarını diğer erkeklere göre daha fazla bağımlı olduklarını düşündüklerini, erkeklerin ise karılarını diğer kadınlara nispeten daha kontrolcü olarak düşündüklerini bulunmuştur. Ayrıca, erkeklerin evlilik doyumu oranları kadınlara göre daha yüksek görülmüştür. Kadınların eşleri üzerindeki kontrol ve bağımlılık algılarının ilişki doyumunu etkilemediği, erkeklerin evliliklerini kontrol altında tuttuklarını düşündükleri kadınlardan daha memnun ve bağımlı olarak algıladıkları kadınlardan ise memnun olmadıkları bulunmuştur.

Hasta (1996) 180 çiftle yaptığı çalışmasının sonucunda, çalışan kadınlar ve kocalarının ilişki tatminleri, ev kadınlarının ve eşlerinininkinden düşük bulunmuştur. Ayrıca genel olarak kadınların evlilik doyumları, erkeklerin evlilik doyumlarından düşük olduğu görülmüştür. İlişki tatmininin, ev işi bölüşümünün eşitlik algısıyla korelasyonu olduğu görülmüştür.

Billideau (1997) bireyin hayatında 'boş yuva' yani çocukların olmaması aşaması temelinde yapılan çalışmada, boş yuva aşamasının ilişki tatmininde yüksek etkisi olduğunu bulmuştur. Söz konusu memnuniyetin en son çocuğun hataya atılmasından sonra en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebinin en önemlisi ebeveynlik stresinden kurtulmaktır. Boş yuva döneminin hem kadın hem erkek için ilişki tatminini pozitif yönde etkilediği görülmüştür.

Güven (2005) 305 kişi ile yaptığı çalışmasının sonucunda evlilik doyumunda, birinci sırada ilişkideki sorun çözme kabiliyetinin, ikinci sırada ise gerçeği yansıtmayan ilişki beklentilerine dair kognitif çarpıtmaların geldiği görülmüştür.

Fıfıloğu (1992) New York da öğrenim gören, 70 evli lisans üstü  ğrencisi ile evlilik doyumunu üzerine çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda, tam zamanlı öğrencilerin ilişki uyumunun, yarı zamanlı öğrencilere göre daha yüksek olduğu, eşlerin öğrenim seviyeleri ile ilişki uyumu arasında anlamlı bir korelasyon bulunmuştur. Çocuğun olması, cinsiyet, evlilik süresi,  ocuk sayısı, dini inanç, sahip olunan meslek, eşin sahip olduğu dini inanç, eşin sahip olduğu meslek ve yaş ile ilişki uyumu arasında ilişki bulunamamıştır.

Curun (2001) romantik ilişki doyumunu ölçeğini geliştirdiği araştırmasında ilişki doyumunu, cinsiyet rolü ve cinsiyet arasındaki ilişkiye bakmış. Araştırma sonucunda cinsiyetçilik hakkında benzer düşüncelere sahip kişilerin, farklı düşüncelere sahip kişilere göre ilişki doyumunu daha yüksek bulunmuştur.

Hatipoğlu (1993) yaptığı araştırmanın sonucunda, kadın ve erkeklerin evlilik doyumunu farklı değişkenlerin etkilediğini g rm ştur. Erkeklerde ilişki tatminini evlilik çatışmasının yaygınlığı açıklarken, kadınlarda ise ilişki tatminini belirleyen değişken olarak evlilikte çatışmanın fazlalığı ve eğitim seviyesi g r lm ştur.

Pillemer ve Suitor (1991) 741 erkek ve 964 kadın üzerinden yaptığı çalışmanın sonucunda, kadınların iş paylaşımı sonucunda doyumları U şeklinde iken, erkeklerinkinin böyle olmadığı g r lm ştur. Evlilikteki mutluluğu ve anlaşmazlığı açıklamada İş paylaşımıyla gelen doyumun yaş, eğitim ve kadınların iş statüsünden daha yüksek düzeyde olduğu g r lm ştur. Yapılan araştırmalar geneline bakıldığında, aile yaşam döngüsü içerisinde evlilik doyumundaki değişikliğin tutarlılık içinde ve U biçiminde olduğu gözükmektedir. Evlilik doyumunun en yüksek görüldüğü dönem çocukların büyüdüğü ve çocuğun olmadığı dönem olurken, doyumun en düşük olduğun dönemin çocukların küçük olduğu dönem olduğu g r lm ştur. Kadınların ev işlerinde ki emeklerinin yüksek olduğu zamanlarda doyumlarının en az olduğu, tam tersi emeklerinin en az olduğu zamanlarda evlilik doyumlarının en yüksek olduğu g r lm ştur.

Beştav (2007)  niversite  ğrencilerinin romantik ilişki doyumunu ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, romantik ilişki doyumunun cinsiyete ve doğup yaşanılan yerleşim birimi değişkenlerine göre bağlı anlamlı bir farklılık göstermediği g r lm ştur.

 zbi er (2013)  alışmasında duygusal zeka düzeyinin ilişki doyumunu anlamlı bir şekilde yordadığını g r lm ştur. Cinsiyet bağlamında ilişki doyumunda bir farklılık görülmemiş, yaş ile ilişki doyumunun düşük düzeyde anlamlı ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Ayrıca eşlerin duygularına yönelik algılarının benzeştiği durumlarda ilişki doyumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Meeks, Hendrick ve Hendrick (1998) yaptıkları çalışmada, ilişki doyumu üzerinde çatışma teknikleri, bakış açısı, ilişkisel yeterlik, kendini açma gibi iletişimle ilgili değişkenlerin etkisini araştırmışlar, araştırma sonucunda, iletişimle ilgili olan değişkenlerin ilişki doyumu üzerinde önemli bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Büyükşahin (2006) Yatırım Modelini kullanılarak yaptığı çalışmasında ilişki doyumunu, ilişkide güvende hissetme, gelecek zaman yönelimi, ilişkiyi olumlu değerlendirme ve ilişkiye bağlılık gibi değişkenlerin anlamlı bir şekilde yordadığını görülmüştür. Yatırım Modelinin alt boyutlarından olan seçeneklerin niteliğini değerlendirmenin ilişki doyumunu olumsuz olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetler değişkenine göre bakıldığında, erkeklerin ilişki doyumunun geleceğe yönelik plan yapma ve ilişki korkusunun yordadığı, kadınların ilişki doyumunu ise ilişkide güven duyma ve ilişki bağlılık duygusunun anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Ayrıca yatırım Modelini kullanarak yapmış olduğu diğer bir çalışmada flört eden çiftlerin sözlü veya nişanlı, evli bireylere göre ilişki doyumu ve ilişki yatırım düzeylerinin daha düşük seviyede olduğu görülmüştür.

Hendrick ve Hendrick (1995) yaptıkları çalışmada cinsiyetin yani kadın veya erkek olmanın ilişki doyumuyla anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır.

Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar ve Rooke (2009) beş faktörlük kişilik özellikleri ile romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, sorumluluk, uyumluluk ve dışadönüklük kişilik özelliklerine sahip olan kişilerin ilişki doyumunun yüksek, duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerine sahip olan kişilerin ilişki doyumunun düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca cinsiyete göre ilişki doyumunun farklılaşmadığı ve gelişime açıklık kişilik özelliğini olan kişilerin ilişki doyumu ile arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Weiser ve Weiger (2016) romantik ilişkilerde doyum, ilişkiyi sürdürme ve öz yeterlilik arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, öz yeterlilik inancının ilişkide doyum ve ilişkiyi sürdürme eğilimini olumlu yönde etkilediği ve eşinin yetkin ya da yetenekli olduğunu düşünen kişinin ilişkisinden daha fazla doyum sağladıkları görülmüştür.

1.4. Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri ve Romantik İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler

Evlilik; iki bireyin birlikte oluşturduğu, toplumdaki en temel yapı olan aile kurumunun oluşmasındaki birinci adımın atıldığı, çiftin arasında finansal, cinsel ve sosyal yönlerde paylaşımların olduğu toplumun en temel kurumunu ifade etmektedir.

Evlilik birlikteliğinin sağlıklı ve sağlam olarak yürütülmesi eşlerin evlilik doyumunun artması ve eşler arasındaki uyumun yüksek düzeyde olmasıyla ilişkili bir durumdur. Evliliklerde uyum düzeyinin yüksek olması evlilik birliğinin de başarılı olmayı sağlamaktadır. Evliliğin başarılı ve sağlıklı olarak devam etmesinde; bireylerin finansal, psiko-sosyal ve yönetsel olarak evliliklerinin her bölümünde uyumlu ve başarılı olmalarının büyük önemi vardır (Şener ve Terzioğlu, 2002) Romantik ilişkilerde daha düşük ayrılma oranları, daha fazla ilişki istikrarı, yüksek düzeyde memnuniyet (Gottman ve Levenson, 1992), refah, zihinsel ve fiziksel sağlık (Prigerson, Maciejewski ve Rosenheck, 1999) dahil olmak üzere önemli sonuçlarla ilişkilidir.

Goleman(1995) insanın dünyaya gelirken temel duygusal tepki kalıplarıyla geldiğini belirtmektedir. Bu perspektiften baktığımızda karşılıklı olarak ilişkileri etkileyen unsurun farklı duygulara sahip olmak değil, bir duygu durumu içindeyken ne şekilde davranıldığını belirtmek mümkündür (Cordova, Gee ve Warren, 2005). Bundan dolayı duyguları ifade etmek, tanımlamak ve kişileri zorlayan duygularla başa çıkmak sağlıklı evlilikler için önemli bir yere sahiptir ve gereklidir (Cordova, Gee ve Warren, 2005).

Literatüre incelendiğinde duygusal yetkinlikler konusunda yapılan çalışmalar sırasında çoğunlukla duygusal zekanın çalışıldığı görülmektedir. Duygusal zeka bireylerin, kendi duygu, düşünce ve davranışlarını anlamlandırması ve düzenlemesinde önemli bir faktör olurken aynı zamanda empatik olma, öz farkındalık, kendini kontrol etme ve motivasyon gibi kişiler arası süreçlerini de içine almaktadır (Bar-On ve Parker, 2000). Alandaki farklı araştırmalar ilişkiden sağlanan tatmin ve DZ arasındaki olumlu korelasyonu desteklemektedir (Lopes ve arkadaşları, 2004; Brackett, Mayer ve Warner, 2004; Lopes, Salovey ve Straus, 2003). Fitness (2001), sosyal ilişkilerde DZ'nın önemini araştıran ilk yazarlardan biridir ve duygusal ilişkilerde de DZ seviyesinin yüksek olmasının biriyle romantik birliktelik yaşamının duygusal zorlanmalarda kontrolde etkili olacağını ve bunun sonucunda da ilişkiden sağlanan doyumun arttıracağını savunmuştur. Mayer, Caruso ve Salovey (2000) DZ kuramı doğrultusunda birliktelikten sağlanan tatmini incelemiş ve çalışanın sonucunda duyguların doğru algılanması ve ifade edilmesiyle ilişkiden sağlanan doyumun olumlu bir ilişkisi olduğu, partnerin kendi ve karşısındakinin duygularını ne derecede doğru anlar ve ifade ederlerse o denli mutluluk sağlayabilecekleri, evlilikte yaşanan iniş çıkışların duyguları ve neden kaynaklandıklarını anlamının önemli bir yere sahip olduğu ve duyguların idare edilmesi ve düzenlenmesi becerilerinin evlilikten sağlanan doyum için önemli bir yere sahip olduğu bulunmuştur.

Fitness (2001) hisleri algılamanın, düzenlemenin ve anlamının evlilik ilişkisinde mühim bir rolü olduğunu fakat evlilikteki doyum ve duygusal zeka ilişkisinin çok da basit olmayabileceğini belirtmiştir. Başkalarının duygularını anlayabilen bireylerin bunu yıkıcı ve kötü amaçları içinde kullanabileceği bildirmiştir (Epstein, 1998). Fitness (2001)'a göre affetmeyi kolaylaştıran bir etkende duygusal zekadır bu yönüyle DZ eşler arasındaki çatışmaların şiddetini hafifletebilir, fakat bir yönüyle de kişiler duygusal zeka yeteneğini kötüye kullanabilir ve eşlerinin zaaflarını kendi çıkarları için kullanabilirler. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında duygusal zeka seviyesi yüksek kişilerin ilişki uyumunun da aynı doğrultuda yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (Joshi ve Thingujam, 2009; Batool ve Khalid, 2012; Schutte ve ark., 2001; Malouff, Schutte ve Thorsteinsson, 2014). Duygusal zeka yeteneklerinden olan hisleri algılama yeteneği eşin sözel ve sözel olmayan imgelerini algılamada yardımcı bir unsur olduğu, duyguları düzenleme yeteneğinin de eşlerin iyi olma halinde ve çatışma çözümünde önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir (Joshi ve Thingujam, 2009).

Bricker (2005) çalışmasında evlilik uyumu ve duygusal zeka arasında olumlu bir ilişki bulmuştur. Kadınların duygusal zeka seviyesinin yüksek olması eşler arasındaki agresyon düzeyini azalttığı, erkeklerin duygusal zeka düzeyinin yükselmesi eşler arasındaki duygusal etkileşim, eşin cinsellikten aldığı doyum ve problem çözme becerilerini pozitif yönde etkilediği ve çiftler arasındaki duygusal zeka seviyesinde fark artıksıra evlilik uyumunun azaldığı görülmüştür.

Evlilik doyumunu kişinin evlilikten sağladığı memnuniyeti ve öznel duygularını ifade ederken, evlilik uyumu evlilik ilişkisinin niteliğini ifade eder. İlişki tatmininde eşlerin duyguları tek başına değerlendirilirken, ilişki uyumunda eşlerin arasındaki çatışma ve iletişim gibi özellikler değerlendirilir (Yılmaz, 2001).

İlişki uyumu ilişkinin mecburi ve mecburi olmayan özelliklerinin istikrarlı olması olarak tanımlanabileceği gibi Haley (1988) eşlerin uyumlu beraberliklerinin bir neticesi olarak evlilik yaşamındaki tatmini ve hazzı da tanımlar. Evlilik uyumu ve doyum kavramları genellikle birbiri ile karıştırılır. Evlilik uyumu tanımlanırken, evlilik doyumundaki gibi bireylerin bireysel düşünceleri değil, evlilik ilişkisinin niteliği değerlendirilir (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Bu bağlamda baktığımızda haz, tatmin ve hayallerin gerçek olabilmesi, evlilik ilişkisindeki eşlerin uyumuyla olabilir (Erbek ve ark, 2005).

Fowers ve Olson (1996) yaptıkları çalışmada; canlı, uyumlu, geleneksel ve uyumsuz olarak dört ayrı evlilik öncesi çift grubu tanımlamış. Bu gruplarla yaptıkları çalışmanın

sonucunca, canlı olarak tanımlanan çiftlerin; iletişim yetenekleri güçlü, cinsel ve duygusal doyumları yüksek, birçok konuda uyum sağlayabilen, genel olarak evlilik doyumu en yüksek grup olduğu görülmüştür. Uyumlu olarak tanımlanan çiftlerin orta derecede ilişki doyumu olduğu görülmüştür. Bunun sebebinin evlilik ve çocuklarla ilgili konularda irrasyonel inançlardan kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Geleneksel olarak tanımlanan çiftler ayrılmayı en az düşünen grup olmuşlar fakat buna karşın ilişki doyumları oldukça düşük bulunmuş. Son olarak uyumsuz çiftlerin gerilimli ve boşanma eğiliminde oldukları bulunmuştur. Grych ve Fincham (1990) eş ilişkisindeki doyum ile çatışma terimlerinin zıt terimler olarak algılanmasına karşın, mutlu olunmayan evliliklerinde her zaman çatışmayla tanımlanamayacağını ve evlilik ilişkisinde doyumlu olan pek çok eşin çatışma halinde olabileceğini vurgulamıştır.

Duygusal paylaşım azaldıkça eşler arasında bir süre sonra yabancılaşma başlar. Evlilikler deki en önemli unsurlar çiftlerin karşılıklı olarak eşlerini anlayabilmeleri, eşlerinin his ve fikirlerini hissetmeleridir. Bunun yapılabilmesi için eşlerin birbirlerine karşı empati kurabilmeleri önemli bir etkidir. Çiftler duygusal bağlamda karşılıklı olarak birbirlerini anladıkları ve duygularını hissettikleri derecede sorunların ve fikir ayrılıklarının üstesinden gelebilirler. Bu şekilde karşılıklı olarak birbirlerini yargılamayıp, duygusuzca eleştirmeyip, yardımcı olmaya çalışırlar. Kişilerin kendilerinin ve başka insanların duyguları anlayıp neden sonuç bağlamında bakabilmesi ve ifade etmesi, duygular arasındaki ayırımı yapabilmesi, topladığı bilgileri zihinsel süreçlerde ve davranışlarda kullanabilmesiyle ilgili yetenek duygusal zeka olarak tanımlanmaktadır (Acar, 2002).

Evliliğin yürümesini sağlayan diğer bir etkende, çiftlerin kavga etmelerine neden olabilecek konularda sorunun üzerine yoğunlaşmak yerine duygusal zekalarının geliştirmeye çalışmalarıdır. Bu durum sorunların çözülebileme ihtimalini yükseltir. Duygusal yeterlilikler, kendini sakinleştirebilmek, empati kurabilmek ve iyi dinleyici olabilmek, eşlerin problemleri daha yararlı şekilde giderebilmesini sağlar. Çiftlerin aralarındaki anlaşmazlıkları çözebilmeleri evlilik uyumunu geliştirmelerini sağlar. Ek olarak ilişkide uyumun pozitif ve istikrarlı olabilmesi için, ilişkinin devamlılığını sağlamak, yeni organizasyonlar planlamak, duygusal zamanlar oluşturmak, hissi birlikteliği sağlamlaştırmak ve iş yaşamıyla ilgili eşini desteklemek gerekir (Bilen, 1983).

Sağlıklı ailelerin ortak özelliği olan duyguların birlikte paylaşımı, duyguları anlama, ilgi ve sevgi paylaşılması, bireysel farklılıkların kabulü, iş birliği, boş zamanlar için birlikte plan yapma, iletişim, problemlerle baş etme (Özgüven, 2001) gibi özelliklere

bakıldığında DZ' nin içeriğine dahil olduğu görülmektedir. Evliliğin başarılı olabilmesinde kaliteli birliktelikler önemli bir yer taşımaktadır. Ortak bir uğraş çerçevesinde beraber vakit geçirmek; çiftlerin birbirlerine değer verdiklerini, birlikte bir şeyler yapmaktan hoşlandıklarını, birbirleriyle olmaktan zevk duyduklarını, birbirlerine hissettirmeleri büyük öneme sahiptir (Chapman, 2005). Goleman (1996), duygusal zekânın evlilikteki göstergesi için evliliklerde çıkan kavgaları, eşlerin bilinç seviyesi yüksekse iyi bir fırsat olarak görür. Eşlerin tartışmalarında empatik bir hareketin duygusal gerilimi düşürmekte son derece başarı olduğunu, eşlerin insan ilişkileri becerilerinin, evlilik uyumunu arttırdığı veya problemleri çıkmaza soktuğu söylenebilir (Sardoğan, Karahan, 2005). Evliliğin sağlıklı bir şekilde yürümesindeki temel bir diğer unsurda, eşlerin tartışma konusu olan soruna takılı kalmak yerine, birbirlerini, duygularını anlamaya ve problemi çözmeye, hissi iletişimlerini geliştirmeye yönelmeleridir. Bu şekilde yaşanan sorunların çözülebilme ihtimalini artmaktadır. Duygusal yeterlilik, sakinleşme, empatik olmak ve iyi bir dinleyici olma çiftlerin uyuşmazlıklarını etkili bir şekilde çözmesine yardımcı olur. Çiftler aralarındaki anlaşmazlıkları çözebildikleri ölçüde evlilik uyumu ve evlilik doyumunu geliştirebilir.

Bir dizi çalışma, duygusal zeka ile ilişki doyumu, ilişki uyumu ve ayrılma nedenleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Başkalarının duygularını daha iyi anlayan bireyler, kendi duygularının iç görüşü ile birlikte daha uyumlu ilişkilere girebilirler. Ve ilişkilerinde uyumu artırabilir, ayrılma olasılıklarını düşürebilirler. Duygusal yeterlilikler, bu yetkinliklere sahip bireylerin, kendi duygularını anlama ve yönetme yetenekleri ve ilişki partnerlerinin duygularını algılama, anlama ve düzenlemeye yardımcı olma yetenekleri nedeniyle ilişkilerini uyumlu hale getirmeyi ve ilişkilerden daha yüksek doyum almayı olası hale getirebilirler.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama araçları (ölçekler ve kişisel bilgi formu), verilerin toplanması ve toplanan verileri çözümleme tekniklerine ilişkin bilgileri kapsamaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada evli katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu arasındaki ilişki çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma nicel bir araştırma olup, ilişkisel tarama modeline göre yapılmıştır. Yapılan araştırmada evli çiftlerin duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu düzeyleri bağımlı değişken iken, evli katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir, evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, aile türü, aileden sevgi görme, çocukluğunda büyüdüğü yer, ebeveyn ilişkisi ve alınan eğitimler bağımsız değişkenler olarak belirlenmiştir. Verilerin toplanması için anket yolu, çözümlenmesinde ve yorumlanmasında istatistiki metotlar kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye geneli evli katılımcılar, örneklemini ise uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen tesadüfi olarak seçilen 1702 kadın ve erkekten oluşan karma katılımcılar oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada; katılımcı olan evli kişilerin sosyo-demografik bilgilerine ulaşmak için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Katılımcı evli kişilerin algıladıkları duygusal zeka düzeylerini ölçmek için “Duygusal Zeka Ölçeği”, evliliklerinde boşanma riskini görmek için “Boşanma Göstergeleri Ölçeği”, evliliklerinde ilişki doyumunu ölçmek için ‘Romantik İlişki Doyumu Ölçeği’ ’nde kullanılan sorulara cevap vermeleri istenmiştir.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu evli katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir, evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, aile türü, aileden sevgi görme, çocukluğunda büyüdüğü yer, ebeveyn ilişkisi ve alınan eğitimlerini belirlemeye yönelik 12 sorudan oluşmaktadır. Sorular olgusal, davranış, düşünce, tutum-inanç ve bilgi içerikleri altında hazırlanmıştır.

Anket çalışması 2 ay süreyle, 1702 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Kişisel bilgi formu ve ölçeklerin cevapları Türkiye genelinde 1702 evli katılımcı ile gönüllülük ilkesine göre araştırmacı tarafından toplanmıştır.

Katılımcılara sosyo demografik bilgiler dışında aşağıda belirtilen sorular da sorulmuştur.

- Ebeveynlerinizden yeterli aile sevgisi, ilgi ve şefkat gördüğünüzü düşünüyor musunuz? (5’li likert tip)
- Anne ve babanızın çift ilişkisini nasıl değerlendirirsiniz? (Kapalı uçlu- evet/hayır)

2.3.2. Duygusal Zeka Ölçeği (DZÖ)

Evli katılımcıların duygusal zeka düzeylerini belirlemek için “Duygusal Zeka Ölçeği” kullanılmıştır. Haggerty, Hall, Schutte, Cooper, Malouff, Dornheim ve Golden tarafından geliştirilen ölçek, Mayer ve Salovey’in 1990 tarihli yapılan çalışmanın modelinden alınmıştır (Mayer ve Salovey 1990; ve Schutte vd., 1998). Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği daha sonra Huang, Saklofese, Austin, McKenney ve Huang tarafından düzenlenmiştir ve ölçek toplamda 41 maddeyi kapsamaktadır. Saltukoğlu, Tok ve Tatar tarafından 2011 yılında ölçeğin psikometrik özellikleri incelenmiş ve Türkçe ’ye uyarlanması yapılmıştır. Ölçeğin son hali, 41 madde ve Duyguların Değerlendirilmesi, Ruh Halinin Düzenlenmesi/İyimserlik ve Duyguların Kullanımı olarak üç bölümden oluşmaktadır (Tatar, Tok ve Saltıkoğlu 2011).

Ölçek maddelerinin dağılımlarının normallliğini anlamak için analizler yapılmış, analizlerin sonucunda ‘‘Skewness değeri-0,101’’, ‘‘Kurtosis değeri 0,532’’ olarak çıkmıştır. Söz konusu değerler $\pm 1,5$ aralığında olduğu için ölçek maddelerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Ölçekte, beşli likert tipi derecelendirme ölçeği esas alınmıştır. Bu derecelendirme “(5) Kesinlikle Katılıyorum”, “(4) Katılıyorum”, “(3) Fikrim Yok”, “(2) Katılmıyorum” ve “(1) Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda ulaşılan değerler “1.00 – 1.79 Kesinlikle Katılmıyorum”, “1.80 – 2.59 Katılmıyorum”, “2.60 – 3.39 Fikrim yok”, “3.40 – 4.19 Katılıyorum” ve “4.20 – 5.00 Tamamen Katılıyorum” olarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; ölçeğin tamamının değerlendirilmesinde Cronbach-Alpha değerinin iç tutarlık katsayısını 0,82’bulmuşlardır (Tatar, Tok ve Saltıkoğlu 2011). Bu çalışmada kullanılan duygusal zeka ölçeğinin güvenilirliği araştırıldığında (Cronbach’s Alpha=0,812) değeri yüksek olarak bulunmuştur.

Güvenirlik katsayıları $\alpha > 0,80$ olduğu için kullanılan ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2010).

Ölçekte en olumlu cevap en yüksek kategoriye ifade etmektedir. Alınan puanın yüksek olması duygusal zekanın yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 1
Duygusal Zeka Ölçeğinin Puan Sınırları

Düzy	Puan Sınırları
Kesinlikle Katılmıyorum	1,00 – 1,79
Katılmıyorum	1,80 – 2,59
Fikrim Yok	2,60 – 3,39
Katılıyorum	3,40 – 4,19
Kesinlikle Katılıyorum	4,20 – 5,00

2.3.3. Boşanma Göstergeleri Ölçeği (BGÖ)

Evli katılımcıların boşanma riskini belirlemek için “Boşanma Göstergeleri Ölçeği” kullanılmıştır. Gottman çift terapisi yöntemi üzerinden Yöntem ve İlhan (2018) tarafından geliştirilen ölçek 54 madde içermektedir. Ölçeğin geliştirilirken kapsam ve yapı geçerliliği çalışmaları yapılmış, çalışma Türkiye’deki 51 ilden 500 katılımcı ile yapılmıştır. Ölçeğin madde havuzunu oluşturabilmek için 10 katılımcıdan mülakat ile nitel veri alınmış oluşturulan bu madde havuzu 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliği için faktör analizi yapılmış ve analiz sonucunda faktör yük değerinin .40 olduğu ve üstündeki 54 maddeye ulaşılmıştır. 5 faktörlü olarak oluşturulan ölçeğinin toplam varyansı %60,43 seviyesindedir. Ölçekteki maddelere ait faktör yüklerinin ise kabul edilebilir değerlerinin üstünde olduğu görülmüştür. Ölçeğin hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizindeki uyum indekslerinin iyi uyumu işaret ettiği görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda boşanma göstergeleri ölçeğinin yapı geçerliliği sağlandığı söylenilebilmektedir. Güvenirlik çalışmalarında ise ölçeğin tamamına ait Cronbach iç tutarlık katsayısının .95 olduğu görülmüştür. Ölçeğin alt faktörlere ait Cronbach iç tutarlık katsayıları ise .78 ile .96 arasında değişmektedir. Ölçeğe ait geçerlik ve güvenilirlik bulguları ölçeğin boşanma göstergelerini ölçebileceğini belirtmektedir (Yöntem ve İlhan, 2018). Güvenilirlik hesaplamasında Croanbach’s Alfa kullanılmış ve Croanbach’s Alfa değeri ,949 olarak bulunmuştur. Boşanma göstergeleri ölçeğinin 54 madde ve beşli likert tipi olan bir ölçektir. Maddelerin puanlanmasında tersten puanlanan maddeler haricinde, “hiçbir zaman” seçeneği 0 puana denk gelirken, “nadiren seçeneği 1 puana; “ara sıra” seçeneği 2 puana, “sık sık” seçeneği 3 puana ve “her zaman” seçeneği 4 puana denk gelmektedir.

Ölçekte 5 alt faktör bulunmaktadır. 1 ile 20. maddeler arası ortak anlam ve affetme alt ölçeğine yönelik maddeler olurken, 21 ile 30. maddeler arası sevgi haritası alt ölçeğine ait maddelerdir. Bu maddeler ölçeğin olumlu özelliklerini kapsamaktadır. Ölçeğin 31.-41.maddeler arası negatif çatışma davranışları, 42.47 maddeler duvar örme ve 48-54 maddeler savunma alt ölçeklerini ölçmekte ve olumsuz özellikleri kapsamaktadır. Ölçekte 1. madde ve 30. madde arasında kalan tüm maddeler tersten puanlanmaktadır (6 ve 7. Maddeler hariç, 30.madde dahil). Ölçekten alınan puanlar, eşler arasında boşanma riskinin yüksek olduğunu göstermektedir (Yöntem ve İlhan, 2018).

Ölçek maddelerinin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda ‘‘Skewness değeri 0,604’’, ‘‘Kurtosis değeri-0,006’’ olduğu görülmüştür. Bu değerler $\pm 1,5$ aralığında olması nedeniyle ölçek maddelerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçekteki en olumsuz cevap en yüksek kategoriyi ifade etmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksek olması boşanma göstergelerinin yüksek olduğunu anlamına gelmektedir.

Tablo 2
Boşanma Göstergesi Ölçeğinin Puan Sınırları

Düzye	Puan Sınırları
Hiçbir zaman	0,00 – 0,79
Nadiren	0,80 – 1,59
Ara sıra	1,60 – 2,39
Sık sık	2,40 – 3,19
Her zaman	3,20 – 3,99

2.3.4. Romantik İlişki Doyumu Ölçeği (RİDÖ)

Evli katılımcıların romantik ilişki doyumunu ölçmek için ‘‘ Romantik İlişki Doyumu Ölçeği’’ kullanılmıştır. Hendrick (1988)’in geliştirilmiş olduğu ilişki doyumunu ölçeği toplamda 7 maddeden oluşmaktadır. Yedili Likert tipi ölçektir ve ölçekte bulunan 4. ve 7. maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanlar yüksekse, katılımcıların ilişki doyumunun yüksek olduğunu, düşük ise ilişkiden alınan doyumun düşük olduğunu göstermektedir. Curun (2001) tarafından Türkçe ‘ye uyarlanan ölçek, romantik ilişkisi olan 140 lisans öğrencisi ile yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçeğin tek bir faktör altında toplandığı bulunmuştur. Ölçeğin orijinaline uygun olarak, Türkçe formunun tek faktörlü bir yapısı bulunmaktadır ve iç tutarlık katsayısı .86 olarak bulunmuştur. İlişki Doyumu Ölçeği’nin bu araştırmaya ait örneklem grubundaki güvenilirliğini belirlemek amacıyla uygulanan istatistiksel analiz neticesinde ölçeğin Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur.

Bu araştırmada kullanılan ilişki doyumu leğinin güvenirlik (Cronbach's Alpha=0,936) değeri yüksek olarak bulunmuştur. Güvenirlik katsayıları $\alpha > 0,80$ olduğu için kullanılan ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2010).

Ölçek maddelerinin normal dağılıp dağılmadığına belirlemek için yapılan analizler sonucunda ‘‘Skewness değeri-0,885’’ çıkarken ‘‘Kurtosis değeri-0,026’’ olduğu belirlenmiştir. Bu değerler $\pm 1,5$ aralığında olmasından dolayı ölçek maddelerinin normal dağılım gösterdiği ifade edilebilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçekte en olumsuz cevap en yüksek kategoriye ifade etmektedir. Alınan puanın yüksek olması romantik ilişki doyumunun yüksek olduğunu anlamına gelmektedir.

Tablo 3
Romantik İlişki Doyumu leğinin Puan Sınırları

Düzey	Puan Sınırları
Kesinlikle Katılmıyorum	1,00 – 1,85
Oldukça Katılmıyorum	1,86 – 2,71
Biraz Katılmıyorum	2,72 – 3,57
Kararsızım	3,58 – 4,43
Biraz Katılıyorum	4,44 – 5,29
Oldukça Katılıyorum	5,30 – 6,15
Kesinlikle Katılıyorum	6,15 – 7,00

2.4. Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmada sosyo-demografik bilgi formu, ‘‘Duygusal Zeka’’, leği ‘‘Boşanma Göstergeleri’’ ve ‘‘Romantik İlişki Doyumu’’ lekleri birleştirilmiştir. Evli katılımcılara için hazırlanan yönergeyle ve hep aynı sıra ile internet ortamında 2 ay süreyle, gönüllülük esasına göre sunulmuştur. Anket evli katılımcılara elektronik ortamda sosyal medyadaki ğretmen, psikoloji, sosyoloji, ocuk gelişimi, doktora ve yüksek lisans sayfalarına gönderilmiştir. Ayrıca araştırmacı tarafından arkadaşlarına, arkadaşlarıda kendi arkadaşlarına ve sosyal medya sayfalarına göndermiştir. Toplam 114 soru olarak hazırlanan anketi 1702 evli katılımcı eksiksiz doldurmuştur. Evli katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkinin ölçülmesinde anketi gönüllük esasına uygun olarak cevaplayanların verdikleri yanıtlar ve görüşleri esas alınmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Toplanan verilere istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. Verilerin analizinde, evli katılımcılardan toplanan verilerin tümü, SPSS 22.0 programı ile çözümlenmiştir. Verilerin analizinde parametrik ya da parametrik olmayan analiz tekniklerinin hangisinin seçileceğini belirlemek için önce ölçeklerin çarpıklık basıklık değerlerine bakılmış, veri için değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin (+1.5,-1.5) aralığında olduğu ve dolayısıyla normal dağılım özelliği gösterdiği tespit edilmiştir. Literatürdeki bu bilgilerden yola çıkarak tüm alt ölçekler için verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu temelde değişkenler arası birlikte değişim ilişkileri Pearson Çarpım Momentler Korelasyon analizi, gruplar arası karşılaştırmalarda ikili gruplar için ikili gruplar Bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla gruplar için ANOVA testi ile anlamlılık aranmıştır. Bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için tamamlayıcı post-hoc analiz yöntemlerine geçilmiştir. Hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına belirlemek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, grup varyanslarının homojen olduğu ($p>.05$) durumlarda LSD, homojen olmadığı durumlarda ise Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Yordayıcı ilişkiler ise Regresyon analizi ile çözümlenmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde evli çiftlerin algıladıkları duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkiye bakılmış, veri toplama araçlarıyla toplanan veriler yapılan analizler sonucunda bulunan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Betimsel İstatistikler

Evli çiftlerin duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi ortaya koyulması amacıyla yapılan çalışmada, araştırmanın örneklemini oluşturan Türkiye genelinde evli olan 1702 kişiden elde edilen veriler temelinde belirlenen betimleyici istatistikler izleyen kısımda verilmiştir.

Evli çiftlerin sosyo-demografik tutumlarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir, evlilik yılı, çocuk sayısı, kardeş sayısı, aile türü, aileden sevgi görme, çocukluğunda büyüdüğü yer, ebeveyn ilişkisi ve alınan eğitimler dağılımı ve önemli merkezi eğilim ve dağılım ölçütleri aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4

Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Aylık Gelir Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler Demografik Bilgiler		Frekans N	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	1515	89,0
	Erkek	187	11,0
Yaş	18-25 yaş	51	3,0
	26-30 yaş	305	17,9
	31-40 yaş	879	51,6
	41-50 yaş	377	22,2
	51 ve üzeri	90	5,3
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	73	4,3
	Lise	179	10,5
	Ön lisans	185	10,9
	Lisans	1019	59,9
	Yüksek lisans	246	14,5

Aylık Gelir	3.000 TL altı	137	8,0
	3.001-5.000 TL	371	21,8
	5.001-7.000 TL	389	22,9
	7.001-10.000 TL	442	26,0
	10.000 TL üzeri	363	21,3

Tablo 4 İncelendiği zaman araştırmaya katılan 1515'i (%89,0) kadın, 187'si (%11,0) ise erkektir. Yaş değişkenine bakıldığında katılımcıların 51'i (%3,0) 18-25 yaş, 305'i (%17,9) 26-30 yaş, 879'u (%51,6) 31-40 yaş, 377'si (%22,2) 41-50 yaş ve 90'ı (%5,3) ise 51 ve üzeri yaş aralığındadır. Eğitim düzeyi değişkenlerine bakıldığı zaman araştırmaya katılan katılımcıların 73'ü (%4,6) ilköğretim, 179'u (%10,5) lise mezunu, 185'i (%10,9) ön lisans mezunu, 1019'u (%59,9) lisans mezunu, 246'sı (%14,5) yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Aylık gelir değişkenine bakıldığında katılımcıların 137'si (%8,0) 3.000 tl Altı, 371'i (%21,8) 3.000-5.000 tl, 389'ı (%22,9) 5.000-7.000 tl, 442'si (%26,0) 7.000-10.000 tl, 363'ü (%26,0) 10.000 tl üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 5
Evlilik Yılı, Çocuk Sayısı, Kardeş Sayısı Değişkenleri için Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler		Frekans	Yüzde
Demografik Bilgiler		N	%
Evlilik Yılı	0-3 yıl	289	17,0
	4-6 yıl	250	14,7
	7-9 yıl	237	13,9
	10-12 yıl	261	15,3
	12-15 yıl	215	12,6
	16-20 yıl	217	12,7
	21 yıl ve üzere	233	13,7
Çocuk Sayısı	0 çocuk	275	16,2
	1 çocuk	515	30,3
	2 çocuk	703	41,3
	3 çocuk	178	10,5
	4 çocuk	31	1,8
Kardeş Sayısı	1 kardeş	61	3,6
	2 kardeş	435	25,6
	3 kardeş	521	30,6
	4 kardeş	327	19,2
	5 ve üzere	358	21,0

Tablo 5 İncelendiği zaman araştırmaya katılan katılımcıların; Evlilik yılı değişkenine bakıldığında katılımcıların 289'u (%17,0) 0-3 yıl, 250'si (%14,7) 4-6 yıl, 237'i (%13,9)

7-9 yıl, 261'i (%15,3) 10-12 yıl, 215'i (%12,6) 12-15 yıl, 217'si (%12,7) 16-20 yıl, 233'ü (%13,7) ise 21 yıl ve üzeri olarak işaretlemişlerdir. Çocuk sayısı değişkenine bakıldığında katılımcıların 275'i (%16,2) 0 çocuk, 515'i (%30,3) 1 çocuk, 703'ü (%41,3) 2 çocuk, 178'i (%10,5) 3 çocuk, 31'i (%1,8) ise 4 çocuk cevabı verdiği görülmektedir. Kardeş sayısı değişkenine bakıldığında katılımcıların 61'i (%3,6) 1 kardeş, 435'i (%25,6) 2 kardeş, 521'i (%30,6) 3 kardeş, 327'si (%19,2) 4 kardeş, 358'i (%21,0) ise 5 ve üzeri kardeş cevabı verdiği görülmektedir.

Tablo 6
Aile Türü, Aileden Sevgi Görme, Çocukluğunda Büyüdüğü
Yer, Ebeveyn İlişkisi, Alınan Eğitimler Değişkenleri için
Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler Demografik Bilgiler		Frekans N	Yüzde %
Aile Türü	Çekirdek	1556	91,4
	Geleneksel	146	8,6
Aileden Sevgi Görme	Evet	1139	66,9
	Hayır	563	33,1
Çocukluğunda Büyüdüğü Yer	Köy	252	14,8
	İlçe	428	25,2
	İl	1022	60,0
Ebeveyn İlişkisi	Çok kötü	145	8,5
	Kötü	219	12,9
	Orta	618	36,3
	İyi	493	29,0
	Çok iyi	227	13,3
Alınan Eğitimler	Aldı	837	49,2
	Almadı	332	19,5
	Kitap okudu	533	31,3

Tablo 6 İncelendiği Aile türü değişkenine bakıldığında katılımcıların 1556'sı (%91,4) çekirdek ailede, 146'sı (%8,6) geleneksel ailede büyüdüğü cevabını vermişlerdir. Aileden sevgi görme değişkenine bakıldığında katılımcıların 1139'u (%66,9) evet, 563'ü (%33,1) hayır cevabı verdiği görülmektedir. Çocukluğunda büyüdüğü yer değişkenine bakıldığında katılımcıların, 252'si (%14,8) köy, 428'i (%25,2) ilçe, 1022'si (%60,0) il cevabını verdiği görülmektedir. Ebeveyn ilişkisi değişkenlerine bakıldığı zaman araştırmaya katılan katılımcıların 145'ü (%8,5) çok kötü, 219'sı (%12,9) kötü, 618'i (%36,3) orta, 493'ü (%29,0) iyi, 227'si (%13,3) ise çok iyi seçeneğini cevap olarak vermişlerdir. Alınan eğitimler değişkenine bakıldığında katılımcıların, 837'si (%49,2) aldı, 332'si (%19,5) almadı, 533'ü (%31,3) ise sadece kitap okudum cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 7**Duygusal Zeka Ölçeği Puanları için Betimleyici İstatistik Değerleri**

Boyutlar	n	Min	Maks.	$\bar{x}$	ss	Çarpık.	Basık.
İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi	1702	2,05	4,95	4,02	,35371	-,150	,644
Duyguların Değerlendirilmesi	1702	1,62	5,00	3,82	,52644	-,510	,475
Duyguların Kullanımı	1702	1,00	4,86	3,50	,57627	-,644	,589
Toplam Puan	1702	2,17	4,85	3,87	,32011	-,101	,532

Tabloda 7 incelediğinde yer aldığı üzere Duygusal Zeka (DZ) ve alt boyutları çarpıklık ve basıklık değerlerine baktığımızda ölçekten alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,5 ve -1,5 aralığında olduğu ve normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan evli kişilerin duygusal zeka ölçeğine verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmalarına bakıldığında katılımcıların ölçeğin “İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi” boyutunda “Katılıyorum (Ort.: 4,02)”; “Duyguların Değerlendirilmesi” boyutunda “Katılıyorum (Ort.: 3,82)”; “Duyguların Kullanımı” boyutunda “Katılıyorum (Ort.: 3,50)”; ve “Duygusal Zeka Genel” boyutunda “Katılıyorum (Ort.: 3,87)” düzeyinde yanıtladıkları görülmüştür.

Tablo 8**Boşanma Göstergeleri Ölçeği Puanları İçin Betimleyici İstatistik Değerleri**

Boyutlar	n	Min	Maks.	$\bar{x}$	ss	Çarpık.	Basık.
Ortak Anlam ve Affetme	1702	,00	3,95	1,29	,87558	,849	,016
Sevgi Haritası	1702	,00	4,00	,66	,63495	1,346	1,353
Negatif Çatışma Davranışları	1702	,00	4,00	1,37	,80175	,486	-,285
Duvar Örne	1702	,00	4,00	1,38	,86748	,475	-,352
Savunma	1702	,00	4,00	2,11	,68594	,162	,280
Toplam Puan	1702	,04	3,46	1,31	,57811	,604	-,006

Tablo 8 incelediğinde yer aldığı üzere Boşanma Ölçeği (ÖDÖ) çarpıklık ve basıklık değerlerine baktığımızda ölçekten alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin 1,5 ve -1,5 aralığında olduğu ve normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu temelde yapılan analizlerde parametrik teknikler tercih edilmiştir. Araştırmaya katılan evli olan boşanma göstergeleri ölçeğine verdikleri cevapların ortalamalarına ve standart sapmalarına bakıldığında katılımcıların ölçeğin “Boşanma Göstergeleri” “Nadiren (Ort.: 1,31)” düzeyinde cevap verdikleri belirlenmiştir.

Tablo 9

Romantik İlişki Doyumu Ölçeği Puanları için Betimleyici İstatistik Değerleri

Boyutlar	n	Min	Maks.	$\bar{x}$	ss	Çarpık.	Basık.
Romantik İlişki Doyumu	1702	1,00	7,00	5,23	1,44672	-,885	-,026

Tabloda 9 incelediğinde yer aldığı üzere Romantik İlişki Doyumu Ölçeği (RİDÖ) çarpıklık ve basıklık değerlerine baktığımızda ölçekten alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerlerinin 1,5 ve -1,5 aralığında olduğu ve normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin “Romantik İlişki Doyumu” ölçeğine verdikleri yanıtların ortalamalarına ve standart sapmalarına bakıldığında katılımcıların “Romantik İlişki Doyumu” boyutunda “(Ort.: 5,23)” düzeyinde cevap verdikleri belirlenmiştir.

3.2. Korelasyon Çözümlemesi Bulguları

Ele alınan sosyo-demografik değişkenlerle (Evlilik Yılı, Çocuk Sayısı, Kardeş Sayısı, Ebeveyn İlişkisi, Aile Geliri, Eğitim Durumu, Yaş) bağımlı değişkenler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Biçiminde sorulan araştırma sorusunun yanıtını bulmak için uygulanan korelasyon analizinde elde edilen Pearson Korelasyon Katsayısı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10
Sosyo-Demografik Değişkenlerle Bağımlı Değişkenler Arasında İlişkiler

Değişkenler	Duygusal Zeka	Boşanma Göstergeleri	Romantik İlişki Doyumu
Evlilik Yılı	,045	,078**	-,112**
Çocuk Sayısı	,010	,107**	-,120**
Kardeş Sayısı	-,088**	,108**	-,102**
Ebeveyn İlişkisi	,080**	-,175**	,166**
Aile Geliri	,109**	-,086**	,093**
Eğitim Durumu	,153**	-,085**	,061*
Yaş	,070**	,050*	-,084**

(* $p < 0.05$)

Tablo 10 incelediğinde evlilik yılı değişkenine göre duygusal zeka ile anlamlı bir ilişki yokken ($p > .05$), boşanma göstergeleri ile arasında düşük düzeyli, pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = .078$). Romantik ilişki doyumu arasında ise düşük düzeyli, olumsuz ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.112$). Bu bulgulara göre katılımcıların evlilik yılı arttıkça boşanma göstergeleri artmakta, romantik ilişki doyumu düşmektedir.

Çocuk sayısı değişkenine göre duygusal zeka ile anlamlı bir ilişki yokken ($p > .05$), boşanma göstergeleri ile arasında düşük düzeyli, olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .107$). Romantik ilişki doyumu arasında ise düşük düzeyli, olumsuz ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.120$). Bu bulgulara göre katılımcıların çocuk sayısı arttıkça boşanma göstergeleri düzeyi artmakta, romantik ilişki doyumu düşmektedir.

Kardeş sayısı değişkenine göre duygusal zeka ve romantik ilişki doyumu ile olumsuz ve anlamlı bir ilişki vardır. (Sırasıyla $r = -.088$ ve $r = -.102$). Boşanma göstergeleri ile arasında

düşük düzeyli, olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.108$). Bu bulgulara göre katılımcıların kardeş sayısı arttıkça duygusal zeka düzeyi ve romantik ilişki doyumu azalmakta, boşanma göstergeleri düzeyi artmaktadır.

Ebeveyn ilişkisi değişkenine göre duygusal zeka ve romantik ilişki doyumu ile olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır. (Sırasıyla $r=.080$ ve $r=.166$). Boşanma göstergeleri ile arasında düşük düzeyli, olumsuz ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.175$). Bu bulgulara göre katılımcıların ebeveyn ilişki düzeyi arttıkça duygusal zeka düzeyi ve romantik ilişki doyumu artmakta, boşanma göstergeleri düzeyi azalmaktadır.

Aile geliri değişkenine göre duygusal zeka ve romantik ilişki doyumu ile olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır. (Sırasıyla $r=.109$ ve $r=.093$). Boşanma göstergeleri ile arasında düşük düzeyli, olumsuz ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.086$). Bu bulgulara göre katılımcıların aile gelir düzeyi arttıkça duygusal zeka düzeyi ve romantik ilişki doyumu artmakta, boşanma göstergeleri düzeyi azalmaktadır.

Eğitim düzeyi değişkenine göre duygusal zeka ve romantik ilişki doyumu ile olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır. (Sırasıyla $r=.153$ ve $r=.061$). Boşanma göstergeleri ile arasında düşük düzeyli, olumsuz ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.085$). Bu bulgulara göre katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça duygusal zeka düzeyi ve romantik ilişki doyumu artmakta, boşanma göstergeleri düzeyi azalmaktadır.

Yaş değişkenine göre duygusal zeka ve boşanma göstergeleri ile olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır. (Sırasıyla $r=.070$ ve $r=.050$). Romantik ilişki doyumu ile arasında düşük düzeyli, olumsuz ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.084$). Bu bulgulara göre katılımcıların yaşı arttıkça duygusal zeka düzeyi ve boşanma göstergeleri artmakta, romantik ilişki doyumu azalmaktadır.

Türkiye genelinde araştırmaya katılan evli kişilerin romantik ilişki doyumu, duygusal zeka ve alt boyutları, boşanma göstergeleri ve alt boyutları düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Araştırma sorusu korelasyon analizi ile yanıtlanmış elde edilen sonuçlar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Bağımlı Değişkenler ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Duygusal Zekâ Genel	DZ İyimserlik/ Ruh Halinin Düzenlenmesi	DZ Duyguların Değerlendirilmesi	DZ Duyguların Kullanımı	Boşanma Göstergeleri Genel	BG Ortak Anlam Affetme	BG Sevgi Haritası	BG Negatif Çatışma Davranışları	BG Duvar Örne	BG Savunma	Romantik İlişki Doyumu
Duygusal Zekâ Genel	1	,834**	,809**	,346**	-,323**	-,278**	-,361**	-,230**	-,122**	-,053*	,190**
DZ İyimserlik/ Ruh Halinin Düzenlenmesi		1	,491**	,038	-,244**	-,234**	-,351**	-,152**	-,008	,017	,150**
DZ Duyguların Değerlendirilmesi			1	,032	-,369**	-,292**	-,326**	-,325**	-,182**	-,105**	,226**
DZ Duyguların Kullanımı				1	,025	,023	,026	,082**	-,074**	-,025	-,041
Boşanma Göstergeleri Genel					1	,923**	,663**	,740**	,365**	,503**	-,846**
BG Ortak Anlam Affetme						1	,573**	,544**	,252**	,324**	-,871**
BG Sevgi Haritası							1	,330**	,149**	,130**	-,496**
BG Negatif Çatışma Davranışları								1	,071**	,474**	-,561**
BG Duvar Örne									1	,041	-,252**
BG Savunma										1	-,365**
Romantik İlişki Doyumu											1**

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 11 incelendiğinde pearson korelasyon analizine göre; duygusal zeka düzeyi ile boşanma göstergeleri düzeyleri arasında orta düzeyde, olumsuz yönde ve anlamlı ilişki varken($r = -.323$), romantik ilişki doyumu ile zayıf düzeyde, olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki vardır ($r = .190$). Boşanma göstergeleri düzeyleri ile romantik ilişki doyumu arasında

çok güçlü düzeyde, olumsuz yönde ve anlamlı bir ilişki vardır ($r=.190$). Bu bulgu katılımcıların duygusal zeka düzeyi artarken boşanma gösterge düzeylerinin azaldığı ve romantik ilişki doyumunun arttığı anlamına gelirken, boşanma göstergeleri düzeyi artarken romantik ilişki doyumunun azaldığı anlamına gelmektedir.

Duygusal zeka düzeyi ile boşanma göstergelerinin alt boyutları ‘‘Ortak anlam affetme’’, ‘‘Sevgi haritası’’, ‘‘Negatif çatışma davranışları’’, ‘‘ Duvar örme’’ ve ‘‘Savunma’’ arasında zayıf ve orta düzeyde, olumsuz yönde ve anlamlı ilişki vardır (Sırasıyla $r=-.278$, $r=-.361$, $r=-.230$, $r=-.122$, $r=-.053$). Bu bulgu katılımcıların duygusal zeka düzeyi artarken boşanma göstergelerinin tüm alt boyutları düzeylerinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Boşanma göstergesi düzeyi ile duygusal zeka alt boyutları ‘‘İyimserlik/ Ruh halinin düzenlenmesi’’ ve ‘‘Duyguların değerlendirilmesi’’ arasında zayıf ve orta düzeyde, olumsuz yönde ve anlamlı ilişki vardır (Sırasıyla $r=-.244$, $r=-.369$). Bu bulgu katılımcıların boşanma göstergesi düzeyi artarken duygusal zeka iyimserlik/ ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi alt boyutları düzeylerinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Romantik ilişki doyumu ile boşanma göstergelerinin alt boyutları ‘‘Ortak anlam affetme’’, ‘‘Sevgi haritası’’, ‘‘Negatif çatışma davranışları’’, ‘‘ Duvar örme’’ ve ‘‘Savunma’’ arasında zayıf ve orta düzeyde, olumsuz yönde ve anlamlı ilişki vardır (Sırasıyla $r=-.871$, $r=-.496$, $r=-.561$, $r=-.252$, $r=-.365$). Bu bulgu katılımcıların romantik ilişki doyumu artarken boşanma göstergelerinin tüm alt boyutları düzeylerinin azaldığı anlamına gelmektedir.

Romantik ilişki doyumu ile duygusal zeka alt boyutları ‘‘İyimserlik/ Ruh halinin düzenlenmesi’’, ‘‘Duyguların değerlendirilmesi’’ arasında zayıf düzeyde, olumlu yönde ve anlamlı ilişki vardır (Sırasıyla $r=.150$, $r=.226$). Bu bulgu katılımcıların romantik ilişki doyumu artarken duygusal zeka iyimserlik/ ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi alt boyutları düzeylerinin arttığı anlamına gelmektedir.

Literatürde farklı derecelendirmeler olmakla beraber, genel olarak (.00-.30) zayıf, (.31-.49) orta, (.50-.69) güçlü, (.70-.100) çok güçlü ilişki olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Tavşancıl, 2006).

3.3. Gruplar Arası Karşılaştırmalar

Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu puan ortalamalarının demografik değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ikili gruplarda bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. Üç ve daha fazla gruplarda anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış, bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene's testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, grup varyansların homojen olduğu ($p > .05$) durumlarda LSD, homojen olmadığı durumlarda ise Tamhane çoklu karşılaştırma tekniği tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen tamamlayıcı analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Kadın katılımcılarla erkek katılımcılar arasında bağımlı değişken (duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için bağımsız gruplar t-testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12

Katılımcıların Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Duygusal Zeka	Kadın	1515	3,88	0,314	6,386	1702	,000
	Erkek	187	3,73	0,328			
Boşanma Göstergeleri	Kadın	1515	1,30	0,579	-1,060	1702	,289
	Erkek	187	1,35	0,562			
Romantik İlişki Doyumu	Kadın	1515	5,22	1,459	-1,125	1702	,261
	Erkek	187	5,35	1,335			

Tablo 12 İncelendiğinde katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu cinsiyet değişkenine göre, anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergelerine yönelik algıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir

($t[1702]=-1,060$; $p<.05$). Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t[1702]=-1,125$; $p<.05$). Katılımcıların duygusal zeka algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t[1702]=6,386$; $p<.05$). Kadın katılımcıların ($X=3.88$), erkek katılımcılara ($X=3,73$) göre duygusal zeka algıları daha yüksektir.

Çekirdek ailede yaşayan katılımcılarla geleneksel ailede yaşayan katılımcılar arasında bağımlı değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için bağımsız gruplar t-testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 13’ de gösterilmiştir.

Tablo 13

Katılımcıların Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Yaşadığı Aile Türü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Duygusal Zeka	Çekirdek	1556	3,87	,314	,722	1702	,470
	Geleneksel	146	3,85	,376			
Boşanma Göstergeleri	Çekirdek	1556	1,31	,575	,545	1702	,586
	Geleneksel	146	1,28	,611			
Romantik İlişki Doyumu	Çekirdek	1556	5,23	1,454	-,732	1702	,465
	Geleneksel	146	5,32	1,364			

Tablo 13 İncelendiğinde katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu yaşadığı aile türü değişkenine göre, anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka algıları yaşadığı aile türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t[1702]=,722$; $p<.05$). Katılımcıların boşanma göstergelerine yönelik algıları yaşadığı aile türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t[1702]=,545$; $p<.05$). Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları da yaşadığı aile türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t[1702]=-,732$; $p<.05$).

Katılımcıların aile sevgisi değişkenine göre bağımlı değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) düzeyleri bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için bağımsız gruplar t-testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 14’ de gösterilmiştir.

Tablo 14

Katılımcıların Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Aile Sevgisi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Duygusal Zeka	Evet	1139	3,89	,321	3,898	1702	,000
	Hayır	563	3,82	,312			
Boşanma Göstergeleri	Evet	1139	1,22	,548	-8,750	1702	,000
	Hayır	563	1,48	,597			
Romantik İlişki Doyumu	Evet	1139	5,44	1,360	8,008	1702	,000
	Hayır	563	4,83	1,529			

Tablo 14 İncelendiğinde katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu aile sevgisi değişkenine göre, anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka algıları aile sevgisi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($t[1702]=3,898$; $p<.05$). Evet diyen katılımcıların ($X=3.89$), hayır diyen katılımcılara ($X=3,82$) göre duygusal zeka algıları daha yüksektir. Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları aile sevgisi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t[1702]=-8,750$; $p<.05$). Evet diyen katılımcıların ($X=1,22$), hayır diyen katılımcılara ($X=1,48$) göre boşanma göstergeleri algıları daha yüksektir. Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları aile sevgisi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t[1702]=-8,750$; $p<.05$). Evet diyen katılımcıların ($X=5,44$), hayır diyen katılımcılara ($X=4,83$) göre romantik ilişki doyumu algıları daha yüksektir.

Yaş temelinde oluşturulan gruplar (18-25 yaşlar, 26-30 yaşlar, 31-40 yaşlar 41 ve üzeri yaşlar) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 15’ de gösterilmiştir.

Tablo 15

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Yaş Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
18-25 Yaş (1)	51	3,80	,367	G. arası	1,352	4	,338			
26-30 Yaş (2)	305	3,82	,354	G. içi	172,947	1697	,102			
31-40 Yaş (3)	879	3,88	,308	Toplam	174,299	1701		3,316	,010	4>2
41-50 Yaş (4)	377	3,89	,298							
51 ve üzeri (5)	90	3,87	,348							
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
18-25 Yaş (1)	51	1,22	,553	G. arası	2,101	4	,525			
26-30 Yaş (2)	305	1,25	,552	G. içi	566,385	1697	,334			
31-40 Yaş (3)	879	1,31	,587	Toplam	568,485	1701		1,573	,179	
41-50 Yaş (4)	377	1,35	,577							
51 ve üzeri (5)	90	1,30	,579							
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
18-25 Yaş (1)	51	5,58	1,332	G. arası	33,933	4	8,483			
26-30 Yaş (2)	305	5,47	1,366	G. içi	3526,272	1697	2,078			
31-40 Yaş (3)	879	5,21	1,441	Toplam	3560,205	1701		4,083	,003	1>4 2>3,4
41-50 Yaş (4)	377	5,07	1,507							
51 ve üzeri (5)	90	5,19	1,470							
Toplam	1702	5,23	1,446							

Tablo 15 incelediğinde görüldüğü üzere her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının yaş değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. (F=1,573; p>.05).

Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri arasında yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. (F=.3316; p>.05). Duygusal zeka düzeyleri ile yaş arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka algıları “41-50 yaş” olanların (X=3,89), “26-30 yaş” olanlara (X=3,82) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre orta yaş ve

üzerinde olanların daha genç olanlara göre duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=4,083$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların yaş değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları “18-25 yaş” olanların ($X=5,58$), “41-50 yaş” olanlara ($X=5,07$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. “26-30 yaş” olanların ($X=5,47$), “31-40 yaş” olanlara ($X=5,21$) ve “41-50 yaş” olanlara ($X=5,07$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yaşı genç olanların yaşı orta yaş ve üzerinde olanlara göre romantik ilişki doyumu daha yüksek olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu temelinde oluşturulan gruplar (ilköğretim, lise, ön lisans, lisans ve yüksek lisans) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 16’ da gösterilmiştir.

Tablo 16

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
İlköğretim (1)	73	3,71	,314	G. arası	4,202	4	1,050	10,479	,000	5>3,2,1 4>3,2,1 3>1
Lise (2)	179	3,79	,347	G. içi	170,097	1697	,100			
Ön lisans (3)	185	3,82	,307	Toplam	174,299	1701				
Lisans (4)	1019	3,89	,312							
Lisans Üstü (5)	246	3,92	,317							
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
İlköğretim (1)	73	1,44	,675	G. arası	8,792	4	2,198	6,664	,000	1>5 2>5 3>5 4>5
Lise (2)	179	1,32	,548	G. içi	559,694	1697	,330			
Ön lisans (3)	185	1,35	,621	Toplam	568,485	1701				
Lisans (4)	1019	1,33	,578							
Lisans Üstü (5)	246	1,14	,500							
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
İlköğretim (1)	73	5,10	1,424	G. arası	48,105	4	12,026	5,811	,000	5>4,3,2,1
Lise (2)	179	5,24	1,448	G. içi	3512,100	1697	2,070			
Ön lisans (3)	185	5,11	1,481	Toplam	3560,205	1701				
Lisans (4)	1019	5,17	1,477							
Lisans Üstü (5)	246	5,64	1,222							
Toplam	1702	5,23	,446							

Tablo 16 incelediğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların duygusal zeka düzeyleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=10,479$; $p>.05$). Duygusal zeka düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri ‘‘Yüksek lisans’’ olanların ($X=3,92$), ‘‘Ön lisans’’ olanlara ($X=3,82$), ‘‘Lise’’ olanlara ($X=3,79$) ve ‘‘İlköğretim’’ olanlara ($X=3,71$), göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Duygusal zeka düzeyleri ‘‘Lisans’’ olanların ($X=3,89$), ‘‘Ön lisans’’ olanlara ($X=3,82$), ‘‘Lise’’ olanlara ($X=3,79$) ve ‘‘İlköğretim’’ olanlara ($X=3,71$), göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca ‘‘Ön lisans’’ olanların ($X=3,82$) ‘‘İlköğretim’’ olanlara ($X=3,71$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre eğitim durumu arttıkça duygusal zeka düzeyi artmaktadır.

Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=5,811$; $p>.05$). Boşanma göstergeleri ile katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergeleri algıları ‘‘Yüksek lisans’’ olanların ($X=1,14$), ‘‘Lisans’’ olanlara ($X=1,33$), ‘‘Ön lisans’’ Olanlara ($X=1,35$), ‘‘Lise’’ olanlara ($X=1,32$) ve ‘‘İlköğretim’’ olanlara ($X=1,44$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yüksek lisans mezunu olanların diğer eğitim düzeylerine göre boşanma göstergeleri daha düşük görülmektedir. İlköğretim mezunu olanların boşanma göstergeleri diğer eğitim düzeylerine göre daha yüksek görülmektedir.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=6,664$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları ‘‘Yüksek lisans’’ olanların ($X=5,64$), ‘‘Lisans’’ olanlara ($X=5,17$), ‘‘Ön lisans’’ Olanlara ($X=5,11$), ‘‘Lise’’ olanlara ($X=5,24$) ve ‘‘İlköğretim’’ olanlara ($X=5,10$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yüksek lisans mezunu olanların diğer eğitim düzeylerinden romantik ilişki doyumu daha yüksek görülmektedir.

Çocukluğunda büyüdüğü yer temelinde oluşturulan gruplar (İl, ilçe, köy) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Çocukluğunda Büyüdüğü Yere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Köy (1)	252	3,86	,313	G. arası	,074	2	,037	,361	,697	
İlçe (2)	428	3,88	,302	G. içi	174,225	1699	,103			
İl (3)	1022	3,86	,328	Toplam	174,299	1701				
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Köy (1)	252	1,35	,605	G. arası	,540	2	,270	,808	,446	
İlçe (2)	428	1,30	,574	G. içi	567,945	1699	,334			
İl (3)	1022	1,30	,573	Toplam	568,485	1701				
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Köy (1)	252	5,14	1,466	G. arası	2,980	2	1,490	,712	,491	
İlçe (2)	428	5,27	1,442	G. içi	3557,225	1699	2,094			
İl (3)	1022	5,24	1,444	Toplam	3560,205	1701				
Toplam	1702	5,23	1,446							

Tablo 17 incelendiğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının çocukluğunda büyüdüğü yer değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, duygusal zeka düzeyleri arasında çocukluğunda büyüdüğü yere göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($F=,361$; $p>.05$). Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında çocukluğunda büyüdüğü yere göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($F=,808$; $p>.05$). Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında çocukluğunda büyüdüğü yere göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($F=,712$; $p>.05$).

Alınan eğitimler temelinde oluşturulan gruplar (Aldı, kitap okudu, almadı) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 18’de gösterilmiştir.

Tablo 18

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Alınan Eğitimlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	P	Anlamlılık
Eğitim Aldı (1)	837	3,91	,315	G. arası	7,193	2	3,596	36,565	,000	1>2 3>2
Eğitim Almadı (2)	332	3,74	,333	G. içi	167,106	1699	,098			
Kitap Okudu (3)	533	3,89	,297	Toplam	174,299	1701				
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Eğitim Aldı (1)	837	1,25	,553	G. arası	10,102	2	5,051	15,369	,000	2>1,3
Eğitim Almadı (2)	332	1,46	,610	G. içi	558,383	1699	,329			
Kitap Okudu (3)	533	1,30	,579	Toplam	568,485	1701				
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Eğitim Aldı (1)	837	5,33	1,424	G. arası	24,046	2	12,023	5,777	,003	1>2 3>2
Eğitim Almadı (2)	332	5,02	1,467	G. içi	3536,158	1699	2,081			
Kitap Okudu (3)	533	5,22	1,455	Toplam	3560,205	1701				
Toplam	1702	5,23	1,446							

Tablo 18 incelediğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının alınan eğitimler değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların duygusal zeka düzeyleri arasında alınan eğitimlere göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=36,565$; $p>.05$). Duygusal zeka düzeyleri ile eğitim düzeyleri arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri ‘‘Eğitim Almadım’’ diyenlerin ($X=3,74$), ‘‘Eğitim Aldım’’ diyenlere ($X=3,91$) ve ‘‘Kitap okudum’’ diyenlere ($X=3,89$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre kişisel gelişim eğitimi alanlar ve kişisel gelişim kitabı okuyanların, hiç eğitim almadım diyenlere göre duygusal zeka düzeylerin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=15,369$; $p>.05$). Boşanma göstergeleri ile katılımcıların alınan eğitimlere göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergeleri algıları “Eğitim Almadım” diyenlerin ($X=1,46$), “Eğitim Aldım” diyenlere ($X=1,25$) ve “Kitap okudum” diyenlere ($X=1,30$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, hiç eğitim almadım diyenlerin kişisel gelişim eğitimi alanlar ve kişisel gelişim kitabı okudum diyenlere göre boşanma göstergeleri daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=5,777$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların aldığı eğitim değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları “Eğitim Almadım” diyenlerin ($X=5,02$), “Eğitim Aldım” diyenlere ($X=5,33$) ve “Kitap okudum” diyenlere ($X=5,22$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre kişisel gelişim eğitimi alanlar ve kişisel gelişim kitabı okuyanların, hiç eğitim almadım diyenlere göre romantik ilişki doyumu düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların evlilik yılı temelinde oluşturulan gruplar (0-3 yıl, 4-6 yıl, 7-9 yıl, 10-12 yıl, 13-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl üzeri yıllar) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 19’de gösterilmiştir.

Tablo 19

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Evlilik Yılına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
0-3 yıl (1)	289	3,85	,335	G. arası	1,270	6	,212	2,074	,053	
4-6 yıl (2)	250	3,87	,343	G. içi	173,028	1695	,102			
7-9 yıl (3)	237	3,81	,332	Toplam	174,299	1701				
10-12 yıl (4)	261	3,87	,309							
13-15 yıl (5)	215	3,89	,297							
16-20 yıl (6)	217	3,91	,285							
21 yıl üzere (7)	233	3,87	,319							
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
0-3 yıl (1)	289	1,17	,506	G. arası	10,195	6	1,699	5,159	,000	3>1 4>1 6>1 7>1
4-6 yıl (2)	250	1,27	,586	G. içi	558,290	1695	,329			
7-9 yıl (3)	237	1,34	,579	Toplam	568,485	1701				
10-12 yıl (4)	261	1,43	,615							
12-15 yıl (5)	215	1,30	,579							
16-20 yıl (6)	217	1,33	,578							
21 yıl üzere (7)	233	1,33	,576							
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
0-3 yıl (1)	289	5,68	1,208	G. arası	100,557	6	16,760	8,211	,000	1>2,3,4,5,6,7 2>4
4-6 yıl (2)	250	5,30	1,384	G. içi	3459,647	1695	2,041			
7-9 yıl (3)	237	5,20	1,365	Toplam	3560,205	1701				
10-12 yıl (4)	261	4,88	1,614							
12-15 yıl (5)	215	5,30	1,443							
16-20 yıl (6)	217	5,15	1,472							
21 yıl üzere (7)	233	5,06	1,509							
Toplam	1702	5,23	1,446							

Tablo 18 incelendiğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının evlilik yılı değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, duygusal zeka düzeyleri arasında evlilik yılına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($F=2,074$; $p>.05$).

Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında evlilik yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=5,159$; $p>.05$). Boşanma göstergeleri ile katılımcıların evlilik yılı değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergeleri algıları “0-3 yıl” evli olanların ($X=1,17$), “7-9 yıl” evli olanlara ($X=1,34$), “10-12 yıl” evli olanlara ($X=1,43$) “16-20 yıl” evli olanlara ($X=1,33$) ve “21 yıl üzeri” evli olanlara ($X=1,33$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yeni evli çiftlerin diğer çiftlere göre boşanma göstergeleri daha düşük bulunmuştur. Ayrıca 10-12 yıl arasında evli olanların en yüksek boşanma göstergeleri sonucu bulunmuştur.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında evlilik yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=5,211$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların evlilik yılı değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları “0-3 yıl” evli olanların ($X=5,68$), “4-6 yıl” evli olanlara ($X=5,30$), “7-9 yıl” evli olanlara ($X=5,20$), “10-12 yıl” evli olanlara ($X=4,88$), “13-16 yıl” evli olanlara ($X=5,30$) “16-20 yıl” evli olanlara ($X=5,15$) ve “21 yıl üzeri” evli olanlara ($X=5,06$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların romantik ilişki doyumu düzeyleri “4-6 yıl” evli olanların ($X=5,30$) “10-12 yıl” evli olanlara ($X=4,88$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yeni evli çiftlerin diğer çiftlere göre romantik ilişki doyumu daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca 10-12 yıl arasında evli olanların en düşük romantik ilişki doyumu sonucu bulunmuştur.

.

Aylık gelir temelinde oluşturulan gruplar (3.000 TL altı, 3.000-5.000 TL, 5.000-7.000 TL, 7.000-10.000 TL, 10.000 TL üzeri) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 20’ da gösterilmiştir.

Tablo 20

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Aylık Gelir Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
3.000 TL altı (1)	137	3,78	,354	G. arası	2,881	4	,720	7,130	,000	3>2,1 4>2,1 5>2,1
3.000-5.000 tl (2)	371	3,81	,337	G. içi	171,418	1697	,101			
5.000-7.000 tl (3)	389	3,89	,317	Toplam	174,299	1701				
7.000-10.000 tl (4)	442	3,89	,307							
10.000 tl üzeri (5)	363	3,90	,295							
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
3.000 TL altı (1)	137	1,42	,644	G. arası	5,311	4	1,328	4,001	,003	1>5 2>5
3.000-5.000 tl (2)	371	1,36	,607	G. içi	563,174	1697	,332			
5.000-7.000 tl (3)	389	1,28	,553	Toplam	568,485	1701				
7.000-10.000 tl (4)	442	1,31	,575							
10.000 tl üzeri (5)	363	1,23	,540							
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
3.000 TL altı (1)	137	4,83	1,600	G. arası	45,732	4	11,433	5,521	,000	3>1 5>2,1
3.000-5.000 tl (2)	371	5,15	1,490	G. içi	3514,472	1697	2,071			
5.000-7.000 tl (3)	389	5,30	1,367	Toplam	3560,205	1701				
7.000-10.000 tl (4)	442	5,19	1,510							
10.000 tl üzeri (5)	363	5,46	1,302							
Toplam	1702	5,23	,446							

Tablo 20 incelediğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının aylık gelir değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların duygusal zeka düzeyleri arasında aylık gelire göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. (F=7,130; p>.05). Duygusal zeka düzeyleri ile aylık gelir düzeyleri arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri “ 5.000-7.000 TL” olanların (X=3,89), “ 3.000-5.000 tl” olanlara (X=3,81) ve “ 3.000 TL altı” olanlara (X=3,78) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri “ 7.000-10.000 tl” olanların (X=3,89), “ 3.000-5.000 tl” olanlara (X=3,81) ve “ 3.000 TL altı” olanlara (X=3,78) göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri “ 10.000 tl üzeri” olanların ($X=3,90$), “ 3.000-5.000 tl” olanlara ($X=3,81$) ve “ 3.000 TL altı” olanlara ($X=3,78$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre gelir seviyesi yüksek olanların gelir seviyesi düşük olanlara göre duygusal zeka düzeyleri yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=4,001$; $p>.05$). Boşanma göstergeleri ile katılımcıların aylık gelir değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergeleri algıları “ 10.000 tl üzeri” olanların ($X=1,23$), “ 3.000-5.000 tl” olanlara ($X=1,36$) ve “ 3.000 TL altı” olanlara ($X=1,42$) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre gelir seviyesi en düşük olanların boşanma göstergeleri en yüksek, gelir seviyesi en yüksek olanların boşanma göstergeleri en düşük olduğu sonucu bulunmuştur.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında aylık gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=5,521$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların aylık gelir değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları “ 5.000-7.000 TL” olanların ($X=5,30$), “ 3.000 TL altı” olanlara ($X=4,83$), göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları “ 10.000 tl üzeri” olanların ($X=5,46$) “ 3.000-5.000 tl” olanlara ($X=5,15$) ve “ 3.000 TL altı” olanlara ($X=4,83$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre gelir seviyesi en düşük olanların romantik ilişki doyumu en düşük, gelir seviyesi en yüksek olanların romantik ilişki doyumu en yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Çocuk sayısı temelinde oluşturulan gruplar (0 çocuk, 1 çocuk, 2 çocuk, 3 çocuk, 4 çocuk,) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 21’ da gösterilmiştir.

Tablo 21

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Çocuk sayısı Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
O çocuk (1)	275	3,86	,320	G. arası	,085	4	,021	,206	,935	
1 çocuk (2)	515	3,86	,330	G. içi	174,214	1697	,103			
2 çocuk (3)	703	3,87	,312	Toplam	174,299	1701				
3 çocuk (4)	178	3,86	,318							
4 çocuk (5)	31	3,86	,331							
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
O çocuk (1)	275	1,14	,497	G. arası	10,113	4	2,528	7,684	,000	3>0 2>0 1>0
1 çocuk (2)	515	1,31	,592	G. içi	558,372	1697	,329			
2 çocuk (3)	703	1,35	,584	Toplam	568,485	1701				
3 çocuk (4)	178	1,39	,582							
4 çocuk (5)	31	1,23	,572							
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
O çocuk (1)	275	5,72	1,230	G. arası	78,423	4	78,423	9,556	,000	0>1,2,3
1 çocuk (2)	515	5,18	1,467	G. içi	3481,782	1697	3481,782			
2 çocuk (3)	703	5,14	1,460	Toplam	3560,205	1701	3560,205			
3 çocuk (4)	178	5,05	1,467							
4 çocuk (5)	31	5,10	1,629							
Toplam	1702	5,23	1,446							

Tablo 16 incelediğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların DZ düzeyleri arasında çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. (F=,206; p>.05).

Katılımcıların boşanma göstergeleri arasında çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. (F=7,684; p>.05). BG ile katılımcıların çocuk sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergeleri algıları ‘‘0 çocuğu’’ olanların (X=1,14) ‘‘1 çocuğu’’ olanlara (X=1,31), ‘‘ 2 çocuğu’’ olanlara (X=1,35,) ve ‘‘ 3 çocuğu’’ olanlara (X=1,39) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre hiç çocuğu olmayanların çocuğu olanlara göre boşanma göstergeleri sonucu daha düşük bulunmuştur.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında çocuk sayısı göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=9,556$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların çocuk sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları ‘‘0 çocuğu’’ olanların ($X=5,72$) ‘‘1 çocuğu’’ olanlara ($X=5,18$), ‘‘2 çocuğu’’ Olanlara ($X=5,14$) ve ‘‘3 çocuğu’’ olanlara ($X=5,05$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre hiç çocuğu olmayanların çocuğu olanlara göre romantik ilişki doyumu daha yüksek bulunmuştur.

Kardeş sayısı temelinde oluşturulan gruplar (1 kardeş, 2 kardeş, 3 kardeş, 4 kardeş, 5 kardeş) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 22’ da gösterilmiştir.

Tablo 22

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Kardeş Sayısı Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
0 Kardeş (1)	61	3,90	,368	G. arası	1,514	4	,378	3,717	,005	2>3,4,5
1 Kardeş (2)	435	3,91	,329	G. içi	172,785	1697	,102			
2 Kardeş (3)	521	3,86	,301	Toplam	174,299	1701				
3 Kardeş (4)	327	3,86	,328							
4 Kardeş (5)	358	3,82	,313							
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
0 Kardeş (1)	61	1,30	,463	G. arası	8,108	4	2,027	6,138	,000	5>2 4>2
1 Kardeş (2)	435	1,20	,542	G. içi	560,378	1697	,330			
2 Kardeş (3)	521	1,30	,563	Toplam	568,485	1701				
3 Kardeş (4)	327	1,37	,631							
4 Kardeş (5)	358	1,39	,591							
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
0 Kardeş (1)	61	5,24	1,227	G. arası	43,216	4	10,804	5,213	,000	2>4,5
1 Kardeş (2)	435	5,45	1,377	G. içi	3516,989	1697	2,072			
2 Kardeş (3)	521	5,27	1,381	Toplam	3560,205	1701				
3 Kardeş (4)	327	5,15	1,537							
4 Kardeş (5)	358	5,00	1,534							
Toplam	1702	5,23	1,446							

Tablo 16 incelediğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların duygusal zeka düzeyleri arasında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=3,717$; $p>.05$). Duygusal zeka düzeyleri ile kardeş sayısı arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri “1 kardeşi” olanların ($X=3,91$) “2 kardeşi” olanlara ($X=3,86$), “3 kardeşi” olanlara ($X=3,86$) ve “4 ve üzeri kardeşi” olanlara ($X=3,82$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre hiç kardeşi olmayan ve tek kardeşi olanların iki ve daha fazla kardeşi olanlardan duygusal zeka düzeyi daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=6,138$; $p>.05$). Boşanma göstergeleri ile katılımcıların kardeş sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergeleri algıları “1 kardeşi” olanların ($X=1,20$) “3 kardeşi” olanlara ($X=1,37$) ve “4 ve üzeri kardeşi” ($X=1,39$) olanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre tek kardeşi olanların diğerlerine göre boşanma göstergeleri düzeyleri daha düşük bulunmuştur.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında kardeş sayısı göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=5,213$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların kardeş sayısı değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları “1 kardeşi” olanların ($X=5,45$) “3 kardeşi” olanlara ($X=5,15$) ve “4 ve üzeri kardeşi” olanlara ($X=5,00$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre tek kardeşi olanların diğerlerine göre romantik ilişki doyumu daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyn ilişkisi temelinde oluşturulan gruplar (Çok kötü, Kötü, Orta, İyi, Çok iyi) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir fark var mıdır? Şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için ANOVA analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 23’ da gösterilmiştir.

Tablo 23

Duygusal Zeka, Boşanma Göstergeleri, Romantik İlişki Doyumu Düzeylerinin Ebeveyn İlişkisi Gruplarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Duygusal Zeka	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Çok kötü (1)	145	3,83	,309	G. arası	1,764	4	,441	4,337	,002	5>4,3,2,1
Kötü (2)	219	3,87	,308	G. içi	172,535	1697	,102			
Orta (3)	618	3,84	,313	Toplam	174,299	1701				
İyi (4)	493	3,87	,315							
Çok iyi (5)	227	3,94	,354							
Toplam	1702	3,87	,320							
Boşanma Göstergeleri	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Çok kötü (1)	145	1,44	,602	G. arası	20,278	4	5,069	15,692	,000	1>4,5 2>4,5 3>4,5
Kötü (2)	219	1,44	,589	G. içi	548,208	1697	,323			
Orta (3)	618	1,37	,574	Toplam	568,485	1701				
İyi (4)	493	1,19	,538							
Çok iyi (5)	227	1,16	,569							
Toplam	1702	1,31	,578							
Romantik İlişki Doyumu	N	X	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p	Anlamlılık
Çok kötü (1)	145	4,96	1,526	G. arası	114,784	4	28,696	14,134	,000	5>3,2,1 4>3,2,1
Kötü (2)	219	4,90	1,582	G. içi	3445,421	1697	2,030			
Orta (3)	618	5,08	1,431	Toplam	3560,205	1701				
İyi (4)	493	5,47	1,347							
Çok iyi (5)	227	5,64	1,340							
Toplam	1702	5,23	1,446							

Tablo 23 incelediğinde her üç değişken (Duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu) puan ortalamalarının ebeveyn ilişkisi değişkenine göre oluşturulan gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, katılımcıların duygusal zeka düzeyleri arasında ebeveyn ilişkisine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=4,337$; $p>.05$). Duygusal zeka düzeyleri ile ebeveyn ilişkisi arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri “Çok iyi” diyenlerin ($X=3,94$) “İyi” diyenlere ($X=3,87$), “Orta” diyenlere ($X=3,84$), “Kötü” diyenlere ($X=3,87$) ve “Çok kötü” diyenlere ($X=3,83$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre ebeveyn ilişkisine çok iyi diyenlerin diğer cevaplara göre duygusal zeka düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında ebeveyn ilişkisi göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=15,692$; $p>.05$). Boşanma göstergeleri ile katılımcıların ebeveyn ilişkisi değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonuçlarına göre katılımcıların boşanma göstergeleri algıları “Çok iyi” ($X=1,16$) ve “İyi” diyenlerin ($X=1,19$) “Orta” diyenlere ($X=1,37$), “Kötü” ($X=1,44$) diyenlere “Çok kötü” ($X=1,44$) diyenlere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre ebeveyn ilişkisine çok iyi ve iyi diyenlerin orta, kötü ve çok kötü diyenlere göre boşanma göstergeleri daha düşük bulunmuştur.

Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında ebeveyn ilişkisi göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($F=14,134$; $p>.05$). Romantik ilişki doyumu ile katılımcıların ebeveyn ilişkisi değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane testi sonuçlarına göre katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları “Çok iyi” ($X=5,64$) ve “İyi” diyenlerin ($X=5,47$) “Orta” diyenlere ($X=5,08$) ve “Kötü” diyenlere ($X=4,90$) ve “Çok kötü” diyenlere ($X=4,96$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre ebeveyn ilişkisine çok iyi ve iyi diyenlerin orta, kötü ve çok kötü diyenlere göre romantik ilişki doyumu daha yüksek bulunmuştur.

3.4. Regresyon Analizi Bulguları

Evli katılımcıların duygusal zeka düzeyinin boşanma göstergeleri düzeyi üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır? şeklinde belirlediğimiz araştırma sorusunun yanıtı için regresyon analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 24’ de gösterilmiştir.

Tablo 24

Katılımcıların Duygusal Zeka Düzeyinin Boşanma Göstergelerini Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit	3,567	,161		22,154	.001
Duygusal Zeka	-,583	,041	-,323	-14,061	.001
Bağımlı Değişken: Boşanma Göstergeleri					
$R = .323$, $R^2 = .104$, $F = 197,70$, $p = .001$					

Tablo 24 incelediğinde anlamlılık düzeyi (significance) $p <.05$ olduğu için kurulan regresyon modeli anlamlıdır. İlişkinin yordanmasına yönelik yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri boşanma göstergelerini pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Modelin açıklama gücü olarak ifade edilen R2 değeri: .104 olarak hesaplanmıştır (R= .323; R2 = .104; p<.05). Bu değer, boşanma göstergeleri değişkeninin (varyansın) %10,4'ünü modeldeki bağımsız değişken, yani duygusal zeka tarafından açıklandığını göstermektedir. Regresyon modeline dahil edilen bağımsız değişkenin Beta katsayısı=-.323'tür (p<.05). Buna göre duygusal zeka p<.05 olduğu için, boşanma göstergeleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu bulguya göre duygusal zeka boşanma göstergeleri düzeyini azaltmaktadır.

Evli katılımcıların duygusal zeka düzeyinin romantik ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır? şeklinde belirlediğimiz araştırma sorularının yanıtı için regresyon analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 25' de gösterilmiştir.

Tablo 25

Katılımcıların Duygusal Zeka Düzeyinin Romantik İlişki Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit	1,911	,418		4,572	.001
Duygusal Zeka	,860	,108	,190	7,988	.001
Bağımlı Değişken: Romantik İlişki Doyumu					
R = .190, R²= .036, F = 63.815, p = .001					

Tablo 25 incelediğinde anlamlılık düzeyi (significance) p <.05 olduğu için kurulan regresyon modeli anlamlıdır. İlişkinin yordanmasına yönelik yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların duygusal zeka düzeyleri romantik ilişki doyumunu pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Modelin açıklama gücü olarak ifade edilen R2 değeri: .036 olarak hesaplanmıştır (R= .190; R2 = .036; p<.05). Bu değer, boşanma göstergeleri değişkeninin (varyansın) %3,6'sını modeldeki bağımsız değişken, yani duygusal zeka tarafından açıklandığını göstermektedir. Regresyon modeline dahil edilen bağımsız değişkenin Beta katsayısı=.190'tür (p<.05). Buna göre duygusal zeka p<.05 olduğu için, romantik ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu bulguya göre duygusal zeka romantik ilişki doyumunu arttırmaktadır.

Evli katılımcıların boşanma göstergeleri düzeyinin romantik ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır? şeklinde belirlediğimiz araştırma sorularının yanıtı için regresyon analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 26'da gösterilmiştir.

Tablo 26

**Katılımcıların Boşanma Göstergeleri Romantik İlişki Doyumunu Yordama
Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları**

Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Sabit	8,015	,046		173,012	.001
Boşanma Göstergeleri	-2,118	,032	-,846	-66,491	.001
Bağımlı Değişken: Romantik İlişki Doyumu R = .846, R ² = .716, F = 4.289,061, p = .001					

Tablo 26 incelediğinde anlamlılık düzeyi (significance) $p < .05$ olduğu için kurulan regresyon modeli anlamlıdır. İlişkinin yordanmasına yönelik yapılan regresyon analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların boşanma göstergeleri düzeyleri romantik ilişki doyumunu pozitif yönde ve çok güçlü düzeyde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Modelin açıklama gücü olarak ifade edilen R² değeri: .716 olarak hesaplanmıştır (R= .846; R² = .716; $p < .05$). Bu değer, boşanma göstergeleri değişkeninin (varyansın) %71,6'sını modeldeki bağımsız değişken, yani boşanma göstergeleri tarafından açıklandığını göstermektedir. Regresyon modeline dahil edilen bağımsız değişkenin Beta katsayısı= -.846'tür ($p < .05$). Buna göre boşanma göstergeleri $p < .05$ olduğu için, romantik ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu bulguya göre boşanma göstergeleri romantik ilişki doyumunu azaltmaktadır.

Katılımcıların duygusal zeka alt boyutu düzeylerinin boşanma göstergeleri düzeyi üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır? şeklinde belirlediğimiz araştırma sorularının yanıtı için regresyon analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 27'de gösterilmiştir.

Tablo 27

**Katılımcıların Duygusal Zeka Alt Boyutları Düzeyinin Boşanma Göstergelerini
Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları**

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Boşanma Göstergeleri	Sabit		18,600	,000	94,149	,00	0,141
	İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi	-,085	-3,286	,001			
	Duyguların Değerlendirilmesi	-,328	-12,721	,000			
	Duyguların Kullanımı	,039	1,728	,084			

Tablo 27 incelediğinde “İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi”, “Duyguların Değerlendirilmesi”, “Duyguların Kullanımı” ile “Boşanma Göstergeleri” arasındaki neden sonuç ilişkisi anlamlı bulunmuştur ($F = 94,149$; $p = ,00$). “Boşanma Göstergeleri” düzeyinin belirleyicisi olarak İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi”, “Duyguların Değerlendirilmesi”, “Duyguların Kullanımı ile “Boşanma Göstergeleri” değişkenleri ile ilişkisinin zayıf düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($R^2 = 0,141$). Katılımcıların “İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi” ve “Duyguların Değerlendirilmesi” düzeyi “Boşanma Göstergeleri” düzeyini azaltmaktadır (sırasıyla $\beta = -,085$, $\beta = -,323$). Katılımcıların “Duyguların Kullanımı” düzeyi “Boşanma Göstergeleri” düzeyini etkilememektedir ($p = ,084$).

Katılımcıların duygusal zeka alt boyutu düzeylerinin romantik ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır? şeklinde belirlediğimiz araştırma sorularının yanıtı için regresyon analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 28’de gösterilmiştir.

Tablo 28

Katılımcıların Duygusal Zeka Alt Boyutları Düzeyinin Romantik İlişki Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Romantik İlişki Doyumu	Sabit		6,117	,000	33,365	,00	0,056
	İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi	,053	1,952	,051			
	Duyguların Değerlendirilmesi	,202	7,458	,000			
	Duyguların Kullanımı	-,050	-2,111	,035			

Tablo 27 incelediğinde “İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi”, “Duyguların Değerlendirilmesi”, “Duyguların Kullanımı” ile “Romantik İlişki Doyumu” arasındaki neden sonuç ilişkisi anlamlı bulunmuştur ($F = 33,365$; $p = ,00$). “Romantik İlişki Doyumu” düzeyinin belirleyicisi olarak İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi”, “Duyguların Değerlendirilmesi” ve “Duyguların Kullanımı ile “Romantik İlişki Doyumu” değişkenleri ile ilişkisinin zayıf düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($R^2 = 0,056$). Katılımcıların “Duyguların Değerlendirilmesi” “Romantik İlişki Doyumu” düzeyini arttırmaktadır ($\beta = ,202$). Katılımcıların “Duyguların Kullanımı” düzeyi “Romantik İlişki Doyumu” düzeyini azaltmaktadır ($\beta = -,050$). Katılımcıların “İyimserlik/Ruh Halinin Düzenlenmesi” düzeyi “Romantik İlişki Doyumu” düzeyini etkilememektedir ($p = ,084$).

Katılımcıların boşanma göstergeleri alt boyutu düzeylerinin romantik ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır? şeklinde belirlediğimiz araştırma sorularının yanıtı için regresyon analizi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 29’de gösterilmiştir.

Tablo 29

Katılımcıların Boşanma Göstergeleri Alt Boyutları Düzeyinin Romantik İlişki Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R ²
Romantik İlişki Doyumu	Sabit		125,903	,000	1164,972	,00	0,774
	Ortak Anlam ve Affetme	-,787	-48,120	,000			
	Sevgi Haritası	,004	,280	,780			
	Negatif Çatışma Davranışları	-,103	-6,894	,000			
	Duvar Örne	-,044	-3,681	,000			
	Savunma	-,060	-4,511	,000			

Tablo 28 incelediğinde “Ortak Anlam ve Affetme”, “Sevgi Haritası”, “Negatif çatışma davranışları”, “Duvar Örne” ve “Savunma” ile “Romantik İlişki Doyumu” arasındaki neden sonuç ilişkisi anlamlı bulunmuştur ($F = 1164,972$; $p = ,00$). “Romantik İlişki Doyumu” düzeyinin belirleyicisi olarak incelediğinde “Ortak Anlam ve Affetme”, “Sevgi Haritası”, “Negatif çatışma davranışları”, “Duvar Örne” ve “Savunma” ile “Boşanma Göstergeleri” değişkenleri ile ilişkisinin çok güçlü düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır ($R^2 = 0,056$). Katılımcıların “Ortak Anlam ve Affetme”, “Negatif çatışma davranışları”, “Duvar Örne” ve “Savunma” düzeyi “Romantik İlişki Doyumu” düzeyini azaltmaktadır (Sırasıyla, $\beta = -,787$, $\beta = -,103$, $\beta = -,044$, $\beta = -,060$). Katılımcıların “Sevgi Haritası” düzeyi “Romantik İlişki Doyumu” düzeyini etkilememektedir ($p = ,780$).

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada evli katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bölümde, toplanan veriler ve bulgulardan yola çıkarak araştırma sonuçları ile karşılaştırmalar yapılmış, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmaya katılan evli katılımcılardan elde edilen betimsel istatistikler temelinde evli katılımcıların kendilerine yönelik yaptıkları değerlendirmelere göre duygusal zeka düzeylerinin orta seviyede olduğu; evli katılımcıların algılarına göre boşanma gösterge düzeyleri orta düzeye yakın seviyede ve romantik ilişki doyumu düzeylerinin orta seviyede olduğu söylenebilir.

Evli çiftlerin yaş, evlilik yılı ve çocuk sayısı değişkenlerine göre RİD arasında anlamlı bir ilişki ve anlamlı fark vardır. Boşanma göstergeleri düzeylerine göre evlilik yılı ve çocuk sayısına göre anlamlı bir ilişki ve fark var iken yaşa göre anlamlı bir fark olmamasına rağmen anlamlı bir ilişki vardır. DZ ile sadece yaş arasında anlamlı ilişki ve anlamlı bir fark bulunmuştur. Evli katılımcıların yaşı ilerledikçe duygusal zeka düzeyleri artmaktadır. Literatür araştırıldığında yaş değişkeni ile duygusal zekâ arasındaki ilişki fazlaca çalışıldığı görülmektedir. Fakat elde edilen bulgular birbirinden farklılık göstermektedir. Birçok araştırmada duygusal zekânın yaş ile paralel olarak değişmediği sonucuna ulaşmış olsa da (Gülbüz ve Yüksel, 2008; İşmen, 2004; Yılmaz, 2007) bazı araştırmalarda tam tersi olarak duygusal zekanın yaş ile değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı duygusal zekânın yaşla artmayacağı gibi bir yanılgıya kapılmamak gerekir. Duygusal zekâ geliştirilebilir bir zekâ türüdür ve eğitimlerle yaşa bağlı olarak duygusal zekâ düzeyinin yükseltilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Yaş ile DZ arasında, IQ'nun tersine, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Güler 2006; Ergin, İşmen ve Özabacı, 2000; Yüksel, 2006; Mayer, 2001). Yani bireylerin yaşları ilerledikçe DZ seviyeleri de doğru orantılı olarak yükselmektedir. Araştırmaya göre katılımcıların duygusal zeka düzeyleri arasında evlilik yılına ve çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Benzer bulgular diğer çalışmalarda da elde edilmiştir (Özgen, 2019; Üncü, 2007; Koca, 2016; Yüksel, 2006).

Evli çiftlerin yaş, evlilik yılı ve çocuk sayısı değişkenine göre boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Evli katılımcıların yaşlarının ilerlediği, evlilik sürelerinin arttığı ve sahip oldukları çocuk sayısında artışla birlikte

romantik ilişki doyumlarının azaldığı ve boşanma göstergeleri yani evlilik uyumlarının arttığı sonucu bulunmuştur. Benzer bulgular diğer çalışmalarda da elde edilmiştir (Ahangar, Juhari, Yaacob ve Talib, 2016; Özmen, Süataç, 2010; Güven, 2010; Hoşgör, 2013; Kubat, 2012; Erci ve Ergin, 2005; Güler, 2010; Schumm ve Buggaighi, 1986; Polit, 1982; Ryder, 1973). Literatüre araştırmalara bakıldığında yaş değişkenine göre boşanma göstergeleri ve evlilik uyumu ile anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Bu çalışmada istatistiksel anlamda düşündürücü bir fark olmamasına karşın yaş ilerledikçe evlilik uyumunun düştüğü görülmektedir. Hıdır (2019) yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Katılımcıların boşanma göstergeleri algıları arasında yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusunu destekleyen araştırmalar mevcuttur (Zeytinoğlu, 2013; Yağmur, 2020; Ercan 2017; Polat, 2012; Erdoğan, 2007; Abalı, 2006; Çabukça, 2000 ve Tutarel-Kışlak). Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında yaş grubuna göre anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulguya istinaden yaşı genç olanların yaşı orta yaş ve üzerinde olanlara göre romantik ilişki doyumu daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgu literatürdeki birçok araştırmanın sonuçlarıyla benzerdir. (Jose ve Alfons, 2007; Ahangar, Juhari, Yaacob ve Talib, 2016) tarafından yapılan çalışmalarda yaş değişkeni baz alındığında evli kişilerin ilişki tatmini seviyelerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bu bağlamda, genç yaş grubundaki evli kişilerin orta yaş grubundaki evli kişilere oranla evlilik doyumu düzeyleri anlamlı düzeyde yüksektir. Evliliğin ilk yıllarında ise evlilikteki doyum en yüksek seviyededir. Bu bilgiler ışığında, yaş değişkeninin evlilik doyumunun yordayıcısı olduğu sonucuna varılabilir. Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu da katılımcıların evlilik yılı değişkenine göre boşanma göstergeleri algıları ile romantik ilişki doyumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yeni evli çiftlerin diğer çiftlere göre boşanma göstergeleri daha düşük, romantik ilişki doyumu daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca 10-12 yıl arasında evli olanların en yüksek boşanma göstergeleri ve en düşük romantik ilişki doyumunun sonucu bulunmuştur. Evlilik süresi değişkeni ile evlilik uyumsuzluğu arasındaki ilişkiyi çalışan araştırmaların sonucunda evlilik uyumunun pozitif ya da U şeklinde (başlangıçta azalan ve bir süre sonra artan) olduğu görülmüştür (Jose, Alfons, 2007; Karney, Bradbury, 1995; Kurdek, 1998). Evlilik süresi değişkeni ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalarda da evlilik doyumunun zaman içinde U şekli çizdiği görülmüştür. Özetle evlilik doyumunun evliliğin ilk yıllarında yüksek olup sonrasında düşüşe ve ardından tekrar yükselişe geçtiği görülmektedir (Çınar, 2008).

(Orbuch, House, Mero ve Webster, 1996; Şener ve Terzioğlu, 2008; Erbil ve Hazer, 2018) yaptıkları araştırmaların sonuçlarına göre, evliliğin ilk beş senesinde evlilik uyumu daha yüksek seviyede olduğu ve evlilik yılı arttıkça evlilik uyumunun düştüğü görülmüştür. Birçok araştırmada, orta yaş döneminde evlilik uyumunda ve doyumunda düşüş yaşandığı fakat daha ileri yaşlara gelindiğinde evlilik uyumunda yükselmenin başladığı ve olumlu hale geldiğini görülmüştür. Literatürde ise, evlilik doyumunun ilk 5 yıl içinde büyük ölçüde azaldığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre özellikle ilk 3 sene içinde evlilik problemlerinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu araştırmada boşanma göstergesi veya evlilik uyumsuzluğu çocuk sayısına göre incelendiğinde hiç çocuk sahibi olmayan grubun 1 çocuğu 2 çocuğu ve 3 çocuğu olan gruplara göre evlilik uyumsuzlukların daha düşük olduğu ve romantik ilişki doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. 4 çocuğu olanların boşanma göstergelerinin tekrar azalışa geçtiği ve romantik ilişki doyumunun tekrar arttığı görülmektedir. Bu netice literatürdeki bazı sonuçlarla da aynı yöndedir (Şener ve Terzioğlu, 2002; Ödemiş, 2008; Twenge ve ark., 2003; Aktaş, 2009; Şendil ve Korkut, 2008; Kublay, 2013; Çakmak-Tolan, 2015). Ancak ilgili alan yazındaki bazı çalışmalarda bu bulgunun aksi yönündedir (Denga, 1982; Çınar, 2008; Çakır, 2008; Pletchaty ve ark., 1996, Güçlü-Ergin, 2008). Yaş arttıkça evlilik ve aile hayatında eşlerin paylaştığı sorumlulukların artması, eşlerin birbirine karşı daha az duygusal ifadeler kullanması ve evliliğin ilk yıllarındaki heyecanındaki azalma, bireylerin yaşa bağlı evlilik uyumunun azalmasının nedenleri arasında olabileceği düşünülmektedir. Ancak yaş evlilik süresi ve çocuk sayısının BG ve RİD arasındaki ilişki aile yaşam döngüsü ile açıklanabilir. Aile yaşam döngüsüne göre döngü evlilik ile başlar, çocukların dünyaya gelmesi, okul yaşamı, ergenlik süreci, çocukların okuldan mezun olması, çocukların evden ayrılması ve işe başlaması, emeklilik ve eşlerden birinin vefatı gibi dönemleri içerir. Aile yaşam döngüsüne göre evliliğin belli dönemlerinde evlilik uyumu ve evlilik doyumu azalır, bazı dönemlerinde ise bu düzeylerinin artışa geçer. Aile yaşam döngüsü kavramı, çiftlerdeki evlilik uyumunu, doyumunu, evliliğin evrelerini ve evli çiftler arasındaki ilişkileri anlamak için önemli bir unsurdur. Billideau (1997) göre yetişkin bir kişinin hayatında ‘boş yuva’ yani çocukların olmayışı aşaması temelinde yapılan çalışmaların sonuçlarına göre bu aşamanın ilişki doyumu üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu aşamada sağlanan mutluluk son çocuk hayata atıldıktan hemen sonra ebeveynlik stresinin azalması nedeniyle en yüksek seviyeye çıkmaktadır. Boş yuva aşamasında hem kadın hem de erkek eşin evlilik memnuniyetini olumlu bir şekilde arttığı ispatlanmıştır (Akt. Üncü 2007).

Evli çiftlerin duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu ile aile geliri, eğitim düzeyi değişkenlerine göre arasında anlamlı bir ilişki ve anlamlı fark vardır. Evli çiftlerin kişisel gelişim eğitimi değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu bulguya göre katılımcıların aile gelir düzeyi arttıkça duygusal zeka düzeyi ve romantik ilişki doyumu artmakta, boşanma gösterge düzeyleri azalmaktadır. Benzer sonuçlara diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır (Karakaş ve Küçükoğlu, 2011; Erbil ve Hazer, 2018; Harrod ve Scheer, 2005; Goode, 1962; Burgess ve Locke, 1953; Cutright, 1971; Kubat, 2012; Şener, 2002). Katılımcıların BG düzeyleri arasında aylık gelir düzeyine göre anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu bulguya göre gelir düzeyi en düşük olanların boşanma göstergesi en yüksek, duygusal zeka düzeyleri ve romantik ilişki doyumu en düşük, gelir seviyesi en yüksek olanların boşanma göstergeleri en düşük, duygusal zeka düzeyleri ve romantik ilişki doyumu en yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Alan yazın da bu bulguyu destekler niteliktedir. Sosyo ekonomik durum boşanma nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Amato ve Previti (2003) boşanma nedenleri üzerine yaptıkları çalışmada sosyo ekonomik durumun insanların boşanma nedenleri ile ilişkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Gelir seviyesindeki yetersizlik Türkiye’de boşanma nedenleri arasındadır (Mişe, 2015). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının (2009) araştırmasında da aynı şekilde ekonomik sıkıntıların boşanma nedenleri arasında gözükmektedir. Benzer sonuçlara Yöntem (2017) ve Yağmur (2020) ‘un yaptıkları çalışmalarda da ulaşılmıştır. Gelir seviyesinin yüksek olmasının evlilik doyumunu ve duygusal zeka düzeyini etkilediğini ve gelir seviyesi arttıkça evlilik doyumunun ve duygusal zeka düzeyinin arttığını bulan benzer çalışmalar vardır (Güngör, 2019; Yıldırım, 1993; Taşköprü, 2013; Polat, 2006; Baba, 2010; Kendir ve Demirli, 2016; Harrod ve Scheer, 2005; Özgen, 2019; Onay ve Uğur, 2011). Düşük gelirli evlilik kalitesi ve istikrarı için ciddi bir tehdit ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir (Lichter ve Carmalt, 2009). Bu çalışmanın tersine bazı araştırmalarda duygusal zekâ düzeyinin gelir seviyesine göre bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Avunduk, 2016; Göçet, 2006). Evli çiftlerin eğitim düzeyi değişkeni ile duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu bulguya göre katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça duygusal zeka düzeyi ve romantik ilişki doyumu artmakta, boşanma göstergeleri yani evlilik uyumsuzluğu düzeyi azalmaktadır. Benzer sonuçlara diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır (Cingisiz ve Murat, 2010; Gürbüz ve Yüksel, 2008; Harrod ve Scheer, 2005; Şendil ve Korkut, 2008; Rostami, 2013; Basat, 2004; Yıldız ve Büyükşahin-Çevik, 2016; Madanian ve Mansor, 2013; Jose ve Alfons, 2007; Fışiloğlu, 1992; Dakin ve Wampler, 2008).

Alan yazın incelendiğinde DZ ile eğitim/öğrenim seviyesi arasında anlamlı bir farklılık olduğunu, eğitim düzeyinin duygusal zekayı olumlu olarak etkilediğini bulan çalışmalar görülmüştür (Barut, Ersanlı ve Yılmaz, 2005; Ergin, 2000; Serdengeçti, 2003). Öte yandan katılımcıların duygusal zeka, düzeyleri arasında kişisel gelişim eğitimi alınıp alınmamasına göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre kişisel gelişim eğitimi alanlar ve kişisel gelişim kitabı okuyanların, hiç eğitim almadım diyenlere göre DZ düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya benzer sonuçlar diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır (Karakaş ve Küçüköğlü, 2011; Erdoğan, 2008; Eröz, 2011; Dicle 2006). Duygusal zeka ile ilgili araştırmada elde edilen sonuç literatürle uyumlu olarak duygusal zekanın eğitimle geliştirilebileceği tezini destekler niteliktedir. Duygusal zekanın entelektüel zeka gibi kalıtsal olarak nesilden nesile aktarıldığını gösteren bir bulgunun olmaması ve eğitimle gelişebilir olması DZ' nin önemini bir kat daha artırdığı belirtilmektedir (Göçet 2006; Fuimano 2004). Literatürde de DZ' nin eğitimle öğrenilebileceği ve geliştirilebileceği belirtilmektedir (Louie 2006; Akerjordet ve Severinson 2004). Eğitimle birlikte kişilerin kendini tanıması, kendisini ve çevresini algılaması kolaylaşır. Bu da kişinin daha empatik ve objektif olmasına olanak sağlar. Bu açıdan baktığımızda eğitimin duygusal zekâya olumlu yönde katkı sağlayabileceği sonucuna gidebiliriz. Gelir seviyesi her toplumda ekonomik ve sosyal yaşamında önemli bir etkidir ve insanın yaşaması, hayatını sürdürmesi iş ve özel hayatında verimli olabilmesi için gerekli ve motive edicidir. Gelir düzeyinin yüksek olması bireylerin kişisel gelişimine ve eğitimine daha kolay yatırım yapmasında ve eğitim imkanlarına ulaşmasında etkili bir araçtır. Bu çerçeveden baktığımızda sosyoekonomik düzeyin yüksek olması duygusal zekayı olumlu yönde etkiler çıkarımını yapabiliriz.

Katılımcıların boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu algıları arasında eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre yüksek lisans mezunu olanların diğer eğitim düzeylerine göre boşanma göstergeleri daha düşük, romantik ilişki doyumu daha yüksek olduğu görülmektedir. İlköğretim mezunu olanların boşanma göstergeleri diğer eğitim seviyelerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde Yöntem (2017)'in yaptığı çalışmada kök ebeveynlik modelleri ile boşanma göstergeleri arasındaki nedensel ilişkiyi incelemiş ve benzer bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında ortaokul ve altı mezuniyete derecesine sahip olanların lise ve üniversite mezuniyet derecesine sahip olanlarda göre daha yüksek boşanma göstergesi puanına sahip oldukları, ayrıca üniversite mezunu olanların tüm eğitim düzeylerinden mezun olanlara göre daha düşük

boşanma göstergesi puanına sahip olduğu sonucu bulmuştur. Ercan (2017) İzmir Adliyesi Aile Danışma Birimi'ne başvuran bireylerin eğitim düzeylerini ve boşanma durumlarını incelemiş, araştırmanın sonucunda iki değişken arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda da eğitim düzeyinin evlilik uyumunu ve evlilik doyumunu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Dakin ve Wamper, 2008; Şendil ve Korkut, 2008; Kılbitmez, 2018; Jose ve Alfons, 2007; Fışıloğlu, 1992; Kendir ve Demirli, 2016). Araştırmadaki bulguya göre hiç eğitim almadım diyenlerin kişisel gelişim eğitimi alanlar ve kişisel gelişim kitabı okudum diyenlere göre boşanma göstergeleri daha yüksek ve romantik ilişki doyumu daha düşük olduğu bulunmuştur. Kirby'nin (2005) ve Akgün ve Polat Uluocak'ın (2010) gerçekleştirdiği araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmalarda evlilik eğitimi kursuna katılan katılımcıların evlilik doyumu düzeylerine bakılmış, ön-test son-test sonuçlarında evlilik eğitimine katılanların evlilik tatminlerinde anlamlı yükseliş olmuştur. Bu durumda eğitimin etkili olduğunu işaret etmektedir. Petty'nin (1983) evlilik Beklentisi Eğitimi'nin çiftlerin problem çözme becerilerini geliştirdiği görülmüştür. Canel'in (2007) Heppner ve Petersen' de (1982) ilişkide sorun çözme yeteneklerinin geliştirilmesiyle evlilikten alınan ilişkisel doyumun arttırılmasına yönelik yaptıkları çalışmalarda verilen eğitimin ve grup çalışmalarının çiftlerin eşleriyle yaşadıkları çatışmaları yönetebilmesinde ve eşlerine karşı öfkelerini azaltmakta pozitif yönde bir etkisinin olduğu ve kişiler arası iletişim becerisini de olumlu yönde arttıracığı saptanmıştır. Bu perspektiften bakıldığında araştırmamızın bulgusu ve literatür bulgusu birbirini destekler niteliktedir. (Shapiro, 1988; Goleman, 1995; Weisinger, 1998). Eğitimli bireylerin boşanma konusunda daha az risk taşıdığı görülmektedir. Okul hayatı ile birlikte kişiler sosyal kurallara uyma, iletişim becerileri geliştirme, toplumsal normları içselleştirme gibi bazı kazanımlar elde ederler. Bu da okul ortamının düzenli bir sosyal gelişim açısından önemli bir faktör olduğunun göstergesidir. Ülkemizde eğitimin karma eğitim olduğu göz önüne alındığında eğitim süreci boyunca bireylerin karşı cinsi tanıma imkanı sağladığından dolayı karşı cinsle kurdukları ilişkilerde daha sağlıklı ve doğru iletişim kalıpları geliştirdikleri yorumu yapılabilir. Eğitim düzeyinin düşük olması kişilerin birbirlerine sevgilerini bildirmedi, iletişim kurmada, bir konuda fikir bildirmedi, yaşanan çatışmayı olumlu bir şekilde sonlandırmada ve beraber vakit geçirmede anlaşmazlıklar yaşama olasılıklarının yükselteceği için düşük düzeyde evlilik doyumuna sahip olmalarıyla ilişkilendirilebilir.

Özetle insanların ekonomik gelir düzeyinin yüksek olması eğitim imkanlarına daha kolay ulaşmasını sağlamaktadır. İnsanların akademik eğitim düzeyleri arttıkça ve kişisel gelişimine katkı sunacak eğitim aldıklarında ayrıca kitap okuduklarında duygusal zeka düzeylerinin arttığı, kişiler arası iletişimi geliştirmek için alınan eğitimin insanlarla ilişkilerini daha kolay yönetebildiği için evliliklerinde uyumun arttığı boşanma riskinin azaldığı, iç görü ve farkındalıklarının arttığı bunun sonucunda ilişkilerinde doyumun arttığı sonucunu söyleyebiliriz.

Evli katılımcıların ebeveyn ilişkisi ve aile sevgisi değişkenleri ile duygusal zeka düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Evet diyen katılımcıların hayır diyen katılımcılara göre duygusal zeka algıları daha yüksek, ebeveyn ilişkisine çok iyi diyenlerin diğer cevaplara göre duygusal zeka düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin sıcaklığını vurgulayan ebeveyn tutumlarının diğer psikososyal değişkenlerde olduğu gibi DZ ile de pozitif ilişkisi olduğunu gösteren çalışmalar sınırlı sayıda da olsa vardır Örneğin, Abdollahi, Abu Talib ve Motalebi (2013), erkek ergenlerle yaptığı ebeveynlik stiline duygusal zekaya etkisini inceledikleri araştırmada, kısıtlayan ve sevgi veren ile optimal ebeveynlik modelinin yüksek DZ becerisinde etkili bir yordayıcı olduğunu, sevgisiz kontrol eden ve ihmal edici ebeveynlik stiline ergenlerdeki DZ yeteneğinin düşük yordayıcısı olduğunu bulmuşlardır. Benzer sonuçlara diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır (Alegre, 2011; Nastasa ve Sala da 2012; Curun ve Yücel, 2018). DZ her çeşit ilişki düzeyinde; çocuk ve ebeveyn, ana-baba, çalışan-müşteri, işveren-çalışan, vb. önemli ve gerekli bir unsurdur. Duygusal zeka sevgi, onaylanma, kabul görme, ilişkilere uyum sağlama, ilişkilerden fayda sağlama ve motivasyona temelli bağlılıkların kurulmasına katkı sağlayan bir unsurdur. Duyguların kişilerarası iletişim alanında değerlendirilmesi ve irdelenmesi; iş, aile, özel ve örgüt yaşamına daha geniş bir perspektif ile bilinçli, anlamlı ve olumlu bir bakış açısı sağlanabilmektedir (Yaylacı, 2006).

Katılımcıların boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu arasında ebeveyn ilişkisi göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre ebeveyn ilişkisine çok iyi ve iyi diyenlerin orta, kötü ve çok kötü diyenlere göre boşanma göstergeleri daha düşük, romantik ilişki doyumu daha yüksek bulunmuştur. Larson ve Holman (1994), evlilikte kalite ve istikrarı yordayan evlilik öncesi faktörleri derledikleri çalışmalarında anne babanın evlilik kalitesinin yüksekliğinin çocukların evlilik kalitesinin yüksekliğini olumlu bir şekilde etkilediğini belirtmiştir.

Şirvanlı-Özen (1999), tarafından yapılan çalışmada, çatışmalı ve ayrılmış anne babanın çocuklarının çatışmasız ve boşanmamış anne babaların çocuklarına göre psikolojik sorun düzeylerin ve kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın tarandığında, olumsuz ebeveyn ilişkisin ve çocuk tarafından anne baba çatışmasının algılanmasının ilişki doyumunu ve evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediğini belirten çalışmalar görülmektedir (Altınok ve Hamamcı, 2017; Cui ve ark. 2008; Yu 2007) (Buehler ve ark., 1997; Ensign, Scherman ve Clark, 1998; Bayraktaroğlu ve Çakıcı, 2013). Çatışan ebeveynlerin ilişkilerinde olumsuz problem çözme tarzlarını fazlaca kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. (Emery ve O'leary 1982; Neighbors ve ark. 1997, Simon ve Furman 2010; Kinsfogel ve Grych 2004) Araştırmaya göre kardeş sayısının DZ ile anlamlı ilişki vardır. Buna göre katılımcıların kardeş sayısı arttıkça duygusal zeka düzeyi azalmaktadır. Benzer sonuçlar Uyaroglu (2011) yaptığı çalışmada da bulmuştur. Çok çocuklu ailede büyüyen çocuklarının duygularını yönetmede az çocuklu ailelere büyüyen çocuklara oranla daha başarısız olduğu, toplam duygusal zeka puanlarının ve empati becerilerinin de daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Ailedeki çocuk sayısının artması, çocukların ebeveynleri ile birebir geçirdikleri vaktin azalmasının bu sonuca yol açmış olabileceğini belirtmiştir. Katılımcıların romantik ilişki doyumu algıları arasında kardeş sayısı göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre tek kardeşi olanların diğerlerine göre romantik ilişki doyumu daha yüksek, boşanma göstergeleri düzeyi daha düşük bulunmuştur. Kaçmaz (2020) çalışmasında boşanmış ailesi olan kişilerin ilişki doyumları ile kardeş sayıları arasında anlamlı fark olduğunu sonucuna varılmıştır. Aile içi iletişimde evde kaç kişinin yaşadığının büyük oranda etkisi vardır. Kardeş sayısı arttıkça anne baba ile olan iletişimde azalma, kardeşler arası iletişimde ise artma görülmüştür. Kardeşler arası iletişimin pozitif ya da negatif olmasında anne baba yaklaşımların etkisi vardır ve genel olarak bakıldığında ebeveynler davranışlarında olumsuz tutumlar sergiledikleri görülmüştür. Kardeş sayısının azalması anne babanın çocuklarına karşı daha fazla ilgi ve özen göstermesi, ihtiyaçlarını yeterli hatta ihtiyaçtan da fazla karşılandığı söylenebilir. Kardeş sayısının artışı aynı zamanda kardeşler arasında paylaşım oranını da artmaktadır. Bu artış kardeşler arası anlaşmazlıkları da ortaya çıkabilmektedir (Yürükoğlu, 1992). Katılımcıların boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu algıları aile sevgisi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Evet diyen katılımcıların hayır diyen katılımcılara göre boşanma göstergeleri algıları daha düşük, romantik ilişki doyumu daha yüksek bulunmuştur. Benzer sonuçlar Çakır (2017) Kendir ve Demirli (2016) yaptığı çalışmalarda da bulunmuştur.

Demokratik ebeveyn tutumu ile yetişen bireylerin evlilik uyumu ve doyumunda olumlu bir ilişki varken, otoriter ve koruyucu ebeveyn tutumu ile yetişen bireylerin evlilik uyumunda negatif yönde bir korelasyon vardır. Ebeveynlerini rol model alarak öğrenen çocuklar, ilerleyen yıllarda ebeveynlerinin ilişkisine benzer ilişkiler sergilemektedir. Kişilerin aile içerisinde gördüğü yetiştirilme tarzı, ailesinden getirdiği tecrübelerinin ve özelliklerinin, sorun çözme becerisini ve kendi evlilik hayatındaki evlilik uyumunu ve evlilik doyumunu etkilemektedir. Geçmişte yaşanan olaylar çatışma ve evlilikteki rollerle ilişkilidir (Zöhrap, 2004; Kaymak Özmen, 2004; Erberk ve ark., 2005; Yavuzer, 1993). (Ünsal Seydooğulları, 2008) yaptığı araştırmasından çiftler arasındaki evlilik uyumunu ve evlilik doyumunu olumsuz etkileyen faktörler arasında kendi çocukluğunda baskılı veya aşırı rahat bir eğitim içinde büyümek olarak belirtmiştir. Sabatelli ve Bartle- Haring (2003) evli çiftlerin evlilik uyumları ile yetiştikleri ailelerinden aldıkları özellikleri, evlilik hayatlarında da kullanmaları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, her iki eşinde kök ailelerinden getirdikleri bireysel deneyimlerin ve özelliklerin evlilik uyumunu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Evlilik ilişkisine, ilişkide problem çözme stillerinin aracılık ettiği görülmüştür. Sosyal öğrenme kuramı kapsamında (Bandura 1997) çocuğun yetişme ortamında çatışmaya şahit olmasının problem çözme tarzına etki edeceğini ve dolaylı olarak ilişki ve evlilik uyumunun negatif yönde etkileneceğini belirtmiştir. Çatışmalı aile ortamında yetişen çocuklar anne-babalarının problem çözme yöntemlerini model alıp bu yönde problemlerini çözmeye çalışabilirler. Özetle ebeveyn ilişkisi çatışmalı ve olumsuz ise ebeveynler bütün enerjilerini çatışmaya harcama ihtimalleri ve dışarıda daha fazla vakit geçirme olasılıkları artacaktır. Kardeş sayısının artmasıyla ailede ekonomik ve evdeki iş yükünde artmasını beraberinde getirecektir. Doğal olarak ebeveynler çocuklarına yeterince sevgi veremeyecek ve vakit ayıramayacaklardır. Sonuç ebeveyn ilişkisi iyi olan, kardeş sayısı az olan ve ailesinden yeteri sevgi alarak büyüyen çocuğun duygusal zekasının gelişimine ve evliliğinde romantik ilişki doyumuna olumlu etki edeceği ayrıca ebeveynlerinin olumlu problem çözme biçimlerini model alarak öğrenen (sosyal öğrenme) çocuğun evlilik ilişkisinde boşanma göstergelerinin düşeceği yani evlilik uyumunun olumlu etkileneceği düşünülmektedir.

Kadın ve erkek katılımcıların cinsiyetlerine göre boşanma göstergelerine ve romantik ilişki doyumunu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Benzer sonuçlara diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır (Yöntem, 2017; Fışıloğlu, 1992; Yağmur, 2020; Acar, 1998; Çelik, 1997; Güven, 2005).

Tabi Araştırma sonuçlarını desteklemeyen sonuçlara da ulaşılmıştır. (Hasta, 1996; Aktürk, 2006; Gökmen, 2001) Bulgunun genel manada literatürle tutarlı ve beklentiyle uyumlu olduğu görülmektedir.

Evli katılımcıların duygusal zeka algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre duygusal zeka algıları daha yüksektir. Literatüre bakıldığında duygusal zeka seviyelerinin cinsiyet perspektifinden ele alan araştırmalarda farklı bulgularının olduğu görülmektedir. DZ' nın kadınlarda daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalarda (Erdoğan ve Kenarlı, 2008; Halıçımarlı ve Bender, 2006; Göçet, 2006; Aşan ve Özyer, 2003; Harrod ve Scheer, 2005; Erginsoy, 2002; Goleman, 1996; İşmen, 2001) DZ toplam puanları açısından kadınların erkeklere oranla daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Bulgunun literatürle tutarlı ve beklentiyle uyumlu olduğu görülmektedir.

Çekirdek veya geleneksel ailede yaşayan evli katılımcıların duygusal zeka, boşanma göstergeleri ve romantik ilişki doyumu algıları yaşadığı aile türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Benzer sonuçlara diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır Karakaş ve Küçükoglu (2011) Süslü (2020) (Aslan, 2018; Yalçın, 2014; Kaya, 2017). Bulgunun literatürle tutarlı ve beklentiyle uyumlu olduğu görülmektedir. Çocukluğunda büyüdüğü yer temelinde oluşturulan gruplar (İl, ilçe, köy) arasında duygusal zeka, boşanma göstergeleri, romantik ilişki doyumu bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Benzer sonuçlara diğer çalışmalarda da ulaşılmıştır (Sevin, Uygur ve Koyuncu, 2020; Ekşi, 2021; Aşan ve Özyer 2003; Koyuncu, 2019). Büyükşehirde yaşamış bireylerle küçük yerleşim yerlerinde yaşamış bireyler arasında duygusal zeka açısından bir fark çıkmaması "kültürel iklimle" ilgili olabilir. Ayrıca göç nedeniyle kırsal alanda yaşayan kişiler kültürlerini şehir ortamına da taşımaktadır. Çıkan sonuç bu şekilde açıklanabilir. Bulgunun literatürle tutarlı ve beklentiyle uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmada DZ ve DZ alt boyutlarından iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi boşanma göstergelerini etkilediği ve DZ ve DZ alt boyutlarından iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi ile boşanma göstergeleri ve boşanma göstergelerinin tüm alt boyutları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizi bulgularına göre katılımcıların duygusal zeka ve duygusal zeka alt boyutlarından iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi düzeyi arttıkça boşanma göstergeleri ve boşanma göstergelerinin tüm

alt boyutları düzeyi azalmaktadır. Evlilik uyumsuzluğu ile DZ arasında ters yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bilgi yapılmış olan önceki çalışmalarla (Malouff ve ark., 2014; Joshi ve Thingujam, 2009) tutarlılık göstermektedir. Bu bilgi doğrultusunda duygusal zekası yüksek olan bireylerin evlilik uyumları da yüksektir. Benzer sonuçlar Özgen (2019) 'ın yaptığı çalışmada bulunmuş, evli kadınların duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olmasının evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediğine dair sonuçlar elde edilmiştir. Sığbatullah (2008), çalışmasında okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin DZ seviyeleri ve evlilik uyumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulmuştur. DZ evlilik uyumunun/uyumsuzluğunun önemli bir belirleyicisidir ve geçmiş çalışmalar da bu bilgiyi desteklemektedir (Batoool ve Khalid, 2012; Malouff ve ark., 2014; Joshi ve Thingujam, 2009). Kişiler arası ilişkilerde DZ' nin önemli olduğuna dair çokça görüş vardır. Bu bağlamda bakıldığında evlilik gibi yakın ilişkilerde kişilerin duygularını kontrol altına almaları ve düzenleyebilmeleri için DZ' nin evlilik doyumunu etkileyen önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. (Akdur ve Aslan, 2017). Evlilikte uyumu için en önemli unsurlarından biri de sağlıklı iletişimdir. Sağlıklı iletişimin en temelinde de partnerlerin birbirinin duygularını anlayabilmesi ve kendi duygularını karşı tarafa yeterince ifade edebilmesi vardır. Duygusal zekanın temel bileşenlerinden ikisi olan duyguları anlayabilme ve ifade edebilme olduğuna göre DZ' nin evlilik uyumunu pozitif yönde etkilediği söylenebilir. Bu bilgilerden hareketle DZ artarken evlilik uyumsuzluğunun yani boşanma göstergelerinin azaldığı sonucuna varılabilir. Duygusal zekanın boşanma göstergeleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu yönündeki regresyon analizi bulguları da bu ilişkiyi destekler niteliktedir.

Araştırmada DZ ve DZ alt boyutlarından iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi romantik ilişki doyumunu etkilediği ve DZ ve DZ alt boyutlarından iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi ile romantik ilişki doyumunu arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizi bulgularına göre katılımcıların DZ ve DZ alt boyutlarından iyimserlik/ruh halinin düzenlenmesi ve duyguların değerlendirilmesi düzeyi arttıkça RİD düzeyi artmaktadır. Yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde araştırma bulgumuz ile tutarlılık gösteren sonuçlara ulaşılmıştır. Akdur ve Aslan (2017) tarafından yapılan araştırmada DZ ile ilişki doyumunu arasında olumlu yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Üncü (2007) de araştırmasında evlilik doyumunu ve DZ arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki bulmuştur. Konuyla ilgili alan yazına bakıldığında evlilik doyumunu ve DZ arasındaki ilişkiye 2000'li yıllardan sonra artarak önem verildiği görülmektedir. (Grieco, 2001).

Bu alanda ilk çalışmalardan biri Schutte ve arkadaşları (2001) tarafından yapılmış, çalışmanın sonucunda DZ ile empatik bakış açısına sahip olma, sosyal beceriler, kişilerarası iş birliği ve evlilikten alınan doyum arasında olumlu yönde bir ilişki bulunmuştur. DZ düzeyi yüksek olan kişilerin ilişki doyumlarının da doğru orantılı olarak yüksek olduğu bulgusu alan yazınla tutarlıdır (nc, 2007; Najm, 2005;). Kişilerin kendi üzüntülerinin ve öfkelerinin sebeplerini bulmaları ve bunların oluşumlarının farkında olmaları ilişkilerinden daha fazla doyum almalarına neden olur, bu durum duygusal becerilerin çiftler arasındaki yakınlık sürecini etkilemesiyle açıklanabilmektedir (Noller, Beach ve Osgarby, 1997; Gottman, Katz ve Hooven,1997). zbier ve Atıcı (2018) niversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada romantik ilişki doyumunda, duygusal zekânın anlamlı bir yordayıcı olduğu bulmuştur. Zeidner ve Kaluda'ya (2008) göre DZ romantik aşkı yordamaktadır. nc'nn (2007) ve Cingisiz'in (2010) araştırmalarında ortaya koydukları evlilik doyumunu ile DZ arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgusu da bu sonucu doğrulamaktadır. Grieco (2001) yeni evli çiftler üzerinde DZ, bağlılık düzeyi, sosyal destek ağı ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi araştırmış, araştırma sonucunda yalnızca, duygusal zekanın alt boyutlarından olan genel duygu durumunun evlilik doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erdal (2020) araştırmasında evlilik doyumunun yaklaşık %8'inin DZ ve duygusal dengeliklik faktörü tarafından açıklandığı sonucuna ulaşmıştır. DZ düzeyi yüksek bireylerin evliliklerinde daha fazla doyum sağladığı belirtilmektedir (Eslami ve ark., 2014; Lavalekar ve ark., 2010). Smith ve arkadaşları (2008) DZ' nın ilişki doyumunu pozitif yönde yordadığını ortaya koyması da bu düşünceyi destekler niteliktedir. DZ' nın romantik ilişki doyumunu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu yönündeki regresyon analizi bulguları da bu ilişkiyi destekler niteliktedir.

Araştırmada boşanma göstergeleri ve boşanma göstergelerinin tüm alt boyutlarında negatif çatışma davranışları, ortak anlam ve affetme, duvar örme ve savunma romantik ilişki doyumunu etkilediği ve boşanma göstergeleri ve boşanma göstergelerinin tüm alt boyutları ile romantik ilişki doyumunu arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon analizi bulgularına göre katılımcıların boşanma göstergeleri ve boşanma göstergelerinin tüm alt boyutlarının düzeyi arttıķa romantik ilişki doyumunu düzeyi azalmaktadır. Yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde araştırma bulgumuz ile tutarlılık gösteren sonuçlara ulaşılmıştır. Erdal (2020) yaptığı korelasyon analizinde, evlilik uyumsuzluğu ile ilişki tatmini arasında ters yönde ve anlamlı ilişki olduğu sonucunu bulmuştur.

Son dönemde bir kısım çalışmacılar evlilik uyumu, evlilik uyumsuzluğu ve evlilik tatmini arasındaki ilişkiyi yanlış yorumlandığını ve bu kavramların farklı kavramlar olduğunu belirtmişlerdir (Yılmaz, 2001; Erbek ve ark., 2005). İlişki tatmini kişilerin ilişkilerinden kazandığı hoşnutluk ve bireysel duygularını ifade ederken, ilişki uyumu evlilik ilişkisinin niteliğiyle ifade etmektedir. İlişki tatmininde eşlerin bireysel duyguları ayrı ayrı değerlendirilirken evlilik uyumunda eşlerin arasındaki etkileşim ve çatışma gibi ilişkiyle ilgili hususlar ele alınmaktadır (Yılmaz, 2001). İlişkilerinde mutlu olmayan eşler her zaman çatışma halinde olduklarının söylenemeyeceği gibi ilişkilerinde tatmin olan çiftler içinde birbirleri ile çatışma yaşamayacağı söylenemez (Grych ve Fincham, 1990). Yapılan birtakım çalışmalarda kişilerin evlilikle ilgili bir konuda ne kadar doyum aldıkları ve ne kadar uyumsuzluk yaşadıkları sorulduğunda farklı cevaplar verilmiş, anlaşmazlık ve mutsuzluğun aynı anlama gelmediği belirtilmiştir (Sher ve Weiss, 1991; Heyman ve ark., 1994). Uyumsuzluk ve doyumumsuzluk ile ilgili araştırmacılar eşlerin aralarındaki problemleri halledebilme yeteneğine sahip olmadığında bu konulardaki uyumsuzluk ve doyumumsuzluk benzer bir hal almış olabilir, bu nedenle iki ölçek arasındaki korelasyon böyle yorumlanabileceği belirtilmiştir (Heyman ve ark., 1994). Araştırmada boşanma göstergeleri yani evlilik uyumsuzluğunun romantik ilişki doyumunu etkilediği benzer sonuçlar Özbek (2018) un yaptığı çalışmada da bulunmuştur. Araştırmaya katılan evli katılımcıların evlilik uyumu puanlarının tek başına evlilik doyumunu puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı ve evlilik doyumunu puanlarındaki varyansın %61,5'ini açıkladığı görülmüştür. Dalan (2020) evli bireylerde evlilik doyumunu, evlilik uyumu ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelediği çalışmada regresyon bulgularına göre evlilik uyumu evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamaktadır. Bulgu beklentimize uygun ve literatürle tutarlıdır. Bu bilgilerden hareketle boşanma göstergeleri yani evlilik uyumsuzluğu artarken romantik ilişki doyumunu azaldığı sonucuna varılabilir. Boşanma göstergelerinin yani evlilik uyumsuzluğunun romantik ilişki doyumunu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu yönündeki regresyon analizi bulguları da bu ilişkiyi destekler niteliktedir.

Araştırmacılar ve uygulayıcılar için öneriler aşağıdaki gibidir.

- Araştırmada evli bireylerle yapılan bu çalışma sadece evli çiftler ile yapılabilir.
- Araştırmada katılımcıların erkek oranı düşüktür. Kadın erkek açısından daha homojen bir gruba çalışma yapılabilir.

- Bu araştırmada, duygusal zeka, boşanma göstergeleri, ilişki uyumu, romantik ilişki doyumu konusunda evli ve evlenme hazırlanan çiftlerin bilgilendirilmesi ve doğabilecek sorunlarının çözümüne ve yönetilmesine yönelik eğitici hizmetlerin artmasına katkıda bulunabileceği düşünölmüştür.

- Boşanma göstergeleri ve ile duygusal zeka yerine problem çözme becerileri çatışma yönetimi iletişim becerileri gibi değişkenlerle bu çalışma zenginleştirilebilir.

- Araştırmanın “duygusal zeka, boşanma göstergeleri ile romantik ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır” bulgusu, elde edilen en önemli bulgudur. Romantik ilişki doyumunun yaşanmasında ve boşanma olasılıklarını azaltmada DZ’ nin etkili olduğu; DZ’ nin geliştirilebilir biz zeka türü olduğu dikkate alındığında, elde edilen en önemli önerilerden birisi, evli çiftlere ya da evlilik hazırlığı yapan çiftlere duygusal zekayı geliştirecek türde eğitime verilmesidir.

- Evlilik ilişkisini geliştirme ya da evlilik hazırlığı eğitim programları hazırlanırken, duygusal zeka becerilerine yer verilebilir.

- Evlilik doyumu yaşamadığı evliliklerde, ilişkilerin boşanma noktasına gelmeden önce önlemlerin alınması önemli bir unsurdur. Bu konuda bireyler bilinçlendirilmeli, evlilik danışmanlığı hizmetleri arttırılmalı ve toplumun tüm kesimine hitap edebilmeli.

- T.C. Aile Bakanlığı, halk eğitim merkezleri, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve belediyeler aracılığıyla evlilik öncesi çiftlere ve aile yaşam döngüsü doğrultusunda belirli dönemlerde problem çözme ve iletişim kurma konularında ilişki uyumunu amaçlayan eğitimler verilebilir.

- Romantik ilişki doyumu, boşanma göstergeleri, duygusal zeka kavramının hem bireyler hem de toplum için önemi baz alındığında, konuyla ilgili farklı perspektiften çalışmalar yapılabilir. Örneğin, farklı değişkenler (Evlenme şeklinin görücü usulü, kaçarak, kendi tanışarak evlenme mi olduğu, Eşinin eğitim durumu ve eşin kişisel gelişim eğitimi alıp almaması, cinsel beklentilerin karşılanıp karşılanmaması) ile ilişkilere bakılabilir.

KAYNAKÇA

- Abalı, S. (2006). *Boşanmak İçin Başvuran Kadınların Evlilikteki Cinsel Yaşamlarını Boşanma Nedeni Olarak Görme Durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Abdollahi, S. A., Abutalib, M. & Motalebi, S. A. (2013). Perceived Parenting Styles And Emotional İntelligence Among Iranian Boy Students. *Asian Journal Of Social Sciences & Humanities*, 2(3), 460-467.
- Acar, F. (2002). Duygusal Zeka ve Liderlik. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 39-52.
- Acar, H. (1998). *Ankara''da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne Bağlı Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Çalışan Üniversite Mezunu Evli Personelin Evlilik Doyumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Adegoke, T.G. (2010). Socio-Cultural Factors As Determinants Of Divorce Rates Among Women Of Reproductive Age İn Ibadan Metropolis. *Nigeria Stud Tribes Tribal's*, 8(2), 107-114.
- Ahangar, K., Juhari, R., Yaacob, S. N. & Talib, M. A. (2016). Demographic Factors And Marital Satisfaction Among Iranian Married Students İn Malaysia. *Asian Journal Of Social Sciences & Humanities*, 5(2), 153-163.
- Ahrons, C. R. (1980). Divorce: A Crisis Of Family Transition And Change. *Family Relations*, 29, 533-540.
- Akdur, S. & Aslan, B. (2017). Duygusal Zeka ile İlişki Doyumu Arasında Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Romantik Kıskançlığın Aracı Rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi (Npd)*, 5(9), 71-88.
- Akerjordet, K. & Severinsson, E. (2004). Emotional İntelligence İn Mental Health Nurses Talking About Practice. *International Journal Of Mental Health Nursing*, 13(3), 164-170.
- Akgün, R. & Polat Uluocak, G. (2010). Evlilikte Etkili iletişim ve Problem Çözme: Bir Toplum Merkezindeki Kadınlarla Gerçekleştirilen Grup Çalışması. *Aile ve Toplum Dergisi*, 6(23), 9-22.
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden Birini Kaygı Düzeyi ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Aktaş, M. A. (2009). *Evlilik ve Sadakatsizlik* (1. Baskı). Ankara: Kanguru Yayınları.
- Aktürk, B. E. (2006). *Marital Satisfaction In Turkish Remarried Families: Comparison Among Marital Status, Effect Of Stepchildren And Contributing Factors*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alegre, A. (2011). Parenting Styles And Children's Emotional Intelligence: What Do We Know? *The Family Journal*, 19(1), 56-62.
- Alegre, A. (2012). The Relation Between The Time Mothers And Children Spent Together And The Children's Trait Emotional Intelligence. *Child Youth Care Forum*, 41 (5), 493-508.
- Ali İsmaili, M. (1995). *Factors Affecting Divorce At Women Aged 40-20 Years in Tehran And Comparison With Satisfaction Factors For Women Who Have Left Such A Request*. Doctoral Dissertation, Msc Thesis, Tarbiat Modarres University, Tahrán.
- Altınok, A. & Hamamcı, Z. (2018). Anne-Baba Çatışması ile Genç Yetişkinlerin Romantik İlişki Doyumu Arasındaki İlişkilerin Değerlendirilmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25:17-28.
- Amato, P. R. (1996). Explaining The Intergenerational Transmission of Divorce. *Journal Of Marriage And The Family*, 58, 628-640.
- Amato P.R. & Previt D. (2003). Peoples Reasons For Divorcing: Gender, Social Class, The Life Course And Adjustment. *Journal Of Family Issues*, 24(5), 602-626.
- Amato, P.R., Johnson, A.B. & Rogers, S.J. (2003). Continuity And Change In Marital Quality Between 1980 And 2000. *Journal Of Marriage And Family*, 65 (1), 1- 21.
- Arıkan, Ç. (1992). *Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma* (1. Baskı). Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory Of Development From The Late Teens Through The Twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Arpacı, F. & Tokyürek, Ş. (2012). Boşanmış Bireylerin Yeniden Evlilik Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, (31), 1-15.
- Aslan, C. (2018). *Çocuklu ve Çocuksuz Çiftlerin Evlilik Uyumu Çift Uyumu ve Cinsel Doyumlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs.

- Aşan, Ö. & Özyer, K. (2003). Duygusal Zekaya Etki Eden Demografik Faktörlerin Saptanmasına Yönelik Ampirik Bir Çalışma. H.Ü. *İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1,151-167.
- Atkins, D.C., Donald H.B. & Neil S.J. (2001). Understanding Infidelity: Correlates İn A National Random Sample. *Journal Of Family Psychology*, 15(4), 735.
- Avunduk, Y. (2016). *Duygusal Zekanın İş Performansı Üzerindeki Etkisi: Tıp Doktorları ile Toplu Ulaşım Şoförleri Üzerinde Karşılaştırmalı Alan Uygulaması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baba, E. (2010). *Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Evlilik Uyumlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Balcı, S., Yılmaz M., Kalkan M. & Odacı H. (2003). Yönetici Adaylarının Duygusal Zekâ ve İş Doyumu Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. VII. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi 9-11 Temmuz*, 44-45.
- Bandura, A. (1997). 1. Exercise Of Personal And Collective Efficacy İn Changing. *Self-Efficacy İn Changing Societies*.
- Bar-On, R. (1996). *Bar-On Emotional Quotient Inventory: A Test Of Emotional Intelligence*. Toronto: Multi-Health Systems Inc.
- Bar-On, R. (1997). *Bar-On Emotional Quotient Inventory: A Measure Of Emotional Intelligence - User's Manual*. Toronto: Multi-Health Systems Inc.
- Bar-On, R. & Parker, J.D.A. (2000). *The Handbook Of Emotional Intelligence: Theory, Development, Assessment, And Application At Home, School And İn The Workplace*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On Model Of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
- Barut, Y., Müge, Yılmaz. & E, Ersanlı. (2005). Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Engelli Kadınların Sorunları ve Çözümleri Konulu Sempozyumda Sunulmuş Bildiri, Kocaeli*.
- Basat, Ç. (2004). *An Exploration Of Marital Satisfaction, Locus Of Control, And Self-Esteem As Predictors Of Sexual Satisfaction*. Master's thesis, Middle East Technical University.

- Batool, S.S. & Khalid R. (2012). Emotional Intelligence: A Predictor Of Marital Quality In Pakistani Couples. *Pakistan Journal Of Psychological Research*, 27 (1), 65-88.
- Bayati, A. (1982). *Factors Affecting At Making A Difference At Married Women And Married Men That Leading To Refer To Specific Courts*. Doctoral Dissertation, Msc Thesis, Tarbiat Modarres University.
- Bayraktaroğlu, H. & Çakıcı, E. (2013). Factors Related With Marital Adjustment. *Eğitim Arastirmalari-Eurasian Journal Of Educational Research*, 53, 297-312.
- Bell, D. (1997). Defining Marriage And Legitimacy. *Curr. Anthropol.* 38(2) 237–253.
- Belsky, J. (1985). Exploring Individual Differences In Marital Change Across The Transition To Parenthood: The Role Of Violated Expectations. *Journal Of Marriage And The Family*, 47, 1037-1044.
- Belsky, J. (1990). Children And Marriage. In F. D. Fincham & T. N. Bradbury (Eds.). *The Psychology Of Marriage* (Pp. 172-200). New York: Guilford Press.
- Belsky, J. & Pensky, E. (1998). Marital Change Across The Transition To Parenthood. *Marriage And Family Review*, 12, 133-156.
- Bergental, K. (2012). *The Gottman Method: Theory And Case Study*. New York, NY: Routledge Taylor & Francis Group.
- Berk, L. E. (2002). *Infants And Children: Prenatal Trough Middle Childhood*. U.S.A.: Allyn and Bacon Publishing.
- Bernard, J. (1972). *The Future Of Marriage*. New York, NY: Bantam Books.
- Berscheid, E. (1995). Help Wanted: A Grand Theorist Of Interpersonal Relationships, Sociologist Or Anthropologist Preferred. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 12(4), 529-533.
- Berscheid, E. & Reis, H.T. (1998). Attraction And Close Relationships. In D.T.
- Beştav, G. (2007). *Romantik İlişki Doyumu ile Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bhatia, G. (2012). A Study Of Family Relationship In Relation To Emotional Intelligence Of The Students Of Secondary Level. *International Journal Of Scientific And Research Publications*, 2 (12), 54-58.

- Bilen, M. (1983). *Ailede Kurumlarda ve Toplumda Sağlıklı İnsan İlişkileri*, Ankara: Teknik Basım Sanayi
- Billideau, M. (1997). Marital Satisfaction: Recent Research. Web: [Http://www.hope.edu/scademic/psychology/335/webrep/](http://www.hope.edu/scademic/psychology/335/webrep/) 22 Kasım 2006'da Alınmıştır.
- Bloom, B.L., Asher, S. J. & White, S. W. (1978). Marital Disruption As A Stressor: A Review And Analysis. *Psychological Bulletin*, 85, 867-894.
- Bohannon, P. (1970). The Six Stages Of Divorce. In P. Bohannon (Ed.), *Divorce And After*. Garden City, Ny: Doubleday.
- Boşanma Nedenleri Araştırması. (2009). T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Ankara
- Boyatzis, R. E. (2008). Competencies İn The 21st Century. *Journal Of Management Development*, 27(1), 5-12.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment And Loss: Vol. I. Attachment*. New York: Basic Books.
- Brackett, M. A., Mayer, J. D. & Warner, R. M. (2004). Emotional İntelligence And İts Relation To Everyday Behaviour. *Personality And Individual Differences*, 36(6), 1387-1402.
- Bradbury, T. N., Cohan, C. L. & Karney, B. R. (1998). *Optimizing Longitudinal Research For Understanding And Preventing Marital Dysfunction*. New York, Ny: Cambridge University Press.
- Bricker, D. (2005). *The Link Between Marital Satisfaction And Emotional İntelligence*. Doctoral Dissertation, University Of Johannesburg.
- Bridge, B. (2003). *Duyguların Eğitimi*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Brody, L.R. & Hall, J.A. (1993). *Gender And Emotion*. Handbook Of Emotions, M Levis, J Havilland (Ed), New York: Guilford Press.
- Buehler, C., Anthony, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Gerard, J. & Pemberton, S. (1997). Interparental Conflict And Youth Problem Behaviors: A Meta-Analysis. *Journal Of Child And Family Studies*, 6(2), 233-247.
- Bui, K. T., Peplau, L. A. & Hill, C. T. (1996). Testing The Rusbult Model Of Relationship Commitment And Stability İn A 15-Year Study Of Heterosexual Couples. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 22, 1244-1257.
- Busby, D. M., & Holman, T. B. (2009). Perceived Match Or Mismatch On The Gottman Conflict Styles: Associations With Relationship Outcome Variables. *Family Process*, 48(4), 531– 545.

- Buss, D.M. & Shackelford, T.K. (1997). Susceptibility To Infidelity In The First Year Of Marriage. *Journal Of Research In Personality*, 31(2), 193–221.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Call, V. R. & Heaton, T. B. (1997). Religious Influence On Marital Stability. *J. Sci. Study Relig.* 36, 382–392.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Chapman, G. D. (2005). *Evliliğin Dört Mevsimi*, İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Charny, I. & Parnass, S. (1995). The Impact Of Extramarital Relationships On The Continuation Of Marriages. *Journal Of Sex And Marital Therapy*, 21, 100–115.
- Cingisiz, N. (2010). *Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâları ile Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Cingisiz N. & Murat M. (2010). Investigation The Levels Of Emotional Intelligence Of The Couples Making Decision For Marriage. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 9(1), 99-114.
- Clarke-Stewart, A., Brentano, C. (2006). *Divorce Causes And Consequences*. (1. Baskı). New Haven And London: Yale University Pres.
- Cole, P. M., Martin, S. E. & Dennis, T. A. (2004). Emotion Regulation As A Scientific Construct: Methodological Challenges And Directions For Child Development Research. *Child Development*, 75, (2), 317 – 333.
- Collins, R. & Coltrane, S. (1991). *Sociology Of Marriage And The Family: Gender, Love And Property*. Chicago: Nelson-Hall.
- Consortium For Research On Emotional Intelligence In Organizations, The. (2001). *Emotional Competence Framework*. World Wide Web (http://www.eiconsortium.org/research/emotional_competence_framework.htm): The Consortium For Research On Emotional Intelligence In Organizations.

- Cooper, W. E. (1997). Correlated Evolution Of Prey Chemical Discrimination With Foraging, Lingual Morphology And Vomeronasal Chemoreceptor Abundance In Lizards. *Behavioral Ecology And Sociobiology*, 41, 257-265.
- Cooper, R.K. & Sawaf, A. (1997). *Executive Eq: Emotional Intelligence In Leadership And Organisations*. New York: Berkley.
- Cooper, R. K. And Sawaf, A. (2000). *Liderlikte Duygusal Zekâ: Yönetim ve Organizasyonda Duygusal Zekâ*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 30-38.
- Cordova, J., Jacobson, N. S., Gottman, J. M. & Rushe, R. (1993). Negative Reciprocity And Communication In Couples With A Violent Husband. *Journal Of Abnormal Psychology*, 102, 559-564.
- Cordova, J.V., Gee, C.B. & Warren, L.Z. (2005). Emotional Skillfulness In Marriage: Intimacy As A Mediator Of The Relationship Between Emotional Skillfulness And Marital Satisfaction. *Journal Of Social And Clinical Psychology*, 24(2), 218-235.
- Croyle, K. L., & Waltz, J. (2002). Emotional Awareness And Couples' relationship Satisfaction. *Journal Of Marital And Family Therapy*, 28(4), 435-444.
- Cui, M., Fincham, F. D. & Pasley, B. K. (2008). Young Adult Romantic Relationships: The Role Of Parents' Marital Problems And Relationship Efficacy. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 34(9), 1226-1235.
- Curun, F. (2001). *The Effects Of Sexism And Sex Role Orientation On Romantic Relationship Satisfaction*. Master Thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Curun, F. & Orçun Yücel, D. (2018). Ergenlerde Ebeveyn Tutumları ve Duygusal Zekâ İlişkisi: Benlik Saygısının Aracı Rolü. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*. 8 (2), 579-603.
- Çakmak-Tolan, Ö. (2015). *Evlilik Uyumunun Kişilik Özellikleri, İlişkiye Dair İnançlar ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Malatya.
- Çakır, A. (2017). *Anne Baba Tutumunun, Evlilikte Uyum ve Sorun Çözme Becerisine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Çakır, S. Y. (2008). *Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Çelen-Demirtaş, S. (2010). *The Role Of Gender, Relationship Status, Romantic Relationship Satisfaction, And Commitment To Career Choices In The Components Of Subjective Well-Being Among Senior University Students*. Unpublished Master's Thesis, Middle East Technical University, Ankara.
- Çelik, C. K. (2006). *Eğitim Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlikleri ile Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Çetintaş, Y. (2019). *Karate Antrenörlerinin Liderlik Yönelimlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Bilim Dalı, Bartın.
- Çınar, L. (2008). *Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dakin, J. & Wampler, R. (2008). Money Doesn't Buy Happiness, But It Helps: Marital Satisfaction, Psychological Distress, And Demographic Differences Between Low-And Middle-Income Clinic Couples. *The American Journal Of Family Therapy*, 36(4), 300-311.
- Dalan, U. (2020). *Evli Bireylerde Sosyal Medya Bağımlılığının Evlilik Uyum ve Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı. İstanbul.
- Dann, J. (2001). *Test Your Emotional Intelligence*. London: Fakenham Photosetting Limited.
- Demir, G. (1998). *Boşanma Yoluyla Parçalanmış Ailede Kadının Rol ve Statüsündeki Değişmeler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Demir, M. (2008). Sweetheart, You Really Make Me Happy: Romantic Relationship Quality And Personality As Predictors Of Happiness Among Emerging Adults. *Journal Of Happiness Studies*, 9, 257-277.
- Demirkan, S., Ersöz, A., Şen, R., Ertekin, E., Sezgin, Ö., Turğut, A. & Şehitoğlu, N. (2009). Tc. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Boşanma Nedenleri Araştırması.

- Denga, D. I. (1982). Childlessness And Marital Adjustment İn Northern Nigeria. *Journal Of Marriage And The Family*, 799-802.
- Dicle, A.N. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Duygusal Zeka ve Bazı Kişisel Özelliklerine Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Dillon, L. M. & Beechler, M. P. (2010). Marital Satisfaction And The Impact Of Children İn Collectivist Cultures: A Meta-Analysis. *J. Evol. Psychol.* 8, 7–22.
- Dominian, J. (1974). *Cinsel Psikolojik ve Toplumsal Açidan Boşanma*. (M. Harmancı, Çev.) İstanbul: Koza Yayınları.
- Dulewicz, V. & Higgs, M. (2004). Can Emotional İntelligence Be Developed? *International Journal Of Human Resource Management*, 15(1), 95-111.
- Durmuş, E. & Baba, E. (2014). Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Evlilik Uyumlarının Karşılaştırılması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 352-369.
- Ekşi, H. (2021). *Çocukluk Çağında Yaşanan Travma Yaşantılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Emery, R. E. (1982). Inter-Parental Conflict And The Children Of Discord And Divorce. *Psychological Bulletin*, 92, 310-330.
- Emery, R. E. & O'leary, K. D. (1982). Children's Perceptions Of Marital Discord And Behavior Problems Of Boys And Girls. *Journal Of Abnormal Child Psychology*, 10(1), 11-24.
- Ensign, J., Scherman, A. & Clark, J. J. (1998). The Relationship Of Family Structure And Conflict To Levels Of İntimacy And Parental Attachment İn College Students. *Adolescence*, 33(131), 575.
- Epstein, S. (1998). *Constructive Thinking: The Key To Emotional İntelligence*. Greenwood Publishing Group.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik Uyum. *Düşünen Adam* 18 (1):39-47.
- Erbil, D. D. & Hazer, O. (2018). Çalışan Bireylerin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi. *International Journal Of Eurasian Education And Culture*, 3(5), 99-116.

- Ercan, D. (2017). *Aile Danışmanlığı Almayı Kabul Eden ve Reddeden Evli Çiftlerde Boşanmayı Düşünme Nedenleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erci, B. & Ergin, R. (2005). Women's Satisfaction With Their Marriage In Turkey. *Marriage & Family Review*, 37(3), 117-133.
- Erden-İmamoğlu, S. (2009). *Kişilerarası İlişkiler*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi
- Erdal, A. (2020). *Evlilik Uyum ve Doyumunun Kişilik Özellikleri ve Duygusal Zeka Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, S. (2007). Evlilik Uyumuna ile Psikiyatrik Rahatsızlıklar, Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi/Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara*, 33.
- Erdoğan M.Y. (2008). Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 62-76.
- Erdoğan, M. Y. & Kenarlı, Ö. (2008) Duygusal Zeka ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki, *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 297-309.
- Ergin, E. F. (2000). *Üniversite Öğrencilerinin Sahip Oldukları Duygusal Zeka Düzeyi ile 16 Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniv. Sosyal Bil. Enst. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- Ergin, D.Y., İşmen, E. & Özabacı, N. (2000). *Eq-Ned Duygusal Zekâ Ölçeği El Kitabı*. İstanbul.
- Erginsoy, D. (2002) *Duygusal Zeka ve Kişiler Arası İlişkiler Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth And Crisis*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.
- Eröz, S. (2011). *Duygusal Zekâ ve iletişim Arasındaki İlişki: Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Eryılmaz, A. & Atak, H. (2009). Ready Or Not? Markers Of Starting Romantic İntimacy At Emerging Adulthood: The Turkish Experience. *International Journal Of Human And Social Sciences*, 4(1), 31-38.

- Eslami, A. A., Hasanzadeh, A. & Jamshidi, F. (2014). The Relationship Between Emotional Intelligence Health And Marital Satisfaction: A Comparative Study. *Journal Of Education And Health Promotion*, 3.
- Fenell, D.L. (1993). Characteristics Of Long-Term First Marriages. *Journal Of Mental Health Counseling*, (15) 446- 460.
- Fışıloğlu, H. (1992). Lisans Üstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-23.
- Field, L. (1993). *Creating Self-Esteem*, Dorset: Element Books Limited, S.42-44.
- Fincham F.D. (2003), Marital Conflict: Correlates, Structure, And Context, *Current directions in psychological science*, 12(1), 23-27.
- Fincham F.D. & Cui M. (2011). *Romantic Relationships In Emerging Adulthood* (Pp. 1-12). New York: Cambridge University Press.
- Fincham, F. D., Ajayi, C. & Beach, S. R. (2011). Spirituality And Marital Satisfaction In African American Couples. *Psychol. Relig. Spiritual*. 3, 259–268.
- Firestone, R. W. & Catlett, J. (1999). *Fear Of Intimacy*. American Psychological Association
- Fiske, A. P., Kitayama, S., Markus, H. R., & Nisbett, R. E. (1998). The Cultural Matrix Of Social Psychology. *The handbook of sosyal psikoloji* (s. 915–981).
- Fitness, J. (2001). Emotional Intelligence And Intimate Relationships. *Emotional Intelligence In Everyday Life*, 98-112.
- Fletcher, G. J. O. (2002). *The New Science Of Intimate Relationships*. Malden, MA: Blackwell.
- Froiland, D. J. & Hozman, T. L. (1977). Counseling For Constructive Divorce. *The Personnel And Guidance Journal*, 55(9), 525-529.
- Fowers, B. J., Montel, K. H., & Olson, D. H. (1996). Predicting Marital Success For Premarital Couple Types Based On Prepare. *Journal Of Marital And Family Therapy*, 22(1), 103-119.
- Fuimano, J. (2004). Raise Your Emotional Intelligence. *Nursing Management*, 35(7), 10-12.
- Gardner, H. (1983). *Frames Of Mind*. New York: Basic Books.
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences – The Theory In Practice*. New York: Basic Books.
- Gerhardstein, R. (1997). Sex And Marital Satisfaction. Web: <http://www.hope.edu/academic/psychology/335/webrep/>

- Gilbert, S. T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.) (1998). *The Handbook Of Social Psychology: Vol. 2* (4th Ed.). New York, Ny: McGraw-Hill.
- Glenn, N. D. (1998). The Course Of Marital Success And Failure İn Five American 10-Year Marriage Cohorts. *Journal Of Marriage And The Family*, 52, 818
- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books.
- Goleman, D. (1995). *Emotional İntelligence: Why İt Can Matter More Than Iq*. New York: Bantam.
- Goleman, D. (1996). *Duygusal Zeka* (Çev. B.S. Yüksel) İstanbul: Varlık Yayınları
- Goleman, D. (1996). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than Iq*, London: Cox & Wyman Ltd.
- Goleman, D. (1998). *Working With Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books.
- Goleman, D. (2000). *İşbaşında Duygusal Zeka*. İstanbul: Varlık Yayınları. 3. Baskı, 393-395.
- Goleman, H. G., Maciejewski, P. K. & Rosenheck, R. A. (1999). The Effects Of Marital Dissolution And Marital Quality On Health And Health Service Use Among Women. *Medical Care*, 37, 858-873.
- Gonzaga, G. C., Campos, B. & Bradbury, T. (2007). Similarity, Convergence, And Relationship Satisfaction İn Dating And Married Couples. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 93(1), 34.
- Gottman, J. M. & Levenson, R. W. (1986). Assessing The Role Of Emotion İn Marriage. *Behavioral Assessment*, 8, 31-48.
- Gottman, J. (1993). *What Predicts Divorce The Relationship Between Marital Processes And Marital Outcomes*, Hillsdale, Nj: Lawrence Erlbaum Associates
- Gottman, J. M. (1979). *Marital İnteraction: Experimental İntestigations*. New York: Academic Press.
- Gottman, J. M. & Levenson, R. W. (1992). Marital Processes Predictive Of Later Dissolution: Behavior, Physiology, And Health. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 63, 221–233.
- Gottman, J. M. (1994a). A Theory Of Marital Dissolution And Stability. *Journal Of Family Psychology*, 7(1), Pp. 57-75.
- Gottman, J. M. (1994b). The Roles Of Conflict Engagement, Escalation And Avoidance İn Marital İnteraction: A Longitudinal View Of Five Types Of Couples. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, 61 (1), Pp. 6-15.

- Gottman, J. M., Katz, L. F. & Hooven, C. (1997). *Meta-Emotion: How Families Communicate Emotionally*. Psychology Press.
- Gottman, J.M. (1998). Psychology And The Study Of Marital Processes. *Annual Review Of Psychology*, 49, 169-189.
- Gottman, J. M. & Levenson, R. W. (2000). The Timing Of Divorce: Predicting When A Couple Will Divorce Over A 14-Year Period. *Journal Of Marriage And The Family*, 62 (3), 737-745.
- Gottman, J. S., & Gottman, J. M. (2015). *10 Principles For Doing Effective Couples Therapy*. New York, Ny: W W Norton & Co.
- Gottman, J., Gottman, J., & McNulty, M. A. (2017). *The Role Of Trust And Commitment In Love Relationships*. New York, Ny: Routledge Taylor & Francis Group.
- Gottman, J. & Silver, N. (2017). *Evliliği Sürdürmenin Yedi İlkesi (E. Deniz, Çev.)*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gottman, J. M. (2011). *The Science Of Trust: Emotional Attunement For Couples*. Ww Norton & Company.
- Gökmen, A. (2001). *Evli Eslerin Birbirlerine Yönelik Kontrolcülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göçet, E. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Greenstein, T. N. (1990). Marital Disruption And The Employment Of Married Women. *Journal Of Marriage And The Family*. 52, 657-676.
- Grieco, C.E. (2001). *Evlilik Memnuniyetinin Belirleyicileri Olarak Duygusal Zeka, Bağımlılık Düzeyi ve Sosyal Destek Ağı*. Hofstra Üniversitesi.
- Grubb III, W. L. & Mcdaniel, M. A. (2007). The Fakability Of Bar-On's Emotional Quotient Inventory Short Form: Catch Me If You Can. *Human Performance*, 20(1), 43-59.
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital Conflict And Children's Adjustment: A Cognitive-Contextual Framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267.
- Güçlü-Ergin, N. (2008). *Evli ve Boşanmış Kişilerin Evlilik Uyumu ve Cinsiyetçilik Açısından Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Güler, A. (2006). *İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekaları ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Güler, A. (2010) *Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Evlilik Doyumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, Z. Y. (2019). *Evli Bireylerde Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Evlilik Doyumu ve Bağlanma Boyutları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gürbüz, S. & Yüksel, M. (2008). Çalışma Ortamında Duygusal Zekâ: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(2), 174-190
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumu ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güven, T. (2010). Eşler Arası Şiddete Yönelik Nedensellik-Sorumluluk Yüklemeleri ve Evlilik Doyumu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Hackney, H. & Bernard, J. M. (1990). Dyadic Adjustment Processes İn Divorce Counseling. *Journal Of Counseling & Development*, 69(2), 134-143.
- Haley, J. (1988). *İletişim, Psikolojik Sorunlar ve Psikoterapi* (Çev. A. Uzunöz), Ankara: Çark Kitabevi Yayınları.
- Halıçınarlı, E., Bender, M.T. (2006). Kadında Duygusal Zeka (Eq) ve Bir Saha Çalışması”, II. Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansında Sunulmuş Bildiri, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazi Magusa.
- Hansen, G. L. (1987). Extradyadic Relations During Courtship. *Journal Of Sex Research*, 23, 382–390.
- Harper, J. M., Schaalje, B. G. & Sandberg, J. G. (2000). Daily Hassles, İntimacy, And Marital Quality İn Later Life Marriages. *American Journal Of Family Therapy*, 28(1), 1-18.
- Harrod, N. R. & Scheer, S. D. (2005). An Exploration Of Adolescent Emotional Intelligence İn Relation To Demographic Characteristics. *Adolescence*, 40(159), 503.

- Hasta, D. (1996). *Ev İşi Paylaşımı ve Ev İşi Paylaşımında Hakkaniyet Algısı ile Evlilik Doyumu İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hatipoğlu, Z. (1993). *Bazı Demografik Değişkenlerin ve Evlilik Çatışmasının Evli Eşlerin Evlilik Doyumundaki Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hawkins A.J. & Fackrell T.S. (2009). How Common Is Divorce And What Are The Reasons? *A Guide Book For Individuals And Couples At The Crossroads Of Divorce*.
- Heaton, T. B. (2002). Factors Contributing To Increasing Marital Stability In The United States. *J. Fam. Issues* 23, 392–409.
- Hendrick, S. & Hendrick, C. (1995). *Gender Differences And Similarities In Sex And Love*. New York: Cambridge University Press, 2, 55-65.
- Hendrick, S. S. (1988). A Generic Measure Of Relationship Satisfaction. *Journal Of Marriage And Family*, 50, 93-98.
- Heppner, P. P. & Petersen, C. H. (1982). The Development And Implications Of A Personal Problem Solving Inventory. *Journal Of Counseling Psychology*, 29, 66–75.
- Heyman, R. E., Sayers, S. L. & Bellack, A. S. (1994). Global Marital Satisfaction versus Marital Adjustment: An Empirical Comparison Of Three Measures. *Journal Of Family Psychology*, 8(4), 432.
- Hill, R. (1949). *Families Under Stress*. New York: Harper.
- Hıdır, N. (2019). *Öğretmenlerin Evlilik Uyumları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Hoffman, L. W. & Manis, J. D. (1978). *Child Influences On Marital And Family Interaction: A Life-Span Perspective* (Pp. 165-213). New York: Academic Press.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions And Organizations Across Nations*. Thousands Oaks, Ca: Sage Publications.
- Holm, K. E., Werner-Wilson, R. J., Cook, A. S. & Berger, P. S. (2001). The Association Between Emotion Work Balance And Relationship Satisfaction Of Couples Seeking Therapy. *American Journal Of Family Therapy*, 193-205.

- Hoşgör, E. T. (2013). *Evli Çiftlerin Öfke İfade Tarzları ile Evlilik Uyumunun İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi, İzmir.
- Hünler, O.S. (2002). *Dindarlığın Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkileri ve Algılanan Evlilik Sorunları Çözümü Becerilerinin, Dindarlık ve Evlilik Doyumu İlişkisi Üzerindeki Arabulucu Rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- İbrahim, K. I. R. & Bülbül, Ö. (2012). İslahiye İlçesinde Boşanma Olgusu Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2).
- İşmen, E. (2001). Duygusal Zeka ve Problem Çözme. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13,111-124.
- İşmen, A. E. (2004). Duygusal Zeka ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(11), 55-75.
- Janssen, J. P., Poortman, A. R., De Graaf, P. M. & Kalmijn, M. (1998). De İnstabiliteit Van Huwelijken En Samenwoonrelaties In Nederland. *Mens En Maatschappij* 73, 4-26.
- Jennings, A. M., Salts, C. & Smith, T. A. (1992). Attitudes Toward Marriage: Effects Of Parental Conflict, Family Structure, And Gender. *Journal Of Divorce & Remarriage*, 17(1-2), 67-80.
- Jinfu, Z. & Xiaoyan, X. (2004). A Study Of The Characteristics Of The Emotional Intelligence Of College Students. *Psychological Science (China)*, 27,293-296.
- Jose, O. & Alfons, V. (2007). Do Demographics Affect Marital Satisfaction? *Journal Of Sex & Marital Therapy*, 33(1), 73-85.
- Joseph, D. L. & Newman, D. A. (2010). A İntegrative Meta-Analysis And Cascading Model. *Journal Of Applied Psychology*, 95, 54-78.
- Joshi, S. & Thingujam, N. S. (2009). Perceived Emotional İntelligence And Marital Adjustment: Examining The Mediating Role Of Personality And Social Desirability. *Journal Of The Indian Academy Of Applied Psychology*, 35(1), 79-86.
- Kaçmaz, Ö. N. (2020). *Boşanmış Aileye Sahip Bireylerde Bağlanma Stillerinin İlişki Doyumu ve Reddedilme Duyarlılığı ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Kültürel Psikoloji – Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi- Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kalaycı, S. (2010). *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 5. Baskı. Ankara: Asil Yayın.
- Kalyoncu, Z. (2011). *Duygusal Zekâ ile Örgütten Kaynaklanan Stres Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kamo, Y. (1993). Determinants Of Marital Satisfaction: A Comparison Of The United States And Japan. *J. Soc. Pers. Relat.* 10, 551–568.
- Karakaş, S.A. & Küçükoğlu, S. (2011). Bir Eğitim Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zekâ Düzeyleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 8-13.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1995). The Longitudinal Course Of Marital Quality And Stability: A Review Of Theory, Methods, And Research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3.
- Kaslow, F. W. (1980). Stages Of Divorce: A Psychological Perspective. *Vill. L. Rev.*, 25, 718-751.
- Kaya, N. (2017). *Kırsal ve Kentsel Alanda Yaşayan Evli Kadınların Evlilik Uyumu Evlilik Doyumu ve İlişkilerde Mutluluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaymak-Özmen, S. (2004). Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2004; 37 (2), 27-39.
- Kelley, H. H. & Thibaut, J. W. (1978). *Interpersonal Relations: A Theory Of Interdependence*. New York: Wiley.
- Kelley, H. H. (1979). *Personal Relationships: Their Structures And Process*. Hillsdale, Nj: Erlbaum.
- Kendir, M. E. & Demirli, C. (2016). Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113.
- Kerr, R., Garvin, J., Heaton, N. & Boyle, E. (2006). Emotional Intelligence And Leadership Effectiveness. *Leadership & Organization Development Journal*, 27(4), 265-279.

- Keskin, I. (2007). *Boşanmanın Sosyolojik ve Psikolojik Nedenleri ve Boşanmanın Ortaya Çıkardığı Sonuçlar (Niğde İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Kessler, S. (1975). *The American Way Of Divorce: Prescriptions For Change*. Chicago: Nelson-Hall.
- Kılbitmez, R. (2018). *Çalışan Evli Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Demografik Değişkenler ve Ev İçi İş Paylaşımı Üzerinden Yordanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Kışlak, Ş. T. & Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 5(5).
- Kinsfogel, K. M. & Grych, J. H. (2004). Interparental Conflict And Adolescent Dating Relationships: Integrating Cognitive, Emotional, And Peer Influences. *Journal Of Family Psychology*, 18(3), 505.
- Kirby, J.S. (2005). *A Study Of The Marital Satisfaction Levels Of Participants İn A Marriage Education Course*. Unpublished Doctoral Dissertation, University Of Louisiana, Lafayette.
- Kirby, J. S. & Baucom, D. H. (2007). Treating Emotion Dysregulation İn A Couples Context: A Pilot Study Of A Couples Skills Group Intervention. *Journal Of Marital And Family Therapy*, 33(3), 375-391.
- Koca, B. (2016). *Evlilikte Bağlanma Stili ile Evlilikte Sorun Çözme Becerisi Arasındaki İlişkide Duygusal Zekânın Aracı Değişken Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Kocadere, M. (1995). *İyi ve Kötü Evliliklerinin Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Betimsel Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Koyuncu, A. B. (2019). *Evli Bireylerde Öznel Mutluluk ve İlişkisel Mutluluğun Evlilik Doyumuna Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Köksal, A. (2003). *Ergenlerde Duygusal Zeka ile Karar verme Stratejileri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Krauth K.R. (2006), Identifying Adolescent Problems Of Substance Abuse And Caregivers Approach For Treatment And Prevention, *Journal Of Addictive Disorders*. Retrieved From; <http://www.breining.edu>.

- Kressel, K., Lopez-Morillas, M., Weinglass, J. & Deutsch, M. (1978). Professional Intervention In Divorce: A Summary Of The Views Of Lawyers, Psychotherapists, And Clergy. *Journal Of Divorce*, 2(2), 119-155.
- Kressel, K. (1980). Patterns Of Coping In Divorce And Some Implications For Clinical Practice. *Family Relations*, 29, 234-240.
- Kruk, E. (2000). *Mediation And Conflict Resolution In Social Work And The Human Services*. Chicago: Nelson- Hall.
- Kubat, D.E (2012). *Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kublay, D. & Oktan, V. (2015). Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 25-35.
- Kubler-Ross, E. (1969). *On Death And Dying*. New York: Macmillan.
- Kurdek, L. A. (1998). Relationship Outcomes And Their Predictors: Longitudinal Evidence From Heterosexual Married, Gay Cohabiting, And Lesbian Cohabiting Couples. *Journal Of Marriage And The Family*, 553-568.
- Kurdek, L. A. (1999). The Nature And Predictors Of The Trajectory Of Change In Marital Quality For Husbands And Wives Over The First 10 Years Of Marriage. *Dev. Psychol.* 35, 1283–1296.
- Lalonde, R. N., Hynie, M., Pannu, M. & Tatla, S. (2004). The Role Of Culture In Interpersonal Relationships Do Second Generation South Asian Canadians Want A Traditional Partner? *J. Cross Cult. Psychol.* 35, 503–524.
- Larson, J. H. & Holman, T. B. (1994). Premarital Predictors Of Marital Quality And Stability. *Family Relations*, 228-237.
- Lauer, R. H., Lauer J. C. & Kerr, S. T. (1990) The Long Term Marriage: Perception Of Stability And Satisfaction. *The International Journal of Aging and Human Development*, 31(3), 189-195.
- Lavalekar, A., Kulkarni, P. & Jagtap, P. (2010). Emotional Intelligence And Marital Satisfaction. *Journal Of Psychological Researches*, 5, 185-194.
- Lavner, J. A. & Bradbury, T. N. (2010). Patterns Of Change In Marital Satisfaction Over The Newlywed Years. *J. Marr. Fam.* 72, 1171–1187.
- Lee, G., And Shehan, C. L. (1989). Retirement And Marital Satisfaction. *Journal of Gerontology*, 44, 226–230.

- Levenson, R.W., Carstensen, L. L. & Gottman, J. M. (1993). Long-Term Marriage: Age, Gender, And Satisfaction. *Psychology & Aging*, 8, 301-313.
- Levinger, G. (1976). A Social Psychological Perspective On Marital Dissolution. *Journal Of Social Issues*, 32, 21-47.
- Levy, R. J. (2009). "Divorce" Microsoft® Encarta® 2009 [Dvd]. Redmond, Wa: Microsoft Corporation, 2008.
- Lichter, D. T. & Carmalt, J. H. (2009). Religion And Marital Quality Among Lowincome Couples. *Soc. Sci. Res.* 38, 168–187.
- Lopes, P. N., Brackett, M. A., Nezlek, J., Schltz, A., Sellin, I. & Salovey, P. (2004). Emotional İntelligence And Social İntraction. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 30, 1018-1034.
- Lopes, P. N., Salovey, P. & Straus, R. (2003). Emotional İntelligence, Personality And The Perceived Quality Of Social Relationships. *Personality And Individual Differences*, 35, 641-655.
- Louie, K. A., Coverdale, J. & Roberts, W.I. (2006). Emotional Intelligence And Psychiatric Training. *Academic Psychiatry*, 30(1), 1-3.
- Mabooğlu, F. (2006). *Duygusal Zeka ve Duygusal Zekanın Gelişimine Katkıda Bulunan Etkenler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Madanian, L. & Mansor, S. M. S. S. (2013). Marital Satisfaction And Demographic Traits İn An Emigrant Sample: Rasch Analysis. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 107, 96-103.
- Malouff, J. M., Schutte, N. S. & Thorsteinsson, E. B. (2014). Trait Emotional İntelligence And Romantic Relationship Satisfaction: A Meta-Analysis. *The American Journal Of Family Therapy*, 42(1), 53-66.
- Mallouf, J., Thorsteinsson, E., Schutte, N., Buhullar, N. & Rooke, S. (2009). The Five Factor Model Of Personality And Relationship Satisfaction Of İntimate Partners. *Journal Of Research Personality*, 44, 124-127.
- Malko, B. (2001). The Relationship Between Communication Patterns And Marital Adjustment. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Markman, H. J. (1981). Prediction Of Marital Distress: A 5-Year Follow-Up. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, 49, 760-762

- Marks, L. (2005). How Does Religion Influence Marriage? Christian, Jewish, Mormon, And Muslim Perspectives. *Marr. Fam. Rev.* 38, 85–111.
- Martin, T.C. & Bumpass, L.L. (1989). Recent Trends In Marital Disruption. *Demography*, 26, 37-51.
- Martins, A., Ramalho, N. & Morin E. (2010). A Comprehensive Meta-Analysis Of The Relationship Between Emotional Intelligence And Health. *Personality And Individual Differences*, 49, 554–564.
- Maslauskaite, A., Jasilioniene, A., Jasilionis, D., Stankuniene, V. & Shkolnikov, V. M. (2015). Socio-Economic Determinants Of Divorce In Lithuania: Evidence From Register-Based Census-Linked Data. *Demographic Research*, 33, 871-908.
- Matthews, G., Zeidner, M. & Roberts, R.D. (2002). *Emotional Intelligence: Science And Myth*. London: The Mit Press.
- Mavili Aktaş, A. (2009). *Evlilik ve Sadakatsizlik (1. Baskı)*. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Mavruk-Özbiçer, S. & Atıcı, M. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Romantik İlişki Doyumları: Nicel Bir Çalışma. *International Journal Of Human Sciences*, 15(1), 265-279.
- Mayer, J.D. & Salovey, P. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition, And Personality*, 93(3), 185-211.
- Mayer, J. D. & Salovey, P. (1993). The Intelligence Of Emotional Intelligence. *Intelligence*, 17(4), 433-442.
- Mayer, J.D. & Salovey, P. (1997). What Is Emotional Intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.). *Emotional Development And Emotional Intelligence: Implications For Educators* (Pp.3-34). New York: Basic Books.
- Mayer, J.D., Caruso, D.R., & Salovey, P. (1999). Emotional Intelligence Meets Traditional Standarts For An Intelligence. *Intelligence*, 27(4): 267-298.
- Mayer, B. (2000). *The Dynamics Of Conflict Resolution: A Practitioner's Guide*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mayer, J. (2001). Emotional Intelligence And Giftedness. *Roeper Review*, 23(3), 131-137
- Mayer, J. D., Salovey, P. & Caruso, D. R. (2008). Emotional Intelligence: New Ability Or Eclectic Traits? *American Psychologist*, 63, 503-517.
- Meeks, B. S., Hendrick, S. S. & Hendrick, C. (1998). Communication, Love And Relationship Satisfaction. *Journal Of Social And Personal Relationships*, 15, 775- 773.

- Mirza, M., & Redzuan, M. (2011). Relationship Between Fathers Emotional Intelligence And Their Children“S. *Current Research In Psychology*, 2 (1), 115-120.
- Miše, M.A. (2015). *Boşanmanın Sosyo-Psikolojik ve Dini Sebepleri ve Sonuçları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Mize, J. & Pettit, G. S. (1997). Mothers' Social Coaching, Mother-Child Relationship Style, And Children's Peer Competence: Is The Medium The Message? *Child Development*, 312-332.
- Najm, Q. J. (2005). *Attachment Styles And Emotional İntelligence İn Marital Satisfaction Among Pakistani Men And Women*. Unpublished Doctoral Dissertation, Tennessee State University.
- Nastasa, L. E. & Sala, K. (2012). Adolescents' Emotional İntelligence And Parental Styles. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 33, 478-482
- Neighbors, B. D., Forehand, R. & Bau, J. J. (1997). Interparental Conflict And Relations With Parents As Predictors Of Young Adult Functioning. *Development And Psychopathology*, 9(1), 169-187.
- Neubauer, A.C. & Freudenthaler, H.H. (2005). *Models Of Emotional İntelligence*. In R. Schultz, & R. D. Roberts (Eds.), *Emotional İntelligence: An İnternational Handbook* (Pp. 31-50). Cambridge, Ma: Hogrefe.
- Noller, P., Beach, S. & Osgarby, S. (1997). *Cognitive And Affective Processes İn Marriage*. W. K. Halford ve H. J. Markman (Ed.), *Clinical Handbook Of Marriage And Couples İçinde* (S. 43–71). New York: John Wiley&Sons.
- Oğurtan, S. G. (2011). *Boşandım Diyemedim: Boşanmanın Aile ve Toplum Üzerine Etkileri*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Olderbak, S. & Figueredo, A. J. (2009). Predicting Romantic Relationship Satisfaction From Life History Strategy. *Personality And Individual Differences*, 46, 604- 610.
- Olson H. & Detrain J. (2006) *Marriage And The Family: Diversity And Strength*. California: Mayfield Publishing Company.
- Onay, M. & Uğur, B. (2011). Sağlıktaki Memnuniyetin Sessiz Sihri: Duygusal Zekâ. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 23-34.
- Onyishi, E. I., Sorokowski, P., Sorokowska, A. & Pipitone, R. N. (2012). Children And Marital Satisfaction İn A Non-Western Sample: Marital Satisfaction Among The Igbo People Of Nigeria. *Evol. Hum. Behav.* 33, 771–774.

- Orbuch, T., House, J., Mero, R. & Webster, P. (1996). Marital Quality Over The Life Course. *Social Psychology Quarterly*, 59 (2), 162–171.
- Orthner, D. K. & Mancini, J. A. (1990). Leisure İmpacts On Family İnteraction And Cohesion. *Journal Of Leisure Research* 22, 125-137.
- Orthner, D. K. & Mancini, J. A. (1991). Benefits Of Leisure For Family Bonding. In B. L. Driver, P. J. Brown, & G. L. Peterson, (Eds.), *Benefits Of Leisure*, (Pp. 215-247). State College, Pa: Venture Publishing.
- Ödemiş, H. (2008). *İlköğretim Öğretmenlerinin İş Tatminleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbek, C. C. (2018). *Evli Bireylerde Eş Değerlendirme, Evlilik Uyumu, Evlilik Doyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs.
- Özbiçer, Ş. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Romantik İlişki Doyumları ve Eşlerinin İlişki Doyumlarına Yönelik Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özgen, H. (2019). *Evli Kadınlarda Duygusal Zekâ ve Evlilik Uyumu İlişkisi Aile Danışmanlığı Merkezi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Kişiler Arası iletişim, Ailede iletişim ve Yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özmen-Süataç, A. (2010). *Evlilik Uyumunun Kişilerarası Tarz ve Öfke Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, Ö. (2010). *Genel Boşanma Sebepleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pardo, Y., Weisfeld, C., Hill, E., & Slatcher, R. B. (2012). Machismo And Marital Satisfaction İn Mexican American Couples. *J. Cross Cult. Psychol.* 44, 299–315.
- Petty, J.R. (1983). *The Effects Of Marital Expectation Training On Communication Style And Problem Solving Ability Of Couples*. Unpublished Doctoral Dissertation, The Florida State University, Florida.

- Pillemer, K. & Suitor, J.J. (1991). Marital Quality And Satisfaction With The Division Of Household Labor Across The Family Life Cycle. *Journal Of Marriage And The Family*, 53, 221-230.
- Pletchaty, M., Couturier, S., Cote, M., Roy, M. A., Massicotte, J. & Freeston, M. H. (1996). Dimensional Analysis Of Past And Present Satisfaction İn Relation To Present Marital Satisfaction. *Psychological Reports*, 78(2), 657-658.
- Polat, D. (2006). *Evli Bireylerin Evlilik Doyumları, Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Polat, D. (2012). *Boşanma Aşamasındaki Bireylerin Evlilik Çatışmaları, Çatışma İletişim Tarzları ve Sosyal Destek Sistemlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Prado, L. M. & Markman, H. J. (1999). *Unearthing The Seeds Of Marital Distress: What We Have Learned From Married And Remarried Couples*. In M. Cox ve J. Brooks Gun (Ed.), *Conflict And Cohesion İn Families: Causes And Consequences*. (2ndedition) (Pp. 84-105) Mahwah, New Jersey: Earlbbaum.
- Prigerson, H. G., Maciejewski, P. K. & Rosenheck, R. A. (1999). The Effects Of Marital Dissolution And Marital Quality On Health And Health Service Use Among Women. *Medical Care*, 37, 858–873.
- Rahim, M. A. (2001). *Managing Conflict İn Organizations*. Usa: Quorum Books.
- Rao, T.S.S., Nambi, S. & Chandrashekar, H. (2005). Marriage, Mental Health And Indian Legislation. *Indian journal of psychiatry*, 47(1), 3
- Ravi, D. (2001). *Emotional Intelligence – A Sine Qua Non Of Leadership*. World Wide Web (Http://Www.Jimsindia.Org/8marchives/Winter2001/Ten.Htm): Jagan Institute Of Management Studies.
- Rho, J. J. (1989). *Multiple Factors Contributing To Marital Satisfaction İn Korean-American Marriages And Correlations With Three Dimensions Of Family Life Satisfaction--Marital, Parental, And Self-Satisfactions*. Doctoral Dissertation, Kansas State University.
- Rice, D. G. (1978). Psychotherapeutic Treatment Of Narcissistic Injury İn Marital Separation And Divorce. *Journal Of Divorce*, 1(2), 119-128.

- Roberts, L.J. & Mccrady B.S. (2003). Alcohol Problems In Intimate Relationships: Identification And Intervention. *A Guide For Marriage And Family Therapists*,
- Roberts, M. (2008). *Mediation In Family Disputes Principles Of Practice*. Usa: Ashgate Publishing Limited.
- Rogers, S. J. & Amato, P. R. (1997). Is Marital Quality Declining? The Evidence From Two Generations. *Social Forces*, 75, 1089-1100.
- Rohling, J.L. (2005). Top 10 Greatest “Hits” Important Findings And Future Directions For Intimate Partner Violence Research, *Journal Of Interpersonal Violence*, Vol. 20 No. 1, January 2005 108-118
- Rollins, B. C. & Feldman, H. (1970). Marital Satisfaction Over The Family Life Cycle. *Journal Of Marriage And The Family*, 32, 20-27.
- Rollins, S. J. & White, L. K. (1998). Satisfaction With Parenting: The Role Of Marital Happiness, Family Structure, And Parents’ Gender. *Journal Of Marriage And The Family*, 60, 293-308.
- Rostami, A., Ghazinour, M., Nygren, L. & Richter, J. (2014). Marital Satisfaction With A Special Focus On Gender Differences In Medical Staff In Tehran, Iran. *J. Fam. Issues* 35, 1940–1958.
- Rusbult, C. E. (1983). A Longitudinal Test Of The Investment Model: The Development (And Deterioration) Of Satisfaction And Commitment In Heterosexual Involvements. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 45, 101-117.
- Rusbult, C. E. & Martz, J. M. (1995). Remaining In An Abusive Relationship: An Investment Model Analysis Of Non-Voluntary Dependence. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 21, 558-571.
- Rusbult, C. E., Martz, J. M. & Agnew, C. R. (1998a). The Investment Model Scale: Measuring Commitment Level, Satisfaction Level, Quality Of Alternatives, And Investment Size. *Personal Relationship*, 5, 357-392.
- Sabatelli, R. & Bartle, S. (1995). Survey Approaches To The Assesment Of Family Functioning: Conceptual, Operational And Analytic Issues. *Journal Of Marriage And Family*, 57
- Salovey, P. & Mayer, J.D. (1990). Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition And Personality*, 9, 185-211.

- Sardoğan, M. & Karahan, F. (2005). Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38, 89-102.
- Schmitt, M., Kliegel, M. & Shapiro, A. (2007). Marital Interaction In Middle And Old Age: A Predictor Of Marital Satisfaction? *Int. J. Aging Hum. Dev.* 65, 283–300.
- Schumm, W. R., Webb, F. J. & Bollman, S. R. (1998). Gender And Marital Satisfaction: Data From The National Survey Of Families And Households. *Psychological Reports*, 83(1), 319-327.
- Schutte, N.S., Malouff, J.M., Hall, L.E., Haggerty, D.J., Cooper, J.T., Golden, C.J. & Dornheim, L. (1998). Development And Validation Of A Measure Of Emotional Intelligence. *Personality And Individual Differences*, 25(2), 167-77.
- Schutte, N., Malouff, J. M. & Bobik, C. (2001). Emotional Intelligence And Interpersonal Relations. *The Journal Of Social Psychology*, 141 (4):523- 536.
- Serdengeçti, C. (2003). I. II. III. *Ligdeki Profesyonel Futbolcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Başarıya Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Serkalem, B. (2006). Divorce: Its Causes And Impacts On The Lives Of Divorced Women And Their Children, A Comparative Study Between Divorced And Intact Families, *Addis Abeba*.
- Sevin, H. D., Uygur, A. & Koyuncu, M. B. (2020). Demografik Özellikler Açısından Çalışanların Duygusal Zeka Düzeylerinin Turizm İşletmelerinde İncelenmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12 (3), 2611-2628.
- Sezal, İ. (1996). *Aile Nedir?* Ankara: Başbakanlık Yayınevi.
- Shapiro, L.E. (1998). *Yüksek Eş'lu Bir Çocuk Yetiştirmek* (Çev: Ü. Kartal). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Sher, T. G. & Weiss, R. L. (1991). Negativity In Marital Communication: Where's The Beef? *Behavioral Assessment*.
- Sıgbatullah, Y. (2018). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin ve Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Uyumu ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Simon, V. A. & Furman, W. (2010). Interparental Conflict And Adolescents' Romantic Relationship Conflict. *Journal Of Research On Adolescence*, 20(1), 188-209.
- Simpson, I.H. (2009). "Family." Microsoft® Encarta® 2009 [Dvd]. Redmond, Wa: Microsoft Corporation, 2008.
- Skolnick, A. (2009) "Marriage." Microsoft® Encarta® 2009 [Dvd]. Redmond, Wa: Microsoft Corporation, 2008.
- Sokolski, D.M. & Hendrick, S. (1999). Fostering Marital Satisfaction. *Family Therapy*, 26 (1), 39-49.
- Spanier, G.B.& Lewis, R. A. (1980). Marital Quality: A Review Of The Seventies. *Journal Of Marriage And The Family*; 42: 825-839.
- Stack, S. & Eshleman, J. R. (1998). Marital Status And Happiness: A 17-Nation Study. *Journal Of Marriage And The Family*, 60, 527-536.
- Stanford, P. (2003). Multiple İntelligence For Every Classroom. *Intervention İn School & Clinic*, 39(2), 80-85.
- Stein, S. (2001). *The Eq Edge: Emotional İntelligence And Your Success*. London: Kogan Page.
- Sternberg, R. J., Wagner, R. K., Williams, W. M. & Horvath, J. A. (1995). Testing Common Sense. *American Psychologist*, 50(11), 912-927.
- Süslü, G. (2020). *Bireylerin Çocukluk Çağı Travmalarının Duygusal Zeka Düzeyleri ve Kişiler Arası İletişim Tarzları ile İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Şener, A. (2002). *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şener, A. & Terzioğlu, G. (2002). *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Şener, A. & Terzioğlu, G. (2008). Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler ile iletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 13(13), 7-20.
- Şendil, G. & Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.

- Şirvanlı-Özen, D. (1999). Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Çocuklar Üzerindeki Etkileri I: Davranış ve Uyum Problemleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 6(1), 19-29.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th Ed.), Boston: Allyn And Bacon.
- Taniguchi, H. & Kaufman, G. (2013). Gender Role Attitudes, Troubles Talk, And Marital Satisfaction İn Japan. *J. Soc. Pers. Relat.* 31, 975–994.
- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Tatar, A., Tok, S. & Saltukoğlu, G. (2011). Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 21 (4), 325-338.
- Thorndike, E.L. (1920). Intelligence And Its Uses. *Harper's Magazine*, 140, 227- 235.
- Thibaut, J. W. & Kelley, H. H. (1959). *The Social Psychology Of Groups*. New York: Wiley.
- Tilson, D. & Larsen, U. (2000). Divorce İn Ethiopia: The Impact Of Early Marriage And Childlessness. *Journal Biosocial Science* 2000; 32: 355-72.
- Timmer, S.G. & Orbuch, T.L. (2001). The Links Between Premarital Parenthood, Meanings Of Marriage, And Marital Outcomes. *Family Relations*, 50 (2), 178-185.
- Tirgari, A. (2007). *Study On The Effectiveness Of Excitement Intelligence Training On Marriage Relations*. Doctoral Dissertation, Phd Thesis Of Tehran Psychiatry Institute.
- Topşar, A. (2015). *Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinde Duygusal Zeka ile Bilgisayar Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tsapeas, I., Fisher, H.E, & Aron, A. (2010) "Infidelity: When, Where, Why." In *Wr Cupach And Bh Spitzberg, The Dark Side Of Close Relationships II*. New York: Routledge, Pp 175- 196.
- Turculet, A. & Tulbure, C. (2014). The Relation Between The Emotional Intelligence Of Parents And Children. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 142, 592–596.

- Tutarel-Kışlak, Ş. & Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2, 32-38.
- Tsujino, J. & Oyama-Higa, M. (2007). The Relationship Between Emotional İntelligence Of Mothers And Problem Behavior İn Their Young Children: A Longitudinal Analysis. *Journal Of Prenatal & Perinatal Psychology & Health*, 21(3), 215-229.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. & Foster, C. A. (2003). Parenthood And Marital Satisfaction: A Meta-Analytic Review. *Journal Of Marriage And Family*, 65(3), 574-583.
- Uyar, S. (1999). *Boşanmış Bireylerin Evlilik Süreci ve Bugüne İlişkin Psikolojik Sorunları Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi.
- Uyaroğlu, B. (2011). Üstün Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren İlköğretim Öğrencilerinin Empati Becerileri ve Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi, Ankara*.
- Uzuner, A. (2012). *Yönetici Hemşirelerde Duygusal Zeka ve Boyun Eğici Davranışların İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Üncü, S. Y. (2007). *Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünlü, S. (1993). *Aile Yapısı ve İlişkileri*. 12.10.2009, [Http:// books.google.com](http://books.google.com).
- Ünsal-Seydooğulları, S. (2008). *Demokratik ve Otoriter Tutumlarının Lisede Öğrenim Gören Öğrencilerin Ahlaki Yargı Yeteneğine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sakarya.
- Vaillant, C. O. & Vaillant, G. E. (1993). Is The U-Curve Of Marital Satisfaction An İllusion? A 40-Year Study Of Marriage. *Journal Of Marriage And The Family*, 55, 230-239.
- Van Rooy, D. L. & Viswesvaran, C. (2004). Emotional İntelligence: A Meta-Analytic Investigation Of Predictive Validity And Nomological Net. *Journal Of Vocational Behavior*, 65, 71-95.

- Yağmur, M. B. (2020). *Evli Bireylerde İrrasyonel İnanışlar ile Boşanma Göstergeleri Üzerindeki Yordayıcı Gücü*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik Uyumu ile Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal Of Research In Education And Teaching*, 3(1), 250-261.
- Yavuzer, H. (1993). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaylacı, Ö. G. (2006). *Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka ve iletişim Yeteneği*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Evli Bireylerin Doyum Düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(4), 23-29.
- Yıldırım, N. (2004). Türkiye’de Boşanma ve Sebepleri. *Bilig*, 28, 59-81.
- Yıldız, M. A. & Çevik, G. B. (2016). A Study On Marital Satisfaction And Life Satisfaction With Married Individuals Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. *Journal Of Human Sciences*, 13(1), 227-242.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum; Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, Sayı:4, S.49-59.
- Yılmaz, M. (2002). *Duygusal Zeka Düşünme Becerileri Eğitiminin Annelerin Duygusal Zeka Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Yılmaz, S. (2007). *Duygusal Zeka ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yöntem, K. M. (2017). *Kök Ebeveynlik Biçimlerinin Boşanma Göstergeleri Üzerindeki Yordayıcı Gücü*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortak Doktora Programı, Tokat, Giresun.
- Yöntem, M. K. & İlhan, T. (2018). Boşanma Göstergeleri Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(41), 339-358.
- Yu, T. (2007). *The İnterplay Of Parental Marital Conflict And Divorce İn Young Adult Children's Relationships With Parents And Romantic Partners*. Doctoral Dissertation, Auburn University.

- Yurdakavuştu, Y. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Sosyal Beceri Düzeyleri*. Doctoral Dissertation, Deü Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Yüksel, M. (2006). *Duygusal Zekâ ve Performans İlişkisi (Bir Uygulama)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Erzurum.
- Yürükoğlu, A. (1992). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Zare, B. (2011). Review Of Studies On Infidelity, *3rd International Conference On Advanced, Management Science, Ipedr*, 19.
- Zartler U., Wilk L. & Kränzl-Nagl, R. (2002). The Causes Of Divorce/Separation And Its Effects On Children, Women And Men. *European Centre For Social Welfare Policy And Research*.
- Zeidner, M. & Kaluda, I. (2008). Romantic Love: What's Emotional Intelligence (EI) Got To Do With It? *Personality and Individual Differences*, 44(8), 1684-1695.
- Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli Bireylerin Benlik Saygısı, Kıskançlık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zöhrap, D. U. (2004). *Lise Öğrencilerinde Algılanan Ana-Baba Tutumları ve Aile Yapısının Ergen Kişilik Özelliklerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zrvfchyn, M. (2006). Divorce. The Abstract Of Conference Proceedings Divorce And Strategies Of Reduction It. *Cooperation With The Islamic Azad University Of Karaj And Karaj Attorney*.
- Waite, L. J. & Lillard, L. A. (1991). Children And Marital Disruption. *American Journal Of Sociology*, 96, 930-953.
- Waldinger, R. J., Schulz, M. S., Hauser, S. T., Allen, J. P. & Crowell, J. A. (2004). Reading Others' Emotions: The Role Of Intuitive Judgments In Predicting Marital Satisfaction, Quality, And Stability. *Journal Of Family Psychology*, 18(1), 58.
- Waltz, M., Bandura, B., Pfaff, H. & Schott, T. (1988). Marriage And The Psychological Consequences Of A Heart Attack: A Longitudinal Study Of Adaptation To Chronic Illness After 3 Years. *Social Science And Medicine*, 27, 149-158.
- Wang, L. (1994). Marriage And Family Therapy With People From China. *Contemp. Fam. Ther.* 16, 25-37.

- Weiser, D. A. & Weiger, D., J. (2016). Self-Efficacy İn Romantic Relationships: Direct And İndirect Effects On Relationship Maintenance And Satisfaction. *Personality And İndividual Differences*, 89, 152-156.
- Weisinger, H. (1998). *İş Yaşamında Duygusal Zeka*. Çeviren: Nurettin Süleymangil. İstanbul: Mns Yayıncılık, 12-227.
- Wilson. B.& Gottman, J. (1994). *Marital Conflict And Parenting: The Role Of Negativity İn Families. Handbook Of Parenting, Mh Bornstein (Ed), Cilt 4*, Hillsdale Nj, Lawrence Erlbaum.
- Wiseman, R. S. (1975). Crisis Theory And The Process Of Divorce. *Social Casework*, 56(4), 205-212.
- Wolf, S. (1986). *Problem Çocuklar ve Tedavi*, İstanbul: Say Kitap Pazarlama, S.213.
- Xiaohe, X. & Whyte, M. K. (1990). Love Matches And Arranged Marriages: A Chinese Replication. *J. Marriage Fam.* 52, 709–722.

EKLER

EK 1.

Sayın Katılımcı

Bu araştırma evli bireylerin kendileri ve ilişkileri ile ilgili çeşitli duygu ve düşüncelerini bilimsel olarak incelemek amacıyla yapılmaktadır. Sizlerden istenilen verilen sorulara ne derecede katıldığınızı kişisel düşünceleriniz doğrultusunda belirtmenizdir. Soruların doğru ya da yanlış cevabı yoktur.

Sizden kimliğinizle ilgili hiçbir kişisel bilgi (Ad, ~~soyad~~, kurum bilgisi vs..) istenmemektedir.

Elde edilecek bilgiler başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır. Sadece yüksek lisans tezi kapsamında kullanılacaktır.

Anket yaklaşık 15 dakika sürmektedir. Ankete katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Desteginiz için teşekkür ederim.

Çalışmayla ilgili detaylı bilgi almak için: handan_tysz@hotmail.com

Kaç Yıldır Evlisiniz:(Yıl)

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

Çocuk Sayınız:(Çocuk)

Siz dahil Kaç Kardeşiniz:(Kardeş)

Çocukluğunuzun çoğunu geçirdiğiniz yerleşim yeri: () İl () İlçe () Köy

Şu an yaşadığınız şehir:(Şehir)

Şu an yaşadığınız aile türünüz: () Geleneksel/Geniş Aile () Çekirdek Aile

Anne ve babanızın çift ilişkisini nasıl değerlendirirsiniz: () Çok Kötü () Kötü () Orta () İyi () Çok İyi

Ebeveynlerinizden yeterli aile sevgisi, ilgi ve şefkat gördüğünüzü düşünüyor musunuz: () Evet () Hayır

Yaşınız:(Yaş)

Eğitim durumunuz: () İlk Okul Mezunu () Orta Okul Mezunu () Lise Mezunu () Ön Lisans Mezunu

() Lisans Mezunu () Lisans Üstü Mezunu

Aşağıdaki Seçeneklerden Size Uygun Olanı İşaretleyiniz: () Kişisel Gelişim Eğitimi Aldım

() Kişisel Gelişim Kitabı Okudum () Kitap Okumadım /Eğitim Almadım

Ailenizin aylık ortalama geliri:(TL)

EK 2.

Açıklama: Bu bölümde duygularınıza yönelik bazı ifadeler bulunmaktadır. İfadelerin doğru veya yanlış yoktur. Duyularınızı en doğru yansıtan ifadeyi işaretleyiniz.	1. Kesinlikle Kabulmuyorum	2. Kabulmuyorum	3. Fikrim Yok	4. Kabuluyorum	5. Kesinlikle Kabuluyorum
1. Kişisel sorunlarımı başkalarıyla ne zaman paylaşacağımı bilirim.	1	2	3	4	5
2. Bir sorunla karşılaştığım zaman benzer durumları hatırlar ve üstesinden gelebilirim.	1	2	3	4	5
3. Genellikle yeni bir şey denerken başarısız olacağımı düşünürüm.	1	2	3	4	5
4. Bir sorunu çözmeye çalışırken ruh halimden etkilenmem.	1	2	3	4	5
5. Diğer insanlar bana kolaylıkla güvenirlir.	1	2	3	4	5
6. Diğer insanların beden dili, yüz ifadesi gibi sözel olmayan mesajlarını anlamakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
7. Yaşamımdaki bazı önemli olaylar neyin önemli neyin önemsiz olduğunu yeniden değerlendirmeme yol açt	1	2	3	4	5
8. Bazen konuştuğum kişinin ciddimi olduğunu şaka mı yaptığını anlayamam.	1	2	3	4	5
9. Ruh halim değiştiğinde yeni olasılıkları görürüm.	1	2	3	4	5
10. Duygularımın yaşam kalitem üzerinde etkisi yoktur.	1	2	3	4	5
11. Hissettiğim duyguların farkında olurum.	1	2	3	4	5
12. Genellikle iyi şeyler olmasını beklemem.	1	2	3	4	5
13. Bir sorunu çözmeye çalışırken mümkün olduğunca duygusallıktan kaçınırım.	1	2	3	4	5
14. Duygularımı gizli tutmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
15. Güzel duygular hissettiğimde bunu nasıl sonlandıracağımı bilirim.	1	2	3	4	5
16. Başkalarının hoşlanabileceği etkinlikler düzenleyebilirim.	1	2	3	4	5
17. Sosyal yaşamda neler olup bittiğini sıklıkla yanlış anlarım.	1	2	3	4	5
18. Beni mutlu edecek uğraşlar bulmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
19. Başkalarına gönderdiğim beden dili, yüz ifadesi gibi sözsüz mesajların farkındayım.	1	2	3	4	5
20. Başkaları üzerinde bıraktığım etkiyle pek ilgilenmem.	1	2	3	4	5
21. Ruh halim iyiysen sorunların üstesinden gelmek benim için daha kolaydır.	1	2	3	4	5
22. İnsanların yüz ifadelerini bazen doğru anlayamam.	1	2	3	4	5
23. Yeni fikirler üretmem gerektiğinde duygularım işimi kolaylaştırmaz.	1	2	3	4	5
24. Genellikle duygularımın niçin değiştiğini bilmem.	1	2	3	4	5
25. Ruh halimin iyi olması yeni fikirler üretmeme yardımcı olmaz.	1	2	3	4	5
26. Genellikle duygularımı kontrol etmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
27. Hissettiğim duyguların farkındayım.	1	2	3	4	5
28. İnsanlar bana benimle konuşmanın zor olduğunu söylerler.	1	2	3	4	5
29. Üstlendiğim görevlerden iyi sonuçlar alacağımı hayal ederek kendimi güdülerim.	1	2	3	4	5
30. İyi bir şeyler yaptıklarında insanlara iltifat ederim.	1	2	3	4	5
31. Diğer insanların gönderdiği sözel olmayan mesajların farkına varırım.	1	2	3	4	5
32. Bir kişi bana hayatındaki önemli bir olaydan bahsettiğinde bende aynısını yaşamış gibi olurum.	1	2	3	4	5
33. Duygularımda ne zaman bir değişiklik olsa aklıma yeni fikirler gelir.	1	2	3	4	5
34. Sorunları çözüm biçimim üzerinde duygularımın etkisi yoktur.	1	2	3	4	5
35. Bir zorlukla karşılaştığım zaman umutsuzluğa kapılırım çünkü başarısız olacağıma inanırım.	1	2	3	4	5
36. Diğer insanların kendilerini nasıl hissettiklerini sadece onlara bakarak anlayabilirim.	1	2	3	4	5
37. İnsanlar üzgünken onlara yardım ederek daha iyi hissetmelerini sağlarım.	1	2	3	4	5
38. İyimser olmak sorunlar ile baş etmeye devam edebilmem için bana yardımcı oluyor.	1	2	3	4	5
39. Kişinin ses tonundan kendini nasıl hissettiğini anlamakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
40. İnsanların kendilerini neden iyi ya da kötü hissettiklerini anlamak benim için zordur.	1	2	3	4	5
41. Yakın arkadaşlıklar kurmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5

EK 3.

Bu bölümde eşinizle ilişkileriniz hakkında bazı cümleler bulunmaktadır. Her cümlede anlatılan durumu ne sıklıkla yaşadığınızı düşünerek ilgili göze işaretleyiniz. Hiçbir cümlelerin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Önemli olan düşüncenizi en doğru yansıtan ifadeyi işaretlemenizdir. Cümlelere evli olduğunuz eşiniz düşüncelerinizi yanıt veriniz.		0=Hiçbir zaman	1=Nadiren	2=Ara sıra	3=Sık sık	4= Her Zaman
1	Tartışmalarımız kötü bir yöne gittiğinde birimiz öbür dilese konu uzamaz.	0	1	2	3	4
2	İşler bazen zorlansa bile, farklılıklarımızı göz ardı edebileceğimizi biliyorum.	0	1	2	3	4
3	İhtiyaç duyduğumuzda eşimle tartışmalarımızı bastan alıp düzeltebiliriz.	0	1	2	3	4
4	Eşimle tartıştığımızda onunla iletişim kurmam eninde sonunda ise yarar.	0	1	2	3	4
5	Eşimle birlikte geçirdiğimiz zamanlar bizim için özel zamanlar.	0	1	2	3	4
6	Evde ortak olarak geçirdiğimiz zamanlar yok.	0	1	2	3	4
7	Evde aileden çok aynı ortamı paylaşan iki yabancı gibiyiz.	0	1	2	3	4
8	Eşimle birlikte geçirdiğimiz tatillerimizden keyif alırım.	0	1	2	3	4
9	Eşimle birlikte yaptığımız seyahatlerden keyif alırım.	0	1	2	3	4
10	Eşimle hedeflerimizin çoğu ortaktır.	0	1	2	3	4
11	Gelecekte bir gün geriye dönüp baktığımda, eşimle yollarımızın uyumlu şekilde, iç içe geçtiğini göreceğimi düşünüyorum.	0	1	2	3	4
12	Kişisel özgürlük konusunda eşimle benzer değerlere sahibiz.	0	1	2	3	4
13	Eşimle eğlence anlayışlarımız birbirine benzer.	0	1	2	3	4
14	Bizim için önemli olan kişilerle (çocuk, arkadaş vb.) ilgili hedeflerimizin çoğu aynıdır.	0	1	2	3	4
15	Eşimle yasama dair hayallerimiz benzer ve uyumludur.	0	1	2	3	4
16	Askın ne olması gerektiği konusunda eşimle uyumluyuz	0	1	2	3	4
17	Yasamınızda mutlu olmak konusunda eşimle aynı görüşleri paylaşırsınız	0	1	2	3	4
18	Evliliğin nasıl olması gerektiğine dair eşimle benzer düşüncelere sahibiz	0	1	2	3	4
19	Evlilikte rollerin nasıl olması gerektiği konusunda eşimle benzer düşüncelere sahibiz	0	1	2	3	4
20	Güven konusunda eşimle benzer değerlere sahibiz	0	1	2	3	4
21	Eşimin nelerden hoşlandığını çok iyi biliyorum.	0	1	2	3	4
22	Eşimin hasta olduğunda nasıl bakım görmek istediğini bilirim.	0	1	2	3	4
23	Eşimin en sevdiği yemeği bilirim.	0	1	2	3	4
24	Eşimin hayatında ne gibi streslerle karşı karşıya olduğunu söyleyebilirim.	0	1	2	3	4
25	Eşimin iç dünyası hakkında bilgiye sahibim.	0	1	2	3	4
26	Eşimin temel endişelerini biliyorum.	0	1	2	3	4
27	Eşimin güncel stres kaynaklarının neler olduğunu bilirim.	0	1	2	3	4
28	Eşimin umutlarını ve isteklerini bilirim.	0	1	2	3	4
29	Eşimi çok iyi tanıyorum.	0	1	2	3	4
30	Eşimin arkadaşlarını ve sosyal ilişkilerini bilirim.	0	1	2	3	4
31	Eşimle tartıştığımızda saldırgan olduğumu hissedirim.	0	1	2	3	4
32	Eşimle tartışırken genelde "sen her zaman " veya "sen asla" gibi ifadeler kullanırım.	0	1	2	3	4
33	Tartışmalarımız sırasında eşimin kişiliğine yönelik olumsuz ifadeler kullanabiliyorum.	0	1	2	3	4
34	Tartışmalarımız sırasında kirici ifadeler kullanabiliyorum.	0	1	2	3	4
35	Tartışmalarımız sırasında hakaret edebiliyorum.	0	1	2	3	4
36	Tartıştığımızda asagılayıcı olabiliyorum.	0	1	2	3	4
37	Eşimle tartışmalarımız sakin geçmez.	0	1	2	3	4
38	Eşimin konuyu açma tarzından nefret ediyorum.	0	1	2	3	4
39	Kavgalar genellikle birden bire ortaya çıkar.	0	1	2	3	4
40	Daha ben olana biteni anlamadan kavgaya başlamış oluyoruz.	0	1	2	3	4
41	Eşimle bir konu üzerine konuşurken sakinliğim aniden bozulur.	0	1	2	3	4
42	Eşimle tartıştığımızda sadece içime kapanır ve tek kelime etmem.	0	1	2	3	4
43	Ortamı biraz olsun sakinlestirebilmek için çogunlukla susarım.	0	1	2	3	4
44	Bazen bir süre evden ayrılmamin iyi olacağını düşünüyorum.	0	1	2	3	4
45	Eşimle tartışmaya girmektense sessiz kalmayı tercih ederim.	0	1	2	3	4
46	Tartışmada haklı olsam bile karşı tarafı üzmemek için susarım.	0	1	2	3	4
47	Eşimle tartıştığımızda öfkemi kontrol edememekten korktuğum için sessiz kalırım.	0	1	2	3	4
48	Tartışmalarımızda haklı olduğumu hissedirim.	0	1	2	3	4
49	Suçlandığım konularla hiçbir ilgilim yok.	0	1	2	3	4
50	Suçlandığım şeyler konusunda aslında suçlu olan ben değilim.	0	1	2	3	4
51	Evdeki problemler konusunda hatalı olan taraf ben değilim.	0	1	2	3	4
52	Eşimin yetersiz olduğu konuları ona söylemekten çekinmem.	0	1	2	3	4
53	Tartıştığımızda eşimin yetersiz olduğu konuları ona hatırlatırım.	0	1	2	3	4
54	Eşimin beceriksizliklerini ona söylemekten çekinmem.	0	1	2	3	4

EK 4.

Bu bölümde eşinizle ilişkinize yönelik bazı ifadeler bulunmaktadır.İfadelerin doğru veya yanlış yoktur.Düşüncenizi en doğru yansıtan ifadeyi işaretleyiniz.		1.Hiç karşılamıyor	2.Çoğunlukla karşılamıyor	3.Kısmen karşılamıyor	4.Kararsızım	5.Kısmen karşılıyor	6.Çoğunlukla karşılıyor	7.Çok iyi karşılıyor
1	Partneriniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?	1	2	3	4	5	6	7
2	Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?	1	2	3	4	5	6	7
3	Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?	1	2	3	4	5	6	7
4	Ne sıklıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?	1	2	3	4	5	6	7
5	İlişkiniz ne dereceye kadar sizin başlangıçtaki beklentinizi karşılıyor?	1	2	3	4	5	6	7
6	Partnerinizi ne kadar seviyorsunuz?	1	2	3	4	5	6	7
7	İlişkinizde ne kadar problem var?	1	2	3	4	5	6	7